

Rhaglen Gyflawn

Gwasanaethau Democrataidd
Swyddfa'r Cyngor
CAERNARFON
Gwynedd
LL55 1SH

Cyfarfod

PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU

Dyddiad ac Amser

10.30 y.b., DYDD IAU, 18FED MEDI, 2025

Bydd y cyfarfod yn cael ei we-ddarlledu

https://gwynedd.public-i.tv/core//cy_GB/portal/home

Noder: Cynhelir Sesiwn Briffio i'r Aelodau am 10:00yb

Lleoliad

Siambr Hywel Dda, Swyddfeydd y Cyngor Caernarfon ac yn rhithiol drwy Zoom

Pwynt Cyswllt

Rhodri Jones

01286 679556

rhodrijones1@gwynedd.llyw.cymru

www.gwynedd.llyw.cymru

PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU

AELODAETH (18)

Plaid Cymru (11)

Y Cynghorwyr

Elwyn Edwards
Elin Hywel
Arwyn Herald Roberts
Beca Brown

Delyth Lloyd Griffiths
Linda Morgan
Beca Roberts
Berwyn Parry Jones

Annwen Hughes
Edgar Wyn Owen
Jina Gwyrfai
Elfed Williams

Annibynnol (5)

Y Cynghorwyr

Robert Glyn Daniels
Peter Thomas
(Sedd Wag)

Elfed Powell Roberts
Gruffydd Williams

Democratiaid Rhyddfrydol / Llafur (1)

Y Cyngorydd Stephen Churchman

Aelodau Ex-officio

Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Cyngor

R H A G L E N

1. YMDDIHEURIADAU

I dderbyn ymddiheuriadau am absenoldeb.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

I dderbyn unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

3. MATERION BRYS

Nodi unrhyw eitemau sy'n fater brys ym marn y Cadeirydd fel y gellir eu hystyried.

4. COFNODION

4 - 10

Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi cofnodion cyfarfod y Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 05 Mehefin 2025 fel rhai cywir.

5. ADRODDIAD BLYNYDDOL CYNLLUN ARGYFWNG HINSAWDD A NATUR 2024/25

11 - 52

I graffu Adroddiad Blynyddol Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Nature 2024/25.

6. TREFNIADAU GRAEANU A BINIAU HALEN

53 - 150

I graffu trefniadau graeanu a biniau halen.

7. BLAENRAGLEN PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU 2025/26

151 - 153

Cyflwyno rhaglen waith ddrafft y Pwyllgor ar gyfer 2025/26 i'w mabwysiadu.

PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU, 05 MEHEFIN 2025

Presenoldeb:

Y CYNGHORWYR:

Beca Brown, Stephen Churchman, Robert Glyn Daniels, Elwyn Edwards, Delyth Lloyd Griffiths, Jina Gwyrfai, Elin Hywel, Annwen Hughes, Linda Morgan, Peter Thomas, Arwyn Herald Roberts, Elfed Powell Roberts, Berwyn Parry Jones ac Elfed Williams

Swyddogion yn bresennol:

Geraint Owen (Cyfarwyddwr Corfforaethol), Bethan Adams (Ymgynghorydd Craffu) a Rhodri Jones (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

Yn bresennol ar gyfer Eitem 7:

Y Cyngorydd Craig ab Iago (Aelod Cabinet Amgylchedd), Dafydd Wyn Williams (Pennaeth Adran Amgylchedd) Gareth Jones (Pennaeth Cynorthwyol yr Adran Amgylchedd), a Roland Thomas (Pennaeth Cynorthwyol yr Adran Amgylchedd).

Yn bresennol ar gyfer Eitem 8:

Y Cyngorydd June Jones (Aelod Cabinet Prifffyrdd, Peirianeg a YGC), Steffan Jones (Pennaeth Adran Prifffyrdd, Peirianeg ac YGC) a Meirion Williams (Pennaeth Cynorthwyol Adran Prifffyrdd, Peirianeg ac YGC).

1. ETHOL CADEIRYDD

PENDERFYNWYD ethol y Cyngorydd Annwen Hughes yn Gadeirydd y Pwyllgor ar gyfer y flwyddyn 2025/26.

2. ETHOL IS-GADEIRYDD

PENDERFYNWYD ethol y Cyngorydd Delyth Lloyd Griffiths yn Is-gadeirydd y Pwyllgor ar gyfer y flwyddyn 2025/26.

3. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cyngorydd Edgar Wyn Owen.

4. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o fuddiant personol.

5. MATERION BRYS

Dim i'w nodi.

6. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 20 Mawrth 2025, fel rhai cywir.

7. ADRODDIAD PERFFORMIAD AELOD CABINET AMGYLCHEDD

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Aelod Cabinet Amgylchedd, Pennaeth Adran Amgylchedd a Phenaethiaid Cynorthwyol yr Adran Amgylchedd.

Adroddwyd bod yr Adran yn arwain ar bump o brosiectau Cynllun y Cyngor 2023-2028, sef 'Rheolaeth ail gartrefi a llety gwyliau tymor byr' fel rhan o flaenoriaeth Gwynedd Glyd yn ogystal â 'Cynllun Datblygu Lleol Newydd', 'Gwastraff ac Ailgylchu', 'Teithiau Llesol', a 'Trafnidiaeth Gyhoeddus' fel rhan o flaenoriaeth Gwynedd Werdd. Ymhelaethwyd bod y wybodaeth a gyflwynwyd ar gyfer y cyfarfod hwn yn nodi cynnydd yr Adran yn erbyn cerrig milltir y prosiectau ar gyfer 2024-2025 yn ogystal â data am fesurau perfformiad gwasanaethau'r Adran.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn gan yr Aelodau:-

Gwastraff ac Ailgylchu

Tynnwyd sylw nad oedd yr Adran yn cyrraedd targedau cenedlaethol Llywodraeth Cymru o ailgylchu 70% o holl wastraff y Sir gan nodi mai canran ailgylchu'r Cyngor ar gyfer 2024-25 oedd 65.3%. Gofynnwyd os yw'r Adran wedi ystyried addasu amlder casgliadau gwastraff er mwyn cyrraedd y targed hwn. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Pennaeth Cynorthwyol y gobeithir cynnal ymgynghoriad er mwyn sicrhau bod llwybr clir i'r Cyngor bod yn ailgylchu 70% o holl wastraff. Fodd bynnag, pwysleisiwyd nad oes unrhyw benderfyniadau wedi cael eu gwneud ar gyfer addasu amlder casglu gwastraff ar hyn o bryd.

Gofynnwyd a fyddai unrhyw ddirwyon ariannol yn cael eu gosod ar y Cyngor gan y Llywodraeth am fethu a chyrraedd y targed hwn. Cadarnhaodd y Pennaeth Cynorthwyol bod dirwy o £200 yn cael ei roi am bob tunnell o wastraff sydd islaw'r targed o 70% wedi'i ailgylchu. Eglurwyd bod y Cyngor oddeutu 3,000 o dunelli islaw'r targed o fewn y flwyddyn 2024-25. Eglurwyd bod y Cyngor mewn trafodaethau parhaus gyda Llywodraeth Cymru er mwyn dangos bod camau yn cael eu cymryd i gyrraedd y targed ac y byddai hyn yn cael ei adlewyrchu wrth bennu swm unrhyw ddirwy ariannol ar y Cyngor.

Mewn ymateb i gwestiwn pellach am ddechrau ailgylchu plastigion meddal, cadarnhaodd y Pennaeth Cynorthwyol nad yw hyn yn digwydd ar hyn o bryd oherwydd nad oes marchnad iddo. Fodd bynnag, pwysleisiwyd bod Llywodraeth Cymru yn treialu'r math yma o gasgliadau yn ne Cymru ar hyn o bryd. Ychwanegwyd bod cynlluniau i ailgylchu mwy o nwyddau megis bagiau plastig a theclynnau electronig bychan yn y dyfodol. Ymhelaethodd y Pennaeth Cynorthwyol bod treth yn cael ei osod ar gwmnïau ar raddfa sy'n nodi faint o hawdd yw ailgylchu unrhyw wastraff o'u cynnyrch neu'r pecynnau, gan obeithio bydd hynny yn annog cwmnïau i sicrhau bod modd ailgylchu eu cynnyrch ac annog prynwyr i wneud hynny.

Cyfeiriwyd at lefelau salwch ymysg staff y gwasanaeth gan ofyn i'r swyddogion sut maent yn delio gyda'r achosion hyn. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Pennaeth Cynorthwyol bod y staff yn fwy tebygol o fod i ffwrdd gyda salwch wrth iddynt fynd yn hŷn oherwydd natur gorfforol y gwaith. Adroddwyd bod lefelau salwch ymysg staff ardal Arfon wedi lleihau yn ddiweddar ond bod cynnydd wedi bod yn ardaloedd Dwyfor a Meirionnydd. Manylwyd bod 9% o holl staff y gwasanaeth dros 60 oed a bod dros hanner yr unigolion hynny i ffwrdd o'r gwaith ar hyn o bryd gyda chyflwr hirdymor. Soniwyd hefyd bod nifer o staff wedi penderfynu cymryd gwyliau rhwng y Nadolig a'r flwyddyn newydd er mwyn cael cyfle i ddathlu gyda'u teuluoedd. Pwysleisiodd y Pennaeth Adran bod swyddogion yn croesawu hyn gan fod y gwasanaeth yn weithredol ar hyd y flwyddyn gan nodi bod hwn yn gyfle i godi morâl staff, ac roedd trefniadau mewn lle i ddal i fyny gydag unrhyw gasgliadau a fethwyd wedi iddynt ddychwelyd i'r gwaith. Nodwyd hefyd nad oedd hyn yn orfodol ac roedd y staff a oedd yn dymuno gweithio wedi gwneud hynny.

Gofynnwyd pa gynlluniau sydd ar waith ar gyfer addysgu ac ymgysylltu gyda phobl ifanc gan ystyried bod y syniadau mwyaf newydd ac arloesol yn dod gan y to ifanc yn aml iawn. Gofynnwyd hefyd a oes ystyriaeth yn cael ei roi ar gyfer economi gylchol ble mae ailddefnyddio, caffi trwsio a chynlluniau benthyg yn cael eu normaleiddio. Mewn ymateb i'r sylwadau cadarnhaodd y Pennaeth Cynorthwyol bod yr Adran yn cydweithio gyda Phrifysgol Bangor ar y meysydd hyn gan gydnabod bod angen cwblhau mwy o waith gydag ysgolion. Er hyn, pwysleisiwyd mai dim ond 4 swyddog ymgysylltu sydd yn y gwasanaeth ar hyn o bryd. Diolchwyd i'r Aelod am drafod economi gylchol gan ei fod yn rhan o'r gwasanaeth ac mae'r Adran yn cydweithio gydag adrannau'r cyngor er mwyn ehangu ar y cyfleoedd hyn i'r dyfodol.

Mynegwyd balchder gan Aelodau bod niferoedd casgliadau a fethwyd eu casglu wedi gostwng yn sylweddol yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, gan ddiolch i'r Adran a'r gweithwyr am eu gwaith parhaus.

Prosiect: Rheolaeth ail gartrefi a llety gwyliau tymor byr

Llongyfarchwyd yr Adran ar gyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn ddiweddar a oedd yn ychwanegu at y premiwm ail dai fel mesur i reoli ail gartrefi a llety gwyliau tymor byr. Gofynnwyd pa waith sydd yn weithredol er mwyn monitro eu heffaith a sicrhau nad yw pobl leol a'r sector dwristiaeth yn cael eu heffeithio'n negyddol. Mewn ymateb, cadarnhawyd bod fframweithiau monitro wedi'i sefydlu ar gyfer Cyfarwyddyd Erthygl 4 ond nad yw'n amserol i adrodd ar ei effeithiau ar hyn o bryd. Atgoffwyd bod y cyfarwyddyd yn weithredol ers 1af Medi 2024 a gobeithir dadansoddi'r data monitro wedi iddo fod yn weithredol am 12 mis. Ymhelaethwyd bod gwaith monitro ar lefel corfforaethol yn cael ei wneud yn y maes hwn, gan rannu enghraifft bod materion twristiaeth yn flaenoriaeth gan yr Adran Economi a Chymuned a fforddiadwyedd tai yn ystyriaeth i'r Adran Tai ac Eiddo.

Teithio Llesol

Derbyniwyd sylwadau cadarnhaol am y rhwydwaith Teithio Llesol ond nodwyd bod nifer o seiclwrwr wedi adrodd i'r Aelodau nad ydynt yn gwneud defnydd ohonynt oherwydd nad yw'r llwybrau yn cael eu cynnal. Eglurwyd bod cerrig, gwydr a dail yn gallu bod yn beryglus ac achosi niwed i seiclwrwr. Amlygwyd bod yr Adran yn nodi o fewn yr adroddiad bod cynlluniau ar y gweill i ddatblygu mwy o lwybrau a gofynnwyd pa ystyriaeth sydd yn cael ei roi ar gynnal a chadw y llwybrau hyn er mwyn sicrhau eu bod yn ddiogel i ddefnyddwyr.

Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Adran bod y rhwydwaith Teithiau Llesol yn cael eu defnyddio gan gerddwyr a seiclwrwr a bod eu datblygu yn cael ei ariannu gan arian grant cyfalaf Llywodraeth Cymru. Nodwyd nad oes cyllideb o fewn y grantiau hynny ar gyfer cynnal a chadw'r llwybrau a bod y flaenoriaeth i ariannu hynny o fewn cyllideb yr Adran yn isel wrth ystyried y gwasanaethau eraill a gynigir. Fodd bynnag, tynnwyd sylw bod Adran Prifffyrdd, Peirianeg ac YGC y Cyngor yn gwasanaethu rhannau o'r rhwydwaith sydd ar ymylon ffordd. Pwysleisiwyd nad yw'r Adran eisiau gwrthod arian grant cyfalaf ar unrhyw gyfle ac yn obeithiol bydd cyllid yn dod i law drwy'r Llywodraeth ar gyfer cynnal a chadw'r llwybrau hyn yn y dyfodol. Er hyn, cydnabuwyd bod angen canfod datrysiad i'r her hon er mwyn annog seiclwrwr i wneud defnydd o'r rhwydwaith.

Cludiant Cyhoeddus

Trafodwyd newidiadau i amserlenni bws T22 gan nodi bod y gwasanaeth yn wych tra'n weithredol ond fod yr amserlen yn gorffen ar amseroedd anghyfleus i weithwyr ac nid oedd gwasanaethau i rai trefi ar ddyddiau Sul. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Pennaeth Adran bod data defnydd bysiau yn dangos bod mwy o ddefnyddwyr cludiant cyhoeddus eleni ac y byddai'n cysylltu gydag Aelodau er mwyn ceisio canfod datrysiadau i unrhyw her leol a ymddangosir gyda'r rhwydwaith.

Gofynnwyd sut all yr Adran weithio er mwyn sicrhau bod trigolion lleol yn gallu defnyddio'r rhwydwaith bysiau i fynd i'r gwaith, gan eu bod yn aml yn gweithio yn hwyrach na'r bws olaf i'w cymuned leol. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Pennaeth Adran y cynhaliwyd adolygiad o'r rhwydwaith yn gymharol ddiweddar yn dilyn ymgynghoriad cyhoeddus a'i fod wedi cael ei groesawu'n gyffredinol. Manylwyd bod nifer o ystyriaethau wrth ddatblygu rhwydwaith effeithiol megis twristiaeth, addysg, apwyntiadau meddygol, byw yn annibynnol, cyflogaeth ac hamdden, a tra nad yw'n bosib cyfarch anghenion pob unigolyn yn llawn ymdrechir i gyfarch anghenion y mwyafrif o bobl. Eglurwyd hefyd bod cyllidebau hefyd yn amharu ar allu'r Adran i gyflwyno bysiau ychwanegol fel rhan o'r rhwydwaith yn ogystal â gallu cwmnïau bysiau i ryddhau mwy o fysiau a staff i gynnal y gwasanaethau.

Canmolwyd y gwasanaeth bws Fflecsi sy'n cael ei gynnal gyda phartneriaid yr Adran gan bwysleisio ei fod yn addas i bwrpas ac yn debygol o fod yn arbed arian i'r Cyngor gan ei fod dim ond yn cael defnydd ar gais y defnyddwyr. Mewn ymateb i ymholiad os oes modd ehangu'r gwasanaeth hwn mewn rhai ardaloedd, cadarnhaodd y Pennaeth Adran bod yr Adran yn cydweithio'n barhaus gyda Llywodraeth Cymru a Thrafnidiaeth Cymru ar gyfer datblygu'r rhwydwaith Fflecsi ond gall heriau godi wrth ystyried capasiti cwmnïau bysiau a'r galw ar y gwasanaeth. Pwysleisiwyd byddai'r Adran yn awyddus i gynnal trafodaethau pellach gydag Aelodau ar gyfer ehangu'r rhwydwaith ble'n bosibl.

Diolchwyd i'r Adran am gyflwyno data defnyddwyr bysiau gan fynegi balchder bod 37% o ddefnyddwyr y gwasanaeth wedi bod yn defnyddio tocynnau rhad yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, gan ddangos bod y gwasanaeth yn cael ei ddefnyddio gan ystod eang o ddefnyddwyr. Gofynnwyd i'r Adran pa gynlluniau penodol sydd mewn lle ar gyfer cyflwyno bysiau trydan newydd o fewn Gwynedd. Mewn ymateb, cadarnhaodd nad oes trefniadau cadarn mewn lle ar hyn o bryd ond bod yr Adran yn cynnal trafodaethau cyson gyda Llywodraeth Cymru a Thrafnidiaeth Cymru er mwyn sicrhau bod y datblygiadau hyn ar y gweill mor fuan â phosib.

Parcio

Adroddwyd bod 16,899 o docynnau dirwyon parcio wedi cael eu dosbarthu o fewn y flwyddyn 2024-25 a gofynnwyd i'r Adran am wybodaeth am ble mae'r arian a ddaw o'r dirwyon hyn yn cael ei ddefnyddio. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Pennaeth Adran bod gofynion statudol yn rhwymo'r arian hwnnw er mwyn ei ddefnyddio yn ôl i mewn i'r gwasanaeth megis cyflogaeth staff. Eglurwyd hefyd bod ffioedd tocynnau meysydd parcio sydd ddim ar ochr lon, megis talu ac arddangos, yn incwm y gall y Cyngor ei ddefnyddio mewn unrhyw ffordd briodol.

Gwarchod y Cyhoedd – Bwyd a Diogelwch

Amlygwyd mai 80% o arolygiadau Safonau Bwyd a gyflawnwyd yn unol â'r rhaglen waith yn ystod 2024-25. Pryderwyd y golyga hyn bod 1 o bob 5 lleoliad a ddylai derbyn arolygiad eleni heb ei dderbyn, a all beri risg i'r cyhoedd. Mewn ymateb i'r sylwadau, cydnabuwyd bod heriau yn y maes gwaith hwn, gan sicrhau bod adnoddau ychwanegol wedi cael eu cyflwyno er mwyn cyfarch â'r gofynion a bod gwarchod y cyhoedd yn flaenoriaeth i'r Adran. Eglurwyd bod y gwasanaeth wedi colli aelodau profiadol o staff o fewn y flwyddyn ddiwethaf a bod recriwtio unigolion gyda'r arbenigedd priodol yn ogystal â sgiliau'r Gymraeg wedi bod yn heriol. Er hyn, pwysleisiwyd bod yr Adran wedi llwyddo i ddenu swyddog cynllunio'r dyfodol ac hyfforddai proffesiynol a fydd yn cymhwyso i gynnal archwiliadau. Diolchwyd i'r swyddogion presennol am eu gwaith parhaus ac am gymryd amser i fentora a rhannu gwybodaeth.

Tynnwyd sylw gan Aelodau bod rhai busnesau yn gallu ymddangos sgôr hylendid bwyd o 0 am gyfnodau hir, gan ofyn sut gall hyn gael ei wella a sut mae modd sicrhau bod

gan y cyhoedd y wybodaeth ddiweddaraf am sgôr hylendid bwyd busnesau'r Sir. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Pennaeth Cynorthwyol bod unrhyw fusnes sydd yn derbyn sgôr hylendid bwyd o 1 neu 0 yn dilyn arolygiad yn derbyn rhybudd i roi mesurau mewn lle er mwyn cynyddu'r lefel hylendid. Ymhelaethwyd bydd arolygiad pellach yn cael ei gynnal o fewn 3 mis er mwyn derbyn sgôr uwch. Fodd bynnag, nodwyd nad yw nifer o fusnesau yn cydweithio gyda'r Adran er mwyn sicrhau bod yr ail arolygiad hwn yn cymryd lle.

Gorfodaeth Cynllunio

Nodwyd pryder bod nifer uchel o achosion gorfodaeth ar agor a bod diffyg staff i wneud y gwaith. Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Cynorthwyol bod y sefyllfa wedi sefydlogi dros y deunaw mis diwethaf ond bod swmp gwaith yn parhau'n uchel. Ymhelaethodd bod dau swyddog yn gwneud y gwaith yn llawn amser a'r Tîm Erthygl 4 yn helpu gydag achosion penodol yn ogystal â swyddogion cynllunio yn gwneud archwiliadau dechreuol. Eglurodd y cymerir y camau gorfodaeth perthnasol pan fo angen gan nodi bod 9 rhybudd gorfodaeth wedi eu cyflwyno yn y deuddeg mis diwethaf.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y drafodaeth.

8. ADRODDIAD PERFFORMIAD AELOD CABINET PRIFFYRDD, PEIRIANNeg AC YGC

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Aelod Cabinet Priffyrdd, Peirianeg a YGC, ynghyd â Phennaeth a Phennaeth Cynorthwyol yr Adran Priffyrdd, Peirianeg a YGC.

Adroddwyd bod yr Adran yn arwain ar dair o brosiectau Cynllun y Cyngor 2023-2028, sef 'Ymestyn cyfleoedd chwarae a chymdeithasu ar gyfer plant a phobl ifanc y Sir fel rhan o flaenoriaeth Gwynedd Yfory yn ogystal â 'Gweithredu ar risgiau llifogydd' a 'Cymunedau Glân a Thaclus' fel rhan o flaenoriaeth Gwynedd Werdd. Ymhelaethwyd bod y wybodaeth a gyflwynwyd ar gyfer y cyfarfod hwn yn nodi cynnydd yr Adran yn erbyn cerrig milltir y prosiectau ar gyfer 2024-2025 yn ogystal â data am fesurau perfformiad gwasanaethau'r Adran.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn gan yr Aelodau:-

Gwasanaeth Cynnal Priffyrdd – Cyflwr Ffyrdd

Diolchwyd i'r Adran am gyflwyno data am ymchwiliadau tyllau mewn ffordd gan ofyn am fwy o wybodaeth ar amseroedd i ymateb i ymholiadau gan y cyhoedd am gyflwr ffyrdd. Mewn ymateb, ymddiheurodd y Pennaeth Adran nad oedd y data hwn ar ystadegau amseroedd i ymateb wedi cael eu cynnwys yn yr Adroddiad gan egluro bod hynny oherwydd problem gyda'r meddalwedd. Eglurwyd bydd y data hyn yn cael ei gynnwys wrth adrodd i'r Pwyllgor hwn yn y dyfodol. Manylwyd bod archwilyr yn asesu galwadau am gyflwr ffyrdd yn syth gan nodi bod gwaith yn cael ei wneud ar y ffordd o fewn 2 awr os yw wedi cael ei asesu i fod yn broblem gritigol. Adroddwyd bod ymholiadau eraill yn cael eu datrys erbyn diwedd y diwrnod gwaith dilynol er mwyn gallu rhaglennu a phecynnu gwaith yn effeithiol. Mynegwyd hyder gan yr Adran eu bod yn llwyddo i gyrraedd yr amserlenni hyn.

Mynegwyd rhwystredigaeth gan rhai Aelodau nad yw'r ailwynebu a wneir ar y ffyrdd yn dilyn adrodd ar dwll yn y ffordd yn goroesi'n hirdymor. Mewn ymateb, eglurodd y Pennaeth Adran bod pob ymdrech yn cael ei wneud i dorri rhan mwy o'r ffordd allan er mwyn gallu llenwi'r twll yn well ac o safon uchel, ond nad yw hyn yn bosib ar bob achlysur, felly bydd staff yn ailwynebu'r ffordd gan ddefnyddio tar o fwcledi. Cydnabuwyd bod hyn yn gallu cael effaith ar ansawdd y ffordd a byddai'r Adran yn ystyried y sylwadau

ymhellach. Ymhelaethwyd bod yr Adran wedi derbyn arian grant o £8miliwn dros gyfnod o ddwy flynedd er mwyn delio gyda materion cyflwr ffyrdd gan nodi bod adrodd ar gyfraddau ymateb i adroddiadau tyllau mewn ffyrdd a chanfod dulliau o'u hatal rhag ymddangos yn allweddol ar gyfer y cais.

Gwasanaethau Stryd

Tynnwyd sylw mai dim ond 23 Hysbysiad Cosb Benodedig a dalwyd yn ystod 2023-24 am achosion o berchnogion cŵn yn peidio codi baw ci. Mewn ymateb, rhannodd y Pennaeth Adran ei rwystredigaeth gyda'r her hon gan egluro bod y ffigyrau hyn yn isel oherwydd bod rhaid i swyddogion gorfodaeth weld y ci yn baeddu ac nad yw'r perchennog yn ei gasglu. Eglurwyd bod hyn yn heriol iawn gan ychwanegu nad oes yna nifer o swyddogion gorfodaeth yn gyflogedig o fewn y gwasanaeth. Fodd bynnag, pwysleisiwyd bod yr Adran yn targedu ardaloedd o bryder ac yn gweithio i addysgu perchnogion cŵn am bwysigrwydd gwaredu â'r baw yn ddiogel. Ymhelaethwyd bod patrymau yn dangos nad yw hon yn broblem mor fawr yn ystod tymor yr haf ond bod mwy o adroddiadau am faw cŵn yn cael eu derbyn yn ystod y gaeaf.

Disgrifiwyd achos yn ardal Dolgellau ble mae diffygion i'w gweld ar balmant cyfyng ers peth amser gan beri risg i'r cyhoedd ac ymwelwyr wrth iddynt gorfod camu i'r ffordd yn hytrach na'i defnyddio. Cadarnhaodd yr Aelod Cabinet a Phennaeth yr Adran y byddent yn cysylltu gyda'r Aelod ymhellach er mwyn ymdrechu i ganfod datrysiad i'r sefyllfa hon.

Prosiect: Ymestyn cyfleoedd chwarae a chymdeithasu ar gyfer plant a phobl ifanc y Sir Canmolwyd yr Adran am gyflwyno gwelliannau i barciau chwarae, gan ofyn pa waith sydd yn mynd rhagddo er mwyn sicrhau bod arian yn cael ei ddyrannu i barciau chwarae y tu allan i brif drefi'r Sir. Mewn ymateb, cadarnhaodd Pennaeth yr Adran bod gwaith yn mynd rhagddo er mwyn sicrhau bod yr arian yn cael ei ddyrannu yn unol â'r defnydd a wnaed o'r parciau chwarae. Anogwyd Aelodau'r Cyngor i gydweithio gyda'r Adran er mwyn sicrhau bod buddsoddiad i'r parciau chwarae yn cael eu blaenoriaethu i'r lleoliadau cywir. Eglurwyd mai dim ond 1 swyddog caeau chwarae sydd yn yr Adran a'i fod yn mynd o gwmpas y meysydd chwarae er mwyn asesu eu cyflwr ac asesu'r defnydd a wnaed ohonynt.

Tîm Tacluso Ardal Ni

Mynegwyd diolchiadau gan yr Aelodau am waith y Tîm hwn, gan adrodd eu bod yn ymateb i ddigwyddiadau ac ymholiadau yn gyflym ac yn effeithiol. Diolchwyd iddynt am eu gwaith parhaus.

Gwasanaeth Fflyd

Gofynnwyd a oes rheswm pam bod 38 o gerbydau disel a phetrol yn parhau i fod yn rhan o'r fflyd pan mae cerbydau trydan neu hybrid wedi cael eu prynu yn eu lle. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Pennaeth Adran bod rhan helaeth o'r fflyd yn geir trydan neu hybrid erbyn hyn. Fodd bynnag, nodwyd bod yr Adran yn derbyn sylwadau o bryder nad yw cerbydau trydan o hyd yn addas i bwrpas oherwydd bod angen teithio ymhell o fewn y sir ac yna gyrru milltiroedd ychwanegol er mwyn cwblhau gwasanaethau gan beri risg nad oes pwynt gwefru cyfleus ar gael ar pob achlysur, ac felly mae cerbydau disel a phetrol yn parhau i gael eu defnyddio mewn rhai achosion yn hytrach na chronni costau hurio cerbyd. Er hyn, pwysleisiwyd bod hyder y gweithlu gyda'r fflyd o geir trydan a hybrid yn tyfu a bydd cyflwyno mwy o bwyntiau gwefru yn y dyfodol hefyd yn arwain at ddatrys y broblem hon.

Heriwyd na ddylai'r nifer o filltiroedd all y cerbydau trydan a hybrid ei deithio cyn gorfod ail-wefru fod yn broblem os yw'r cerbydau cywir yn cael eu prynu. Ystyriwyd hefyd os yw'r pwyntiau gwefru yn y lleoliadau cywir os nad ydynt yn addas ar gyfer gwasanaethau'r Cyngor. Mewn ymateb, sicrhodd y Pennaeth Adran bod y Cyngor yn

prynu'r cerbydau cywir yn dilyn gwaith ymchwil trylwyr. Eglurwyd bod datblygiadau cerbydau trydan ac hybrid yn parhau i fod yn gymharol newydd, yn enwedig ar gyfer faniau a cherbydau diwydiannol eraill, ac bod yr ystod o filltiroedd maent yn gallu ei deithio cyn ail-wefru yn parhau i fod yn isel. Fodd bynnag, cadarnhawyd bod ceir mwy diweddar yn gallu teithio mwy o filltiroedd cyn ail-wefru ac ystyrir bydd y cerbydau yn parhau i ddatblygu yn y modd yma i'r dyfodol. Ymhelaethwyd bod yr Adran hefyd yn gweithio er mwyn cyflwyno pwyntiau gwefru cyflym ar draws y Sir er mwyn cefnogi'r staff nes eu bod yn hyderus i ddefnyddio ceir trydan a hybrid heb boeni yn ormodol am yr angen i ail-wefru.

Nodwyd bod strategaeth newydd y Cyngor yn nodi bod rhaid i swyddogion gael cefnogaeth rheolwr cyn prynu cerbyd newydd i'r fflyd ac bod y Rheolwr Fflyd gyda'r penderfyniad terfynol ar y mater, gan holi'r Adran os yw'r Adrannau eraill yn cydweithio er mwyn sicrhau mai dyma yw'r trefniant perthnasol. Mewn ymateb, eglurodd y Pennaeth Adran bod cyllidebau fflyd yr Adrannau yn parhau i fod o fewn rheolaeth yr Adrannau yn unigol yn hytrach na chyllideb fflyd annibynnol. Pwysleisiwyd bod trafodaethau yn cael eu cynnal o fewn y Cyngor er mwyn canfod y system orau ar gyfer cyllidebu'r fflyd i'r dyfodol.

Gwasanaeth Cynnal a Chadw Strwythurau

Tynnwyd sylw bod yr adroddiad yn nodi bod 22 pont yng Ngwynedd gyda BCI (Bridge Condition Indicators) 'gwael' a 10 pont bellach gyda BCI 'gwael iawn'. Eglurodd y Pennaeth Adran bod archwilwyr yn archwilio pontydd (boed yn ddur, concrid neu garreg) ac yn asesu gwahanol rannau ohonynt er mwyn cynnal sgôr BCI. Ymhelaethwyd bod BCI holl rannau'r pontydd yn cael eu cyfuno ar gyfer creu cyfartaledd cyn mynd ati i flaenoriaethu pa bontydd sydd angen gweithredu arnynt o fewn y strategaeth ar gyfer y flwyddyn i ddod.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y drafodaeth.

Dechreuodd y cyfarfod am 10:40yb a gorffennodd am 13:00yp

CADEIRYDD

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Cymunedau
DYDDIAD	18 Medi 2025
TEITL	Adroddiad Blynyddol Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur 2024/25
RHESWM DROS GRAFFU	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd
AWDUR	Dafydd Gibbard, Prif Weithredwr
AELOD CABINET	Y Cyng. Craig ab Iago, Aelod Cabinet Amgylchedd

1. Pam fod angen ei graffu?

- 1.1 Mae'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur 2022/23-2029/30 yn un o'r prosiectau o fewn pennawd Gwynedd Werdd yng Nghynllun Cyngor Gwynedd 2023-2028.
- 1.2 Mae llawer o'r gwaith sy'n cael ei ddisgrifio yn yr adroddiad blynyddol hwn eisoes wedi ei graffu gan y Bwrdd Hinsawdd a Natur a thrwy drefniadau herio perfformiad mewnol y Cyngor, ond mae'r adroddiad blynyddol yn dod â'r holl wybodaeth at ei gilydd am y tro cyntaf.
- 1.3 Bydd craffu'r adroddiad blynyddol hwn yn fodd i aelodau'r Pwyllgor dderbyn sicrwydd bod trefniadau mewn lle a bod cynnydd digonol o ran gwireddu Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur 2022/23 - 2029/30.
- 1.4 Mae gan y Pwyllgor gyfle i wirio os yw'r Adroddiad yn gywir a chytbwys a'i peidio. Gall hefyd gynnig unrhyw welliannau neu gywiriadau, a hyn oll cyn i'r Adroddiad fynd i gyfarfod o Gabinet y Cyngor i gael ei fabwysiadu.
- 1.5 Gall y Pwyllgor hwn hefyd gynnig unrhyw syniadau am gamau gweithredu pellach i'r dyfodol yn seiliedig ar yr wybodaeth yn yr Adroddiad Blynyddol.
- 1.6 Yn ôl Adran 6 o Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 mae gan awdurdodau cyhoeddus sy'n gweithredu yng Nghymru ddyletswydd i gynnal ac i wella bioamrywiaeth ac i annog cryfder ecosystemau. Rydym yn adrodd ar y cynnydd yn erbyn 'dyletswydd Adran 6' o fewn Adroddiad Blynyddol Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur 2024/25.

2. Beth yn union sydd angen ei graffu?

- 2.1 Y cynnydd a wnaed i wireddu'r Cynllun.
- 2.2 Beth yw'r cynnydd o ran uchelgais y Cynllun - 'Bydd Cyngor Gwynedd yn garbon sero net ac yn ecolegol gadarnhaol erbyn 2030'?
- 2.3 Beth yw'r camau nesaf?

3. Crynodeb a'r Materion Allweddol

- 3.1 Mae Adroddiad Blynyddol Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur 2024/25 yn Atodiad 1 yn ceisio cynnig darlun cywir a chytbwys o'r cynnydd a wnaed yn ystod y flwyddyn er mwyn gwireddu'r [Cynllun-Argyfwng-Hinsawdd-a-Natur.pdf](#). (CAHN).
- 3.2 Mae'r Adroddiad yn datgan y lefelau o allyriadau ac amsugno carbon yr oedd Cyngor Gwynedd yn gyfrifol amdanynt, ac mae hynny wedi ei gyfrifo ar sail data sydd wedi ei gyflwyno i Wasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru. Ar sail y data hwn rydym yn gwybod faint yw'r 'bwlch i sero net' ac felly faint yn rhagor o waith sydd o'n blaenau os ydym am gyrraedd ein targed.
- 3.3 Mae'r Adroddiad Blynyddol hefyd yn cynnig tystiolaeth am sut mae Cyngor Gwynedd wedi bod yn gweithredu Adran 6 o Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016. Mae'r wybodaeth berthnasol ym mhennod 3 ac yna ar ddiwedd pob un o benodau 6 i 12.

4. Cefndir / Cyd-destun

- 4.1 Mabwysiadodd y Cyngor y [Cynllun-Argyfwng-Hinsawdd-a-Natur.pdf \(llyw.cymru\)](#) yn dilyn cyfarfod o'r Cabinet ar 8 Mawrth 2022. Uchelgais y cynllun yw "Bydd Cyngor Gwynedd yn garbon sero net ac yn ecolegol gadarnhaol erbyn 2030." Mae "Ymateb i'r argyfwng newid hinsawdd" hefyd yn un o 8 o Flaenoriaethau Gwella y Cyngor o fewn [Cynllun Cyngor Gwynedd 2023-28 \(llyw.cymru\)](#).
- 4.2 Mae'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur (y Cynllun/CAHN) yn amlinellu sut y byddwn fel Cyngor yn addasu ein ffordd o weithio ac o ddarparu gwasanaethau er mwyn lleihau ein allyriadau carbon a chynyddu capasiti amsugno carbon. Mae'n cynnig enghreifftiau o brosiectau y byddwn yn eu dilyn, eu costau amlinellol a'r amserlen er mwyn cyflawni.
- 4.3 Daeth y Cynllun yn weithredol fis Ebrill 2022 ac mae'r adroddiadau blynyddol blaenorol i'w gweld [yma](#).
- 4.4 Mae'r Cyngor yng nghanol y gwaith o adolygu'r CAHN, a buom yn ymgynghori'n gyhoeddus ar y cynllun presennol ac yn gofyn am awgrymiadau am newidiadau yn ystod haf 2025. Bydd fersiwn newydd o'r Cynllun yn cael ei gyflwyno i'w graffu yn un o gyfarfodydd dilynol y Pwyllgor Craffu Cymunedau.

Prif Faterion

- 4.5 Mae pennod 5 yr Adroddiad Blynyddol yn rhoi gwybodaeth am y lefelau o allyriadau ac amsugno carbon yr oedd y Cyngor yn gyfrifol amdanynt, ac am y ffigwr hollbwysig, sef y bwlch sy'n weddill er mwyn cyrraedd sero net.

- 4.6 Mae'r allyriadau carbon o'n prosesau caffael yn seiliedig ar wariant yn unig ar hyn bryd, a gall hyn greu darlun camarweiniol o wir effaith ein gwariant ar yr hinsawdd. Yn syml, po fwyaf yr ydym yn ei wario po fwyaf yw'r allyriadau.
- 4.7 Roedd cyfanswm allyriadau carbon Cyngor Gwynedd yn 2024/25, **gan** gynnwys caffael, wedi cynyddu 4% ers blwyddyn waelodlin 2019/20 a chynyddu 24% ers 2023/24. Y prif reswm am hynny yw'r cynnydd mewn gwariant ariannol.
- 4.8 Roedd cyfanswm allyriadau carbon Cyngor Gwynedd yn 2024/25, **heb** gynnwys caffael, wedi lleihau 35% ers blwyddyn waelodlin 2019/20 a chynyddu 4% ers 2023/24. Y prif resymau am y cynnydd ers 2023/24 yw'r cynnydd mewn defnydd o ynni a rhagor o deithio, ond mae'r esboniad fanylach i'w weld yn yr adroddiad.
- 4.9 Wrth edrych ar ein data allyrru ac amsugno carbon gyda'i gilydd, **heb** ystyried data caffael, yna mae ein **bwllch i sero net** 32% yn llai yn 2024/25 o'i gymharu â 2019/20 a 4% yn uwch nag yn 2023/24.

5 Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016

- 5.1 Yn ôl Adran 6 o Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 mae gan awdurdodau cyhoeddus sy'n gweithredu yng Nghymru ddyletswydd i gynnal ac i wella bioamrywiaeth ac i annog cryfder ecosystemau.
- 5.2 Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru strategaeth bioamrywiaeth genedlaethol, sef y 'Cynllun Gweithredu Adfer Natur' yn 2015 oedd yn amlinellu'r ymrwymiad i wrthdroi colli bioamrywiaeth yng Nghymru, ac ynddo y mae 6 amcan ar gyfer gweithredu. Er mwyn cydymffurfio â dyletswydd Adran 6 mae'n rhaid i awdurdodau cyhoeddus gyhoeddi cynllun eu hunain sy'n seiliedig ar gynllun Llywodraeth Cymru, ac yna mae angen adrodd ar y cynnydd.
- 5.3 Mae Cyngor Gwynedd wedi bod yn diweddarau ein Cynllun Adfer Natur ein hunain yn ystod 2024/25 er mwyn cydymffurfio â gofynion y Ddeddf, ond yn y cyfamser rydym yn adrodd ar ein cynnydd yn erbyn 6 amcan y Cynllun Gweithredu Adfer Natur cenedlaethol drwy'r Adroddiad Blynyddol Hinsawdd a Natur. Mae'r wybodaeth i'w weld ym mhennod 3 ac ar ddiwedd penodau 5 i 11.

6 Ymateb i benderfyniadau blaenorol y Pwyllgor Craffu Cymunedau

- 6.1 Yng nghyfarfod y Pwyllgor ar 23 Ionawr 2025 pan y craffwyd Adroddiad Blynyddol Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur 2023/24, fe benderfynodd y pwyllgor: 'Gofyn i Arweinydd y Cyngor lobïo Llywodraeth Cymru yng nghyswllt adolygu'r fethodoleg o fesur allyriadau carbon sy'n deillio o brosesau caffael.'
- 6.2 Bu'r Arweinydd a'r swyddogion yn dwyn pwysau ar y llywodraeth i wella'r dull presennol ond yn anffodus dyw'r fethodoleg heb newid ar gyfer mesur allyriadau 2024/25 chwaith. Er mwyn ceisio gwella'r sefyllfa rydym fel cyngor wedi bod yn cydweithio â Busnes Cymru er mwyn helpu ein cyflenwyr i greu Cynlluniau Rheoli

Carbon ac i fesur eu hallyriadau carbon eu hunain yn fwy cywir. Bydd hyn yn ei dro yn ein helpu ninnau i symud oddi wrth y drefn bresennol o fesur yr allyriadau ar sail gwerth ariannol y cytundeb yn unig.

7. Ymgynghori

- 7.1 Ar ôl derbyn sylwadau gan y Pwyllgor Craffu Cymunedau bydd yr adroddiad yn cael ei ystyried gan Gabinet y Cyngor cyn i fersiwn derfynol gael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor.

8. Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

- 8.1 A ydych wedi **cynnwys** trigolion / defnyddwyr gwasanaeth? Os ddim, pryd a sut ydych yn bwriadu ymgynghori â nhw?
- 8.2 Bydd yr Adroddiad Blynyddol terfynol yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor ar ôl derbyn sêl bendith y Cabinet a byddwn yn rhannu gwybodaeth amdano i holl aelodau'r Cyngor, ac i drigolion Gwynedd a'r cyhoedd yn gyffredinol.
- 8.3 A ydych wedi ystyried **cydweithio**?
- 8.4 Mae penodau 11 a 12 o'r Adroddiad Blynyddol yn adrodd ar waith sydd wedi ei gynnal yn rhannol gan Bartneriaeth Natur Gwynedd, sef consortiwm o fudiadau lleol sy'n cael eu harwain gan y Cyngor. Mae nifer o brosiectau eraill sydd yn y CAHN yn cael eu cynnal mewn partneriaeth ag eraill, megis prosiectau teithio llesol ar y cyd â phartneriaid y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.
- 8.5 Beth sydd wedi ei wneud neu bydd yn cael ei wneud i **atal** problemau rhag codi neu waethygu yn y dyfodol?
- 8.6 Un o egwyddorion sylfaenol y CAHN yw ceisio atal cynnydd pellach yn nhymheredd cyfartalog y blaned ac i gyfyngu cynhesu byd eang i "ymhell islaw 2 °C" yn unol â Chytundeb Paris y Cenhedloedd Unedig. Mae pob un o brosiectau'r cynllun yn ceisio sefydlogi neu hyd yn oed wrthdroi y siawns bod y sefyllfa bresennol yn arwain at ragor o broblemau yn y dyfodol.
- 8.7 Sut ydych wedi ystyried yr **hirdymor** a beth fydd anghenion pobl mewn blynyddoedd i ddod?
- 8.8 Fel y nodwyd uchod, sail y CAHN yw ceisio atal problemau cynhesu byd eang rhag gwaethygu i'r dyfodol, ac er bod targed i'r Cyngor ei hun fod yn garbon sero net erbyn 2030 mae Llywodraeth Cymru wedi gosod targed i Gymru gyfan fod yn

sero net erbyn 2050. Mae'r CAHN felly hefyd yn cymryd i ystyriaeth y bydd newid arferion trigolion a busnesau Gwynedd yn waith hirdymor y tu hwnt i 2030.

- 8.9 Mae'r Adroddiad Blynyddol yn amlygu bod y CAHN ei hun yn datgan bod yna waith pellach angen ei wneud er mwyn ymgorffori prosiectau fydd yn helpu trigolion, busnesau a chymunedau i ymateb i newid hinsawdd sydd eisoes yn newid ein tirwedd, megis effaith llifogydd a thywydd eithafol. Mae gwaith ar y gweill ar hyn o bryd i adolygu'r CAHN ac i wneud unrhyw addasiadau angenrheidiol felly mae'n debygol iawn y gwelwn brosiectau ychwanegol i'r dyfodol fydd yn canolbwyntio ar helpu trigolion Gwynedd i addasu i'r anghenion gwahanol dros gyfnod hir o amser.
- 8.10 Er mwyn sicrhau **integreiddio**, a ydych wedi ystyried yr effaith bosib ar gyrff cyhoeddus eraill?
- 8.11 Mae nifer fawr o brosiectau'r CAHN yn cael eu cynllunio neu eu gweithredu ar y cyd â chyrff cyhoeddus eraill neu gyda'r sector wirfoddol a chymunedau. Gweler 8.4.
- 8.12 Mae nifer o gyrff cyhoeddus lleol gan gynnwys Cyngor Gwynedd yn aelodau o'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ac un o dri Amcan Llesiant yng Nghynllun Llesiant Gwynedd a Môn 2023-2028 yw 'Rydym am weithio gyda'n gilydd i gefnogi ein gwasanaethau a'n cymunedau i symud tuag at Sero Net Carbon'. Mae yna gydweithio parhaus gydag awdurdodau lleol eraill ar draws gogledd Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru, Trafnidiaeth i Gymru sydd wedi arwain at gynllunio a chomisiynu gwaith ar y cyd. Mae nifer o brosiectau'r CAHN hefyd yn ddibynnol ar gydweithio llwyddiannus gyda phartneriaid eraill, megis ein prosiectau bioamrywiaeth a defnydd tir ar y cyd â Phartneriaeth Natur Gwynedd.

9. Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol

- 9.1 Lluniwyd Asesiad Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r Dyletswydd Economaidd Gymdeithasol ar y Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur pan y gafodd ei fabwysiadu yng nghyfarfod y Cabinet ar 8 Mawrth 2022. Mae'r asesiad hwn yn uniongyrchol berthnasol i'r Adroddiad Blynyddol ar y CAHN yn ogystal.

10. Camau Nesaf

- 10.1 Yn dilyn trafodaeth yn y Pwyllgor Craffu Cymunedau bydd unrhyw sylwadau sydd gan y Pwyllgor ar yr Adroddiad Blynyddol yn cael eu cyflwyno i sylw'r Cabinet. Bydd Cabinet y Cyngor yn ystyried yr Adroddiad Blynyddol yn ei gyfarfod ar 14eg Hydref.

10.2 Os fydd y Cabinet yn cymeradwyo'r adroddiad byddwn yn rhannu cyhoeddusrwydd amdano ac yn annog trigolion Gwynedd i fanteisio ar y cyfleoedd i leihau eu hallyriadau carbon personol yn ogystal ag helpu'r Cyngor i gyrraedd ein targed sero net ein hunain.

11. Gwybodaeth Cefndir

[Cynllun-Argyfwng-Hinsawdd-a-Natur.pdf](#)

12. Atodiadau

Atodiad 1 – Adroddiad Blynyddol Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur 2024/25

Adroddiad Blynyddol

Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur
Cyngor Gwynedd

2024/25

Cynnwys

1.	Rhagair Arweinydd Cyngor Gwynedd	2	7.	Symud a Thrafnidiaeth	17
2.	Cefndir	3	8.	Gwastraff	22
3.	Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016	4	9.	Llywodraethu	25
4.	Cyrraedd y Sefyllfa Bresennol	6	10.	Caffael	27
5.	Allyriadau ac Amsugno Carbon 2023/24	8	11.	Defnydd Tir	29
6.	Adeiladau ac Ynni	11	12.	Ecoleg	32

1. Rhagair Arweinydd y Cyngor

Mae'n bleser i gen i gyflwyno adroddiad sy'n rhoi trosolwg manwl o gynnydd Cyngor Gwynedd i wireddu ein Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur yn ystod 2024/25. Mae'n cynnwys data, gwybodaeth am brosiectau, a gwerthusiad ar draws sawl maes gweithredu.

Mae gweithredu ein Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur yn ran ganolog o'r gwaith i greu Gwynedd Werdd, sy'n un o'r

blaenoriaethau yng Nghynllun Cyngor Gwynedd 2023-2028. Rydym yn ceisio newid sut mae'r Cyngor yn gweithredu er mwyn lleihau'r niwed ar y blaned, ac mae'n bwysig bod pob aelod etholedig a staff yn cyfrannu at y gwaith hwn. Wedi dweud hyn, nid ar chwarae bach mae newid arferion gwaith ac ymddygiad ac mae gennym her o'n blaenau os ydym am gyrraedd ein huchelgais i fod yn garbon sero net ac yn ecolegol gadarnhaol erbyn 2030.

Er hynny, cymerwyd camau positif ymlaen yn ystod 2024/25. Drwy fuddsoddi mewn gosod paneli solar ar 66 safle rydym wedi lleihau ein costau ynni yn ogystal ag arbed carbon. Buom hefyd yn helpu trigolion i wneud y gorau o dechnoleg arbed ynni

fydd yn ei dro, gobeithio, yn helpu i leihau'r broblem ddifrifol o dlodi tanwydd.

Rwy'n falch ein bod yn cymryd camau mawr ymlaen i newid ein fflyd i gerbydau trydan. Mae 43% o'n ceir a faniau bellach yn gerbydau trydan, a bydd y gweddill yn cael eu newid pan fydd oes y cerbyd yn dod i ben. Mae ein cefnogaeth i wasanaeth bysiau cyhoeddus Sherpa'r Wyddfa wedi arwain at gynnydd sylweddol mewn defnydd eto eleni.

Rydym i gyd yn ymwybodol pa mor heriol ydi'r amgylchiadau ariannol presennol, felly mae'n rhaid i bob ceiniog o fuddsoddiad ariannol gennym fel Cyngor arwain at y gwerth gorau wrth leihau allyriadau carbon a lleihau costau. Ers 2019 mae Cyngor Gwynedd wedi buddsoddi £6.8M mewn prosiectau sy'n rhan o'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur ond mae hynny wedi ein galluogi i ddenu £13.5M mewn grantiau gan gyrff allanol. Mae'r grantiau yma wedi bod yn hanfodol i fedru cyflawni ein gwaith, ac mae angen rhagor o gyllid os ydym am barhau â'r gwaith hanfodol hwn i'r dyfodol.

Cynghorydd Nia Jeffreys

Arweinydd Cyngor Gwynedd

2. Cefndir

Mae Cyngor Gwynedd wedi datgan yn glir bod ymateb i'r argyfwng hinsawdd a natur yn un o'i flaenoriaethau, ac mae Gwynedd Werdd yn un o 7 maes blaenoriaeth yng [Nghynllun Cyngor Gwynedd 2023-2028](#).

Er mwyn deall rhagor am yr hyn mae'r Cyngor yn ceisio ei gyflawni, trowch at y [Cynllun-Argyfwng-Hinsawdd-a-Natur.pdf](#) ([llyw.cymru](#)) (CAHN) a fabwysiadwyd gan y Cabinet fis Mawrth 2022.

Uchelgais y Cynllun yw "Bydd Cyngor Gwynedd yn garbon sero net ac yn ecolegol gadarnhaol erbyn 2030."

Mae'r uchelgais yn cyd-fynd â tharged Llywodraeth Cymru i sefydliadau'r sector gyhoeddus ar y cyd fod yn garbon sero net erbyn 2030 ac i Gymru fod yn wlad sero net erbyn 2050.

Mae ein Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur yn cynnwys nifer o brosiectau o fewn y prif themâu –

- adeiladau ac ynni
- symud a thrafnidiaeth
- gwastraff
- llywodraethu

- caffael
- defnydd tir
- ecoleg

Mae Llywodraeth Cymru yn gofyn i holl awdurdodau lleol a chyrff y sector gyhoeddus yng Nghymru i gyflwyno data'n flynyddol ar eu hallyriadau ac amsugno carbon, gan ddefnyddio taenlen data sy'n gyffredin i bawb. Mae'r holl ddata yn yr adroddiad hwn wedi dynnu o'r data a gyflwynir i'r Llywodraeth.

Mae'r cynnydd yn y cynllun yn cael ei fonitro'n rheolaidd gan y Bwrdd Hinsawdd a Natur, sydd ag aelodaeth o swyddogion ac Aelodau Cabinet a chynrychiolwyr o bwyllgorau craffu.

Bydd yr adroddiad hwn yn rhoi cipolwg o'r cynnydd sydd wedi ei wneud ym mhob un o brosiectau'r CAHN yn ystod blwyddyn 2024/25, sef y drydedd flwyddyn i'r cynllun fod yn weithredol.

Mae adroddiadau blynyddol blaenorol i'w gweld yma - [Hinsawdd a natur: Cynlluniau, polisïau ac adroddiadau](#).

Bydd yr Adroddiad Blynyddol hwn yn cael ei graffu mewn cyfarfod o'r Pwyllgor Craffu Cymunedau ar 18 Medi 2025 ac yna bydd yn cael ei gyflwyno i Gabinet Cyngor Gwynedd.

3. Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016

Mae ein Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur (CAHN) yn datgan ein uchelgais: “Bydd Cyngor Gwynedd yn garbon sero net ac **yn ecolegol gadarnhaol erbyn 2030.**” Un o'r camau y gallwn ei gymryd er mwyn gwireddu hyn yw gweithredu ar gynnwys Adran 6 o Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016.

Yn ôl Adran 6 o Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 mae gan awdurdodau cyhoeddus sy'n gweithredu yng Nghymru ddyletswydd i gynnal ac i wella bioamrywiaeth ac i annog cryfder ecosystemau.

Mae 'Adran 6' yn nodi y dylai awdurdodau cyhoeddus ymgorffori'r angen i ystyried bioamrywiaeth ac ecosystemau yn eu syniadau a'u cynlluniau busnes cychwynnol, gan gynnwys unrhyw bolisiâu, cynlluniau, rhaglenni a phrosiectau, yn ogystal â'u gweithgareddau beunyddiol.

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru strategaeth bioamrywiaeth genedlaethol, sef y 'Cynllun Gweithredu Adfer Natur' yn 2015 oedd yn amlinellu'r ymrwymiad i wrthdroi colli bioamrywiaeth yng Nghymru, a'r amcanion ar gyfer gweithredu. Mae'n cynnwys 6 amcan ar gyfer adferiad natur yng Nghymru:

Amcan 1: Ymgysylltu a chefnogi cyfranogiad a dealltwriaeth i wreiddio bioamrywiaeth drwy gydol y broses o wneud penderfyniadau ar bob lefel

Amcan 2: Diogelu rhywogaethau a chynefinoedd o'r pwys mwyaf a gwella eu rheolaeth

Amcan 3: Cynyddu gwytnwch ein hamgylchedd naturiol trwy adfer cynefinoedd sydd wedi'u diraddio a chreu cynefinoedd newydd

Amcan 4: Mynd i'r afael â phwysau allweddol ar rywogaethau a chynefinoedd

Amcan 5: Gwella ein tystiolaeth, dealltwriaeth a monitro

Amcan 6: Rhoi fframwaith llywodraethu a chymorth ar gyfer cyflawni'r amcanion ar waith

Er mwyn cydymffurfio â dyletswydd Adran 6 mae'n rhaid i awdurdodau cyhoeddus gyhoeddi cynllun eu hunain yn amlinellu'r hyn maent yn bwriadu ei wneud i gynnal a gwella bioamrywiaeth ac annog gwytnwch. Mae canllawiau Llywodraeth Cymru yn nodi y dylai cyrff cyhoeddus ystyried seilio eu cynllun dyletswydd Adran 6 hwythau ar y Cynllun Gweithredu Adfer Natur cenedlaethol.

Mae Cyngor Gwynedd wrthi'n datblygu Cynllun Adfer Natur diwygiedig, ond yn y cyfamser rydym hefyd wedi cynnwys gwybodaeth berthnasol yn y CAHN. Tra fod gwarchod natur a bioamrywiaeth wedi ei wau drwy'r CAHN cyfan mae'r adrannau Defnydd Tir ac Ecoleg yn rhestru'r prosiectau fydd yn canolbwyntio'n benodol ar y gwaith hwn.

Ar ddiwedd pob adran o'r adroddiad blynyddol hwn fe welwch ddisgrifiad o sut y mae'r gwaith sydd wedi ei gyflawni yn cyfrannu at wireddu un neu fwy o'r 6 amcan uchod, sydd yn ei dro yn cydymffurfio ag Adran 6 o Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016.

Dyma grynodedb o'r cysylltiad rhwng prosiectau'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur ac Amcanion Adran 6:

Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur

	Amcan 1	Amcan 2	Amcan 3	Amcan 4	Amcan 5	Amcan 6
Adeiladau ac Ynni						
Symud a Thrafnidiaeth						
Gwastraff						
Llywodraethu						
Caffael						
Defnydd Tir						
Ecoleg						

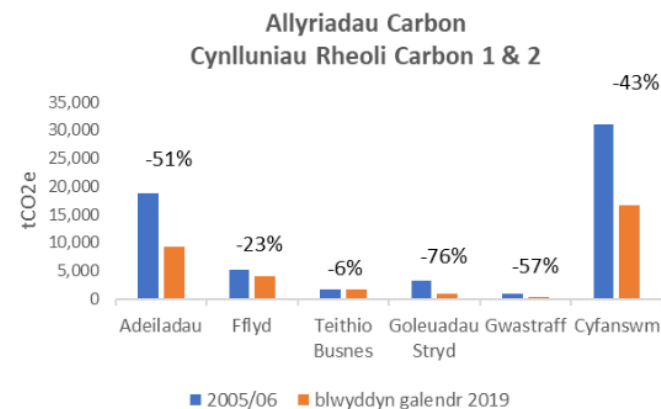
4. Cyrraedd y Sefyllfa Bresennol

2010 - 2019

Cyn bodolaeth y Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur roedd y Cyngor eisoes wedi bod yn gweithredu ers blynyddoedd i geisio lleihau ein ôl troed carbon. Cyhoeddwyd y Cynllun Rheoli Carbon 1 yn 2010 a Chynllun Rheoli Carbon 2 yn 2015. Defnyddiwyd 2005/06 fel y flwyddyn waelodlin er mwyn mesur y data a'r cynnydd ar gyfer y ddau gynllun.

Drwy fuddsoddi oddeutu £8m mewn mesurau lleihau defnydd ynni rhwng 2010 a 2019 bu i ni lwyddo i leihau ein allyriadau carbon 58% yn y meysydd adeiladau, teithio busnes, goleuadau stryd, fflyd a gwastraff.

Gellir gweld y gostyngiad fesul maes yn y graff gyferbyn a theg dweud fod ein hymdrechion wedi arwain at gydnabyddiaeth genedlaethol sawl tro.

Ers 2019

Ym mis Mawrth 2019, mewn cyfarfod o Gyngor Gwynedd, fe gyhoeddwyd ddatganiad ein bod yn wynebu argyfwng hinsawdd, gan ymrwymo i gymryd camau pendant i leihau allyriadau carbon ac ymdrechu am ddyfodol di-garbon. Y cam nesaf ar y daith hon oedd llunio strategaeth a chynllun gweithredu er mwyn i ni fod â rhaglen waith glir i'w dilyn.

Tra'n datblygu'r strategaeth daeth yn amlwg bod angen rhoi sylw cyfartal i'r argyfwng sy'n wynebu byd natur yn ogystal, gan eu bod yn cyd-redeg mor agos â'i gilydd. Penllanw'r gwaith oedd cyhoeddi [Cynllun-Argyfwng-Hinsawdd-a-Natur.pdf](#) (CAHN) fis Mawrth 2022. Gweler bennod 2 'Cefndir' am ragor o fanylion.

Mesur ein Allyriadau Carbon

Pan oedd y Cyngor yn gweithredu Cynlluniau Rheoli Carbon 1 a 2 roeddem yn dilyn dulliau mesur allyriadau carbon cydnabyddedig y Carbon Trust, ac yn mesur cynnydd mewn 5 maes fel mae'r siart yn ddangos. Ers 2019 mae Llywodraeth Cymru wedi mabwysiadu trefn wahanol o fesur data carbon ac felly mae'r CAHN wedi defnyddio data blwyddyn 2019/20 fel gwaelodlin newydd. Gan fod amrywiadau bychan rhwng y ddwy drefn o fesur byddai'n gamarweiniol i wneud cymhariaeth uniongyrchol rhwng data carbon cyn, ac ar ôl, 2019.

Rydym bellach hefyd yn mesur ein allyriadau carbon mewn meysydd ychwanegol – caffael, cymudo staff, a gweithio o gartref (ers 2021/22). Rydym hefyd yn mesur faint o garbon y mae ein tiroedd yn ei amsugno, ac wrth wrthbwysu'r ffigwr hwnnw yn erbyn cyfanswm yr allyriadau fe gawn ffigwr net, sef y bwlch i gyrraedd sero net.

5. Allyriadau ac Amsugno Carbon 2024/25

Ein bwlch i sero net (**gan** gynnwys caffael) yn 2024/25 oedd 72,857,729 kgCO₂e.

Ein bwlch i sero net (**heb** gynnwys caffael) yn 2024/25 oedd 18,132,729 kgCO₂e.

Allyriadau
21,255,302
kgCO₂e

Bwlch
18,132,729
kgCO₂e

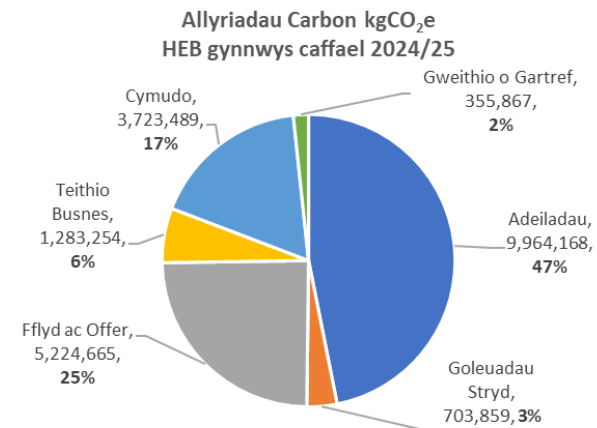
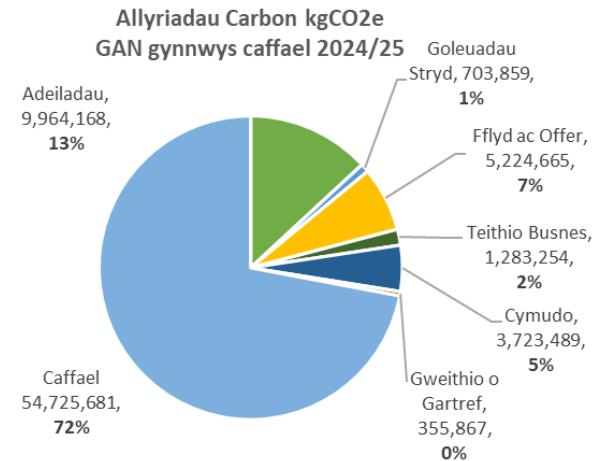
Amsugno
3,123,254
kgCO₂e

Allyriadau Carbon

Mae'r siart cyntaf gyferbyn yn dangos ein allyriadau carbon dros 8 pennawd, ac yn cynnwys allyriadau caffael (prynu nwyddau a gwasanaethau).

Mae'r fethodoleg o fesur allyriadau carbon sy'n deillio o'n prosesau caffael yn amherffaith gan ei fod yn seiliedig ar faint o arian yr ydym yn ei wario. Po fwyaf yr ydym yn ei wario po fwyaf yw'r allyriadau.

Oherwydd y gall y data caffael greu darlun amherffaith mae'r ail siart gyferbyn yn cyflwyno data ar gyfer y 7 pennawd sy'n weddill ar ôl diystyru caffael.

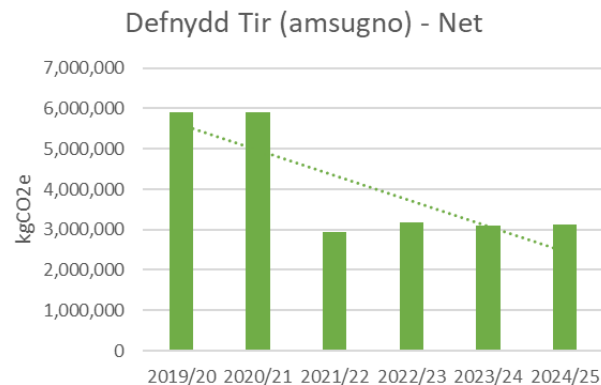

Amsugno Carbon

Fel mae'r siart isod yn ei ddangos, mae lefelau amsugno carbon ar diroedd y Cyngor wedi gostwng 47% rhwng blwyddyn waelodlin 2019/20 a 2024/25, ond wedi cynyddu 1% rhwng 2023/24 a 2024/25.

Mae gostyngiad ers 2019/20 yn rhannol oherwydd bod newid yn y dulliau o gyfrifo ond hefyd am ein bod bellach yn berchen ar lai o hectrau o dir. Mae'r cynnydd ers 2023/24 oherwydd bod rhai llecynnau wedi newid o fod yn dir llwyd i fod yn laswelltir.

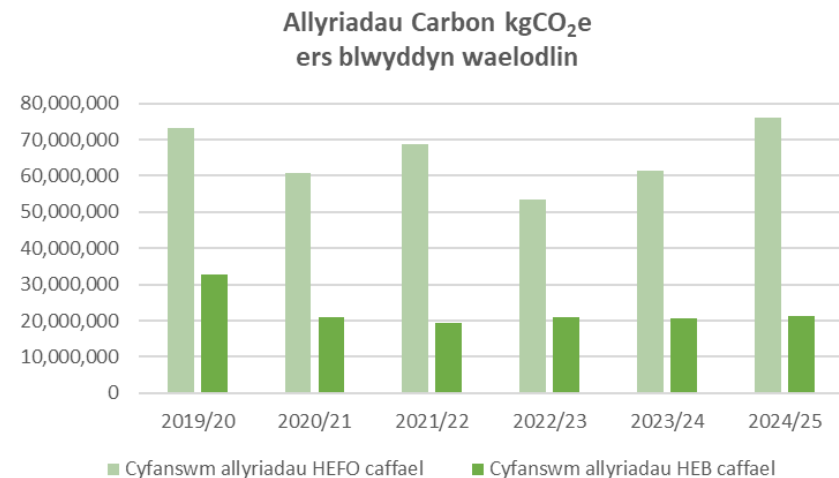
Gweler benodau 11 a 12 am ragor o fanylion am y gwaith a wnaethpwyd i gynyddu lefelau amsugno carbon ar diroedd y Cyngor.

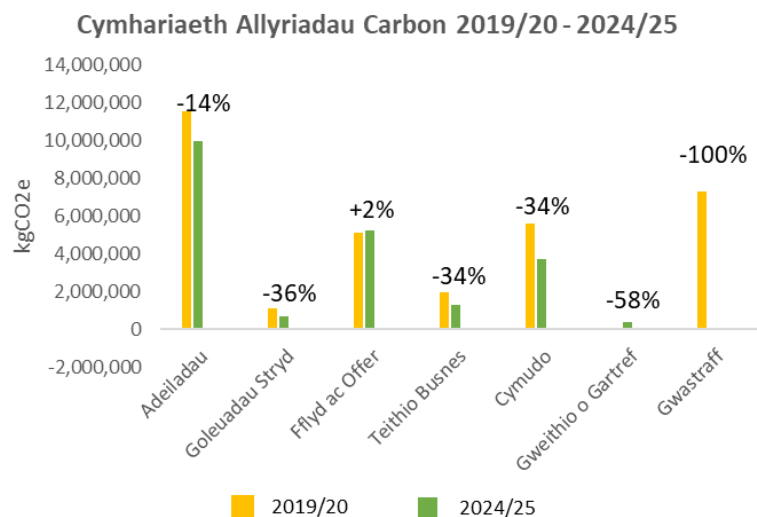
Ble ydym ni ar y daith o gyrraedd sero net erbyn 2030, ac ydi data 2024/25 yn dangos ein bod ar y trywydd cywir?

Dros y 6 mlynedd rhwng 2019/20 a 2024/25 fe wnaeth y Cyngor fuddsoddi £6.8M yn y prosiectau sydd yn y CAHN, ond fe wnaeth hynny fwy na dyblu yn ei werth gan i ni hefyd ddenu £13.5M mewn grantiau allanol dros yr un cyfnod.

Rhwng 2019/20 a 2024/25 bu i ni lwyddo i leihau ein allyriadau carbon 35% ar draws cyfanswm meysydd adeiladau ac ynni, teithio busnes, goleuadau stryd, fflyd, gwastraff, cymudo a gweithio o gartref.

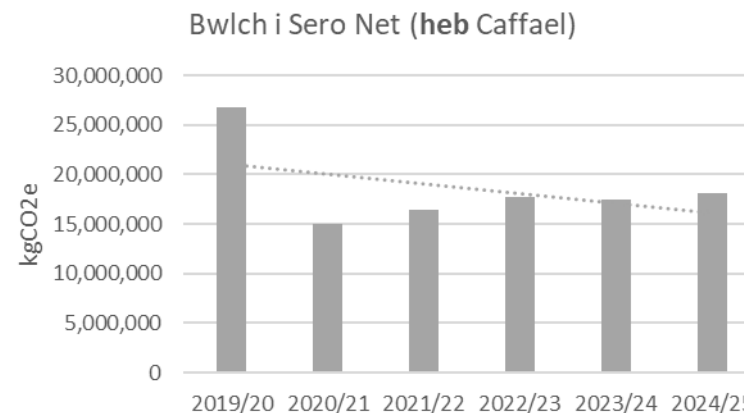
Mae'r newid ers 2019/20 yn amrywio yn ôl y meysydd unigol, fel mae'r siart isod yn ei ddangos. Mae rhagor o wybodaeth am y rhesymau y tu ôl i'r newid i'w gweld ym mhenodau 6 - 12.

Bwlch i Sero Net

Yn syml iawn, y bwlch i sero net ydi faint o CO2e sydd angen i ni ddileu er mwyn cyrraedd ein uchelgais: “Bydd Cyngor Gwynedd yn garbon sero net ac yn ecolegol gadarnhaol erbyn 2030.” Mae cyfanswm y CO2e yn cael ei gyfrifo drwy dynnu gwerth cyfanswm y carbon sy'n cael ei amsugo allan o gyfanswm y carbon sy'n cael ei allyrru.

Wrth edrych ar ein data allyru ac amsugno carbon, **heb** ystyried data caffael, yna mae ein bwlch i sero net 32% yn llai yn 2024/25 o'i gymharu â 2019/20 a 4% yn uwch nag yn 2023/24.

Bwlch sero net 2024/25 ydi 18,132,729 kgCO2e. Mae hyn ychydig yn llai na'r allyriadau sy'n deillio o'n adeiladau, ffilyd a chymudo gyda'i gilydd. Mae hefyd bron 6 gwaith yn fwy na gwerth amsugno ein tiroedd.

Bydd angen cwmp sylweddol mewn allyriadau a chynnydd sylweddol mewn lefelau amsugno os ydym am gyrraedd yr uchelgais i fod yn sero net erbyn 2030.

6. Adeiladau ac Ynni

Mae'r allyriadau carbon o adeiladau ac ynni yn 2024/25 yn 49% o'r cyfanswm (heb gyfri caffael), sy'n 14% o ostyngiad ers 2019/20 ac yn 8% o gynnydd ers 2023/24.

Mae'r allyriadau carbon o oleuadau stryd yn 2024/25 yn 3% o'r cyfanswm (heb gyfri caffael), sy'n 36% o ostyngiad ers 2019/20 ac yn 1% o ostyngiad ers 2023/24.

Be wnaethom ddweud y byddem yn ei wneud yn 2024/25?

Blaenoriaethau Tymor byr 2022/23 – 2023/24

Prosiectau:

1. Anelu am fuddion tymor hir wrth gynllunio gwaith adeiladu neu adnewyddu adeiladau.
2. Dadgarboneiddio cyflenwad ynni'r cyngor.
3. Defnyddio dulliau adeiladu carbon isel Passivhaus wrth ddatblygu ein cynllun peilot tai arloesol.
4. Cynnig cyngor a gwybodaeth i drigolion Gwynedd am fanteision a chyfleoedd i ddefnyddio dulliau adeiladu

carbon isel wrth adeiladu cartrefi a systemau gwresogi/ynni carbon isel i gynnal cartref.

5. Gosod rheoliadau gwresogi ystafelloedd unigol er mwyn lleihau'r ynni sydd ei angen i wresogi adeilad.
6. Uwchraddio goleuadau stryd ac arwyddion traffig er mwyn defnyddio llai o ynni.
7. Gwella'r isadeiledd ynni yng Ngwynedd a gogledd Cymru er mwyn cynnal systemau ynni a thrafnidiaeth carbon isel.

Be wnaethom ni?

Mewn gwirionedd mae pob un o'r prosiectau uchod wedi parhau y tu hwnt i'r cyfnod 'tymor byr' naill ai oherwydd bod gwaith cynnal a chadw yn gyfrifoldeb parhaus neu oherwydd ein bod wedi gweld cynnydd yn y galw am y gwaith.

Prosiect 1 –Mae'r gwaith o wella ffabrig adeiladau er mwyn eu gwneud mor effeithlon o ran ynni (prosiectau 1, 9 & 14) yn waith parhaus sydd wedi bod ar y gweill gennym fel cyngor ers dros ddegawd. Gweler wybodaeth am brosiectau 9 & 14 isod am ragor o fanylion.

Ein nod hirdymor yw cynllunio datblygiadau i ffabrig adeiladau drwy eu modelu yn y *Passivhaus Planning Package* (PHPP), sef

dull o ddylunio adeiladau sydd mor effeithlon o ran ynni a phosib.

Prosiect 2 a 7 – Mae'r Cyngor wedi parhau i gynyddu faint o drydan yr ydym yn ei gynhyrchu drwy baneli solar, sydd yn ei dro yn lleihau faint o drydan sydd angen ei brynu drwy'r grid cenedlaethol ac yn lleihau allyriadau carbon. Gweler adroddiad ar Brosiect 9 am ragor o wybodaeth.

Yn ystod 2023/24 a 2024/25 bu'r cyngor yn cydweithio ag Uchelgais Gogledd Cymru, cwmni ARUP a rhanddeiliaid lleol er mwyn datblygu Cynllun Ynni Lleol. Bwriad y Cynllun Ynni Lleol yw creu system ynni carbon isel integredig ar gyfer Gwynedd, gan wella'r isadeiledd presennol fydd yn ei dro yn cefnogi pob sector i drawsnewid eu defnydd presennol o ynni. Bydd y cynllun yn cael ei gyflwyno i Gabinet Cyngor Gwynedd yn 2025/26 ond mae trafodaethau gyda phartneriaid rhanbarthol a chenedlaethol yn parhau er mwyn cytuno sut all y cynllun gael ei weithredu a'i ariannu.

Prosiect 3 – Mae egwyddorion Passivhaus yn ystyriaeth wrth i'r cyngor gynllunio adeiladau newydd, ee. Ysgol Bontnewydd. Mae'r union ddulliau adeiladu yn cael eu cytuno fesul datblygiad. Gweler hefyd adroddiad ar Brosiect 14 am ragor o fanylion.

Prosiect 4 - Mae ECO 4 yn gynllun sy'n cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru ond ei weinyddu gan y Cyngor. Mae'n darparu cyllid ar gyfer gwelliannau effeithlonrwydd ynni yn y cartref fel system wresogi canolog newydd, uwchraddio i'r

system wresogi bresennol a/neu inswleiddio a/neu baneli solar. Mae ein swyddogion trechu tlodi a chynghorwyr ynni wedi bod yn cynnal sesiynau gwybodaeth wyneb yn wyneb yn ein cymunedau yn ogystal ag ateb ymholiadau drwy'r wefan neu dros y ffôn ac yn helpu trigolion i fanteisio ar gynllun ECO 4.

Rhwng Hydref 2022 a Ebrill 2025 bu gwelliant ym mherfformiad ynni 753 o dai trigolion Gwynedd. Fe newidiodd yr EPC (*Energy Performance Certificate*) er gwell, gyda 70 wedi cynyddu i A, 563 i B a 101 i C. Mae hyn yn golygu bod gwariant o dros £10M wedi ei wneud ar dai yng Ngwynedd ers cychwyn ECO 4.

Yn ogystal â chynllun ECO 4, yn ystod 2024/25 fe ddosbarthwyd 656 o dalebau ynni gwerth £24,719 i drigolion mewn angen sydd ar fesurydd rhag-dalu. Ers dechrau'r cynllun yn 2022 mae 5,671 o dalebau ynni wedi'u rhannu, sydd wedi helpu pobl Gwynedd yn uniongyrchol.

Prosiect 5 - Mae gennym systemau canolog ar gyfer rheoli gwres mewn adeiladau felly nid ydym yn gweld yr angen i symud ymlaen i osod rheoliadau gwresogi ystafelloedd unigol ar hyn o bryd. Fe all yr angen hwn newid i'r dyfodol os fydd y prosiect Rhyngrwyd y Pethau (o fewn Cynllun Digidol Cyngor Gwynedd 2023-28) yn dangos bod gwerth ychwanegol i newid y drefn bresennol.

Prosiect 6 – Dechreuodd y prosiect hwn i newid lampau stryd a thraffig i rai LED yn 2016/17, a chwblhawyd y rhan helaethaf o'r

gwaith erbyn diwedd 2022/23 gan arwain at ostyngiad sylweddol mewn defnydd o drydan a chostau ariannol.

Yn ystod 2022/23 fe fabwysiadodd y Cyngor y cyfrifoldeb am rannau helaeth o'r A487 o amgylch Caernarfon gan Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru, ac yn sgil hyn nifer fawr o lampau stryd ychwanegol oedd angen eu newid i LED, wnaeth arwain at gynnydd eto mewn cost a defnydd o drydan.

Erbyn diwedd 2024/25 roedd y rhan fwyaf o'r gwaith ychwanegol yma wedi ei orffen, ac er bod cynnydd o 1.2% mewn gwariant ar drydan o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol, roedd y ffaith ein bod wedi gosod lampau LED yn arwain at 1% yn llai o allyriadau carbon. Er mor fychan yw'r allyriadau o oleuadau stryd (3% heb caffael), mae'r allyriadau hynny'n deillio o'r ffaith fod y trydan sy'n eu pweru yn dod o'r grid cenedlaethol.

Blaenoriaethau Tymor Canolig 2022/23 – 2026/27

Prosiectau:

8. Arbed 5% o allyriadau carbon o adeiladau drwy ddod â hwy i safon 'arfer dda' CIBSE.
9. Lleihau ein allyriadau carbon drwy ehangu ein defnydd o baneli solar i greu ynni adnewyddadwy.
10. Trydaneiddio systemau gwresogi adeiladau er mwyn lleihau allyriadau carbon.

11. Gosod ffaniau awyru EC (*electronically commutated*) mewn adeiladau er mwyn lleihau'r ynni sydd ei angen i'w rhedeg o'i gymharu â ffaniau arferol.

12. Uwchraddio goleuadau arbenigol mewn canolfannau hamdden er mwyn defnyddio llai o ynni.

Be wnaethom ni?

Prosiect 8 – Efallai mai'r dull symlaf ac amlycaf o leihau allyriadau o adeiladau yw lleihau'r galw a'r defnydd o ynni. Mae'r Cyngor wedi gosod System Rheoli Adeiladau mewn dros 100 o'n adeiladau, sy'n ein galluogi i ddarllen a rheoli defnydd o ynni o bell. Drwy fonitro'r system yma'n rheolaidd mae'n bosib adnabod unrhyw wastraff o ynni yn syth, a datrys y broblem. Mae'r gwaith monitro yma'n arbed tua £250,000-300,000 y flwyddyn, yn ogystal ag arbed allyriadau carbon.

Mae'r gwaith monitro hwn hefyd wedi dangos i ni bod ein defnydd o nwy wedi bod 10% yn uwch yn ystod 2024/25 nag yn 2023/24, a hynny oherwydd y bu 10% yn rhagor o ddiwrnodau tymheredd isel. Mae'r cynnydd hwn yn esbonio'r cynnydd o 8% mewn allyriadau o adeiladau yn ystod y flwyddyn. Byddwn yn parhau yn ddibynnol ar nwy fel ffynhonnell gwres hyd nes y bydd ffabrig ein hadeiladau wedi eu haddasu, a'u bod yn barod ar gyfer pypiau gwres.

Mae pob prosiect arall hefyd yn cyfrannu at nod y prosiect hwn o leihau allyriadau carbon o'n hadeiladau.

Prosiect 9 - Yn dilyn penderfyniad i fuddsoddi £2.8M gan y Cyngor er mwyn ymestyn ein cynlluniau i osod paneli solar PV, erbyn diwedd Mawrth 2025 roedd paneli solar wedi eu gosod ar 66 o'n safleoedd.

Mae ychydig o oedi yn y rhaglen waith oherwydd daeth yn amlwg bod angen clymu'r gwaith hwn gydag unrhyw waith adnewyddu neu gynllunio ynni arall i adeiladau. Rydym hefyd yn cael ein cyfyngu i wneud gwaith ar adeiladau ysgolion yn ystod gwyliau ysgol yn unig. Er enghraifft, fe gymrodd 6 wythnos dros wyliau haf 2024 i osod paneli solar yn Ysgol Llanbedrog, ac roedd angen aros hyd nes gwyliau haf 2025 cyn gwneud gwaith pellach i osod pypiau gwres. Rydym hefyd wrthi'n ail-fodelu faint o drydan fydd ei angen ar gyfer nifer o'n hadeiladau wrth i ni fesur os fydd angen i ni osod pwyntiau gwefru cerbydau trydan.

Serch hynny mae'r gwaith yn parhau, gyda chynlluniau eisoes ar waith i osod rhagor o baneli PV ar 22 safle (ysgolion, cartrefi gofal a swyddfeydd) erbyn diwedd 2025.

Prosiect 10 – Bu'r cyngor yn llwyddiannus i ddenu grant sylweddol i ariannu prosiect peilot i osod pypiau gwresogi ar 3 safle, ac fe gytunodd Cabinet y cyngor i gyfrannu 10% o gostau cyfatebol (£194,535). Mae cymal 1 o osod y pypiau gwres ar safleoedd ysgolion wedi dechrau yn ystod gwyliau haf 2024 a bydd yn cael ei gwblhau yn ystod gwyliau haf 2025. Bellach, mae pypiau gwres wedi eu gosod mewn 5 o'n hysgolion. Gweler hefyd y cysylltiad rhwng y prosiect hwn â phrosiect 9.

Prosiect 11 – Bydd ffaniau awyru yn cael eu gosod ar safle 1 ysgol ac 1 cartref gofal fel rhan o'r prosiect pypiau gwres (Prosiect 10).

Prosiect 12 - Cytunodd Cabinet y cyngor i gyfrannu £416,617 tuag at gostau rhedeg cynllun peilot er mwyn gosod goleuadau LED mewn 6 safle. Mae gwaith gosod y goleuadau wedi llithro oherwydd roedd angen blaenoriaethu amser i osod pypiau gwres, ond mae'r Uned Ynni a'r Uned Cynnal a Chadw wedi cydweithio er mwyn parhau â'r gwaith yn Ysgol Friars dros haf 2025, gyda'r bwriad i gwblhau'r gwaith erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2025/26. Bydd yr arbedion carbon ac ariannol yn cael eu mesur cyn penderfynu gwerth ymestyn y cynllun i amnewid goleuadau ar draws weddill stad y cyngor.

Blaenoriaethau Tymor Hir 2022/23 – 2029/30

Prosiect:

13. Cynyddu ein 'credyd' carbon drwy osod ffermydd solar er mwyn cynhyrchu ynni y gall y Cyngor ei ddefnyddio neu ei werthu.

Be wnaethom ni?

Prosiect 13 – Nid yw'r prosiect yma'n flaenoriaeth ar hyn o bryd gan fod y costau ariannol o gysylltu â'r grid cenedlaethol mor uchel, ac oherwydd na fedr y Cyngor, o dan drefniadau

adrodd data presennol, hawlio'r 'credyd carbon' ar unrhyw drydan a gynhyrchir. Serch hynny, mae'r Cynllun Ynni Lleol wedi adnabod cyfleoedd i ddatblygu ffermydd solar a byddwn yn parhau i drafod sut i ariannu prosiectau peilot o'r fath. Gweler hefyd brosiect 9.

Blaenoriaethau Parhaus

Prosiectau:

14. Gwella ffabrig adeiladau sy'n eiddo i'r cyngor er mwyn eu gwneud mor effeithlon o ran ynni a phosibl.
15. Rhwystro gor-ddatblygu cynlluniau ynni tanwydd ffosiledig.
16. Uchafu i'r eithaf y buddion a ddaw o weithredu ein polisiau ynni a gwresogi.
17. Offer a ddefnyddir o fewn adeiladau'r cyngor i fod mor effeithlon o ran ynni a phosibl.

Be wnaethom ni?

Prosiect 14 – Er mwyn cael y budd mwyaf o unrhyw gynlluniau i arbed ynni, megis gosod paneli solar neu bympiau gwres, mae'n angenrheidiol i wella ffabrig adeiladau yn gyntaf.

Yn ystod 2024/25 bu'r Cyngor yn llwyddiannus i ddenu grant o £1.7M drwy gynllun grant Gwres Carbon Isel Llywodraeth Cymru er mwyn uwchraddio cartref preswyl Plas Ogwen ym

Metesda i safon EnerPHit, sef '*retrofit*' Passivhaus. Mae'n bosib mai hwn fydd y cartref preswyl cyntaf o'i fath ym Mhrydain. Mae disgwyl i'r gwaith arwain at arbediad o 80% mewn allyriadau carbon yn deillio o wresogi.

Prosiect 15 – Mae sylw wedi ei roi i'r mater hwn wrth greu'r Cynllun Ynni Lleol (Prosiectau 2 & 7), ac hefyd wrth ddatblygu Cynllun Datblygu Lleol Gwynedd 2024-2039.

Prosiect 16 – Mae prosiectau 1-17 yn cyfrannu at y nod hwn.

Prosiect 17 – Yn dilyn mabwysiadu Cynllun Digidol Cyngor Gwynedd 2023-28 mae prosiectau ar y gweill i arbed ynni, leihau defnydd o bapur a lleihau gwastraff. Bellach, yn 2025/26 mae cytundeb newydd mewn lle i ddarparu peiriannau argraffu a llungopïo fydd yn arwain at leihad mewn costau ariannol ac allyriadau carbon.

Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016

Mae'r prosiectau uchod yn cyfrannu at yr amcanion isod:

Amcan 2: Diogelu rhywogaethau a chynefinoedd o'r pwys mwyaf a gwella eu rheolaeth

Amcan 3: Cynyddu gwytnwch ein hamgylchedd naturiol trwy adfer cynefinoedd sydd wedi'u diraddio a chreu cynefinoedd newydd

Amcan 5: Gwella ein tystiolaeth, dealltwriaeth a monitro

Gweler Prosiect 15 uchod.

7. Symud a Thrafnidiaeth

Mae'r allyriadau carbon o fflyd y cyngor yn 2024/25 yn 24% o'r cyfanswm (heb gyfri caffael) sy'n 2% o gynnydd ers 2019/20 ac yn 3% o gynnydd ers 2023/24.

Mae'r allyriadau carbon o gymudo staff yn 2024/25 yn 17% o'r cyfanswm (heb gyfri caffael) sy'n 34% o ostyngiad ers 2019/20 ac yn 6% o gynnydd ers 2023/24.

Mae'r allyriadau carbon o deithio busnes yn 2024/25 yn 6% o'r cyfanswm (heb gyfri caffael) sy'n 34% o ostyngiad ers 2019/20 ac yn 4% o gynnydd ers 2023/24.

Be wnaethom ddweud y byddem yn ei wneud yn 2024/25?

Blaenoriaethau Tymor byr 2022/23 – 2023/24

Prosiectau:

1. Symud oddi wrth defnyddio cerbydau tanwydd ffosil tuag at fflyd o gerbydau (ceir a faniau) ULEV (ultra low emission vehicles).
2. Gosod pwyntiau gwefru cerbydau trydan ar gyfer cerbydau'r cyngor

3. Gosod pwyntiau gwefru cerbydau trydan ar gyfer trigolion Gwynedd

4. Lleihau teithio busnes

5. Lleihau allyriadau carbon a phroblemau parcio mewn ardaloedd sy'n boblogaidd ymysg ymwelwyr

Be wnaethom ni?

Prosiect 1 – Ers mabwysiadu ein Cynllun Fflyd Werdd 2023-29 fis Ionawr 2023 ein polisi yw i brynu cerbydau trydan (EV) newydd ble mae'n bosib wrth i'r fflyd bresennol o geir petrol a disel ddod i ddiwedd eu hoes. Ar ddiwedd 2024/25 bu'r Cyngor yn llwyddiannus yn denu grant o £124,379 gan Lywodraeth Cymru er mwyn prynu 11 cerbyd trydan: 9 fan fechan a 2 fws mini. Fe ddylem weld arbedion ariannol yn ogystal ag arbedion carbon wrth i'r cerbydau newydd gael eu defnyddio yn ystod 2025/26.

Erbyn diwedd 2024/25 roedd 79 cerbyd trydan a 9 cerbyd Hybrid yn rhan o'r fflyd, sef 43% o'r holl geir a faniau yr ydym yn berchen arnynt. Rydym wedi cyfrifo defnydd trydan y cerbydau yma o fewn ffigurau fflyd ar gyfer 2024/25 yn hytrach nag o fewn defnydd trydan adeiladau, fel y gwnaethom yn 2023/24. Er hynny, mae ein fflyd trydan yn gyfrifol am 0.4% yn

unig o holl allyriadau fflyd y Cyngor, sy'n dangos y gwahaniaeth mae'r newid hwn wedi ei wneud i'n taith i sero net.

Prosiect 2 – Bu'r cyngor yn llwyddiannus yn denu grant o £406,897 ar ddiwedd 2024/25 er mwyn gosod 21 o bwyntiau gwefru ar 11 o safleoedd y Cyngor, ynghyd â 6 batri ar 6 safle fydd yn gallu storio ynni sy'n cael ei gynhyrchu gan ein paneli solar fydd yn eu tro yn gallu bwydo'r pwyntiau gwefru.

Erbyn diwedd Mawrth 2025 roedd yna 52 pwynt gwefru yn weithredol ar 11 safle, gyda rhaglen waith i osod rhagor o bwyntiau dros 6 safle ychwanegol eisoes wedi cychwyn yn ystod 2025/26.

Prosiect 3 - Erbyn diwedd 2023/24 roedd y cyngor yn berchen ac yn rheoli 38 pwynt gwefru i'r cyhoedd mewn 10 lleoliad ac roedd 14 pwynt gwefru ychwanegol mewn 4 o safleoedd yn eiddo i'r cyngor yn cael eu rheoli gan Trafnidiaeth i Gymru. Rydym fel cyngor yn cydweithio â Thrafnidiaeth i Gymru a Pharc Cenedlaethol Eryri wrth gynllunio lleoliadau pwyntiau gwefru cyhoeddus. Roedd nifer llawer uwch o beiriannau wedi eu gosod, ond yn aros i'r cysylltiad trydan gael ei awdurdodi.

Llwyddwyd i ddenu grant o £105,000 o gronfa ULEV er mwyn ein galluogi i osod pwyntiau gwefru yn ystod 2024/25. Mae ein rhaglen barhaus i osod pwyntiau gwefru cyhoeddus yn parhau yn ystod 202/26 a byddwn yn ei hadolygu wrth asesu anghenion y dyfodol.

Prosiect 4 – Rydym fel cyngor yn cynnal nifer o gyfarfodydd mewnol a chyhoeddus yn rhithiol, gan gynnwys pob un o brif gyfarfodydd y cyngor – Cyngor Llawn, Cabinet, Craffu, Cynllunio – gan leihau'n sylweddol yr angen i deithio i ganolfannau gwaith. Mae'r dull yma o weithredu wedi arwain at ostyngiad sylweddol o 34% mewn allyriadau carbon o deithio busnes ers 2019/20. Er hyn, gwelwyd gynnydd bychan o 4% rhwng 2023/24 a 2024/25 a hynny wrth i ragor o gyfarfodydd ac ymweliadau safle gael eu gwneud mewn ceir petrol a disel personol yn hytrach na thrwy gyfarfodydd rhithiol. Ers i'r Cyngor fabwysiadu'r Cynllun Gweithio Hybrid mae angen i staff weithio o leoliad gwaith am 2 ddiwrnod yr wythnos (ar sail llawn amser), felly mae niferoedd y teithiau busnes wedi cynyddu.

Wrth symud ymlaen rydym wedi dechrau galluogi staff i fod yn defnyddio cerbydau fflyd trydan y Cyngor yn hytrach na cheir personol. Rydym hefyd am wella cywirdeb y data am allyriadau carbon y 'fflyd lwyd', neu'r defnydd o gerbydau personol i wneud teithiau busnes, er mwyn gallu casglu gwybodaeth am gerbydau trydan yn ogystal â phetrol a disel.

Prosiect 5 - Un o lwyddiannau mawr system drafndiaeth integredig yw'r gwasanaeth bysiau Sherpa'r Wyddfa, sef rhwydwaith o wasanaethau bws o amgylch dalgylch yr Wyddfa sy'n cynyddu opsiynau teithio llesol er mwyn lleihau'r problemau parcio mewn mannau poblogaidd yn Eryri. Ers cyflwyno'r system archebu ymlaen llaw ym maes parcio Pen y Pass yn 2021, a gwasanaeth cynyddol ar Sherpa'r Wyddfa, dim ond 2 achos o barcio peryglus sydd wedi bod ar Fwlch Llanberis

lle mae'r heddlu wedi cael eu galw – cymhariaeth amlwg â blynyddoedd blaenorol.

Yn Awst 2024, defnyddiodd 72,296 o bobl y gwasanaeth Sherpa, cynnydd o 79% ers Awst 2023 a dyma'r tro cyntaf i'r nifer o deithwyr fynd yn uwch na 70,000 mewn mis.

Blaenoriaethau Tymor Hir 2022/23 – 2029/30

Prosiect:

6. Bod ag opsiynau tanwydd carbon isel neu ddi-garbon ar gyfer fflyd trwm y cyngor

Be wnaethom ni?

Prosiect 6 – Mae 32% o holl allyriadau fflyd y Cyngor ar gyfer 2024/25 yn deillo o gerbydau (HGV yw'r mwyafrif) sy'n rhan o'r gwaith o gludo gwastraff. Nid ydym o'r farn bod yna opsiynau trydan neu hydrogen addas ar gael ar y farchnad ar hyn o bryd fydd yn ein galluogi i symud oddi wrth y cerbydau disel presennol. Er hyn, mae trosi'r fflyd o gerbydau trwm i fod yn defnyddio trydan neu hydrogen yn broses hir dymor, ac mae swyddogion y cyngor yn cydweithio ag Uchelgais Gogledd Cymru ar eu prosiect Hwb Hydrogen a gyda Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru er mwyn rhannu datblygiadau newydd ac arfer dda ymysg awdurdodau lleol.

Blaenoriaethau Parhaus

Prosiectau:

7. Lleihau allyriadau carbon drwy arferion cymudo staff
8. Annog teithio llesol ymysg staff – er budd iechyd a lles ac i leihau allyriadau carbon
9. Annog teithio llesol ymysg trigolion ac ymwelwyr i Wynedd er mwyn gwella lles corfforol a meddyliol a lleihau allyriadau carbon teithiau ceir byr
10. Cynyddu'r cyfleoedd i fudiadau cymunedol gael mynediad at gerbydau EV neu ULEV neu ddefnyddio technoleg carbon isel

Be wnaethom ni?

Prosiectau 7 ac 8 - Fe wnaeth Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn, y mae'r cyngor yn aelod ohono, fabwysiadu'r Siarter Teithio Llesol yn ystod 2024/25. Mae Grŵp Tasg Teithio Llesol o fewn y cyngor yn arwain ar waith i annog teithio llesol drwy dreialu gwahanol gymhellion i staff newid arferion teithio dyddiol, ac mae ein pencampwyr teithio llesol wedi bod yn annog staff i newid eu harferion teithio i'r gwaith. Datblygiad newydd cyffrous oedd creu ap sy'n cymharu cost ariannol ac allyriadau carbon taith ar fws a thaith car, ac fe arweiniodd hyn at osod her teithio ar fws i staff. Cynhaliwyd sesiwn yn ystod Wythnos Hinsawdd Cymru fis Tachwedd 2024 i staff dreialu beiciau trydan ar y cyd â menter Yr Orsaf o Benygroes, ac mae hyn wedi arwain at nifer o sesiynau tebyg yn ystod 2025/26.

Mae gan y cyngor Gynllun Ceir Gwyrdd a Chynllun Beics Gwyrdd ar gael i'r rhan fwyaf o staff, sef cynlluniau aberthu cyflog er mwyn lesu car trydan/hybrid neu feic newydd. Rydym wedi bod yn annog staff i gymryd mantais llawn o'r cyfleoedd yma, gan gynnal sawl diwrnod agored er mwyn treialu beiciau trydan. Mae cyfanswm o 32 o staff wedi manteisio ar y cynllun beic ac 16 wedi lesu car trydan neu hybrid yn ystod 2024/25.

Prosiect 9 – Bu sawl prosiect hir-dymor ar y gweill yn ystod 2024/25 - Llwybrau cerdded a beicio diogel ar Ffordd Penrhos, Bangor; llwybrau newydd a gwella mynediad i Ysgol Rhostryfan ac Ysgol Treforthyr, Cricieth, ynghyd â mân welliannau i rannau eraill o'r rhwydwaith. Mae'r cyngor yn gwarchod a datblygu rhwydwaith o Lonydd Glas ar draws y sir, sy'n cynnig cyfanswm o 31.5 milltir o lwybrau cerdded a beicio diogel. Ail-agorwyd llwybr Lôn Las Ogwen yn ystod y flwyddyn ar ôl uwchraddio'r strwythurau arni. Mae llwybrau cyhoeddus, hawliau tramwy a llwybrau sy'n rhan o rwydwaith Llwybr Arfordir Cymru hefyd yn cael eu cynnal gan Gyngor Gwynedd er lles trigolion ac ymwelwyr. Gweler hefyd Brosiectau 5, 7 & 8 uchod.

Prosiect 10 – Mae trafodaethau wedi cychwyn yn ystod y flwyddyn rhwng y cyngor a mudiadau ynni cymunedol er mwyn ymchwilio i'r posibilrwydd i gydweithio ar brosiect i gynhyrchu ynni adnewyddadwy ar feysydd parcio. Bydd y gwaith hwn yn parhau yn ystod 2025/26.

Sylwadau pellach

Fe gymerodd Cyngor Gwynedd gamau mawr ymlaen yn ystod 2024/25 er mwyn ehangu ein fflyd o gerbydau trydan, ac mae hynny'n amlwg wedi dwyn ffrwyth gan mai dim ond 0.4% o holl allyriadau'r fflyd sy'n deillio o gerbydau trydan.

Mae 32% o allyriadau'r fflyd yn deillio o gerbydau trwm sy'n casglu gwastraff, felly dylid nodi mai o dan y pennawd fflyd, yn hytrach na gwastraff, y mae'r allyriadau yma'n cael eu cofnodi. Fel y nodwyd uchod, ar hyn o bryd nid oes opsiynau trydan amgen i'r cerbydau HGV disel, ac felly bydd yn anodd iawn i ostwng yr allyriadau fflyd gwastraff ymhellach.

Er ein bod wedi amnewid ceir a faniau bychan petrol a disel am rai trydan wrth iddynt ddod i ddiwedd eu hoes, nid ydym yn anffodus wedi llwyddo i leihau y nifer o gerbydau sydd yn ein fflyd. Mae'r galw cynyddol am wasanaethau, yn ogystal â'r angen i fod â fflyd sy'n gwasanaethu sir sy'n fawr yn ddaearyddol, yn golygu bod lleihau y milltiroedd sy'n cael eu teithio yn her fawr. Er hyn, mae'r gwaith yn parhau yn 2025/26 er mwyn rhesymoli niferoedd y cerbydau yn ein fflyd er mwyn cynnal gwasanaethau angenrheidiol tra hefyd yn lleihau allyriadau carbon teithiau ein fflyd.

Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016

Mae'r prosiectau uchod yn cyfrannu at yr amcanion isod:

Amcan 2: Diogelu rhywogaethau a chynefinoedd o'r pwys mwyaf a gwella eu rheolaeth

Un o sgil-ffeithiau positif cynyddu'r ddarpariaeth o drafnidiaeth cyhoeddus yn ardal Eryri (Prosiect 5) yw bod yr achosion o barcio anghyfrifol a pheryglus wedi lleihau. Mae hyn yn ei dro wedi helpu i warchod bioamrywiaeth ar ymylon ffyrdd ac yn agos at leoliadau sy'n cynnal bioamrywiaeth sy'n fregus.

Amcan 3: Cynyddu gwytnwch ein hamgylchedd naturiol trwy adfer cynefinoedd sydd wedi'u diraddio a chreu cynefinoedd newydd

Mae Prosiectau 5, 8 a 9 uchod yn rhedeg ochr yn ochr a gwaith y Cyngor i gynnal hawliau tramwy cyhoeddus, ac i gynnal a chadw tiroedd. Tra'n gofalu am rwydwaith o lonydd glas, llwybrau beicio a cherdded y sir rydym wedi bod yn gwarchod ymylon llwybrau a ffyrdd er mwyn cynnal a gwella bioamrywiaeth.

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am rwydwaith Hawliau Tramwy sydd oddeutu 3,800km o hyd ac yn agored i gerddwyr, marchogwyr, beicwyr, ceffyl a throl a cherbydau modur.

8. Gwastraff

Mae'r allyriadau carbon o wastraff y cyngor yn 2024/25 yn 0% o'r cyfanswm (heb gyfri caffael) sy'n 100% o ostyngiad ers 2019/20 ac ers 2023/24.

Be wnaethom ddweud y byddem yn ei wneud yn 2024/25?

Blaenoriaethau Tymor byr 2022/23 – 2023/24

Prosiectau:

1. Hyrwyddo economi gylchol er mwyn lleihau nifer yr eitemau sy'n cael eu gwaredu a lleihau allyriadau carbon yn y gadwyn gyflenwi o brynu nwyddau newydd
2. Lleihau'r gwastraff stryd sy'n mynd i'w waredu a chynyddu'r gwastraff stryd sy'n cael ei ailgylchu
3. Lleihau defnydd papur

Be wnaethom ni?

Prosiectau 1, 4, 5 a 6 – Bu'r Cyngor yn gweithio'n agos gyda nifer o fentrau cymunedol ar brosiectau i roi hwb i'r economi gylchol yng Ngwynedd, oll wedi'u hariannu gan Lywodraeth Cymru. Bu'r prosiectau canlynol yn rhedeg yn llwyddiannus yn ystod 2024/25: Sied Werdd gydag Antur Waunfawr, , Gofodau

Ffiws ac Ar y Lon gyda Msparc, a Caffis Trwsio. Fel rhan o'r prosiect Ffiws, mae'r Gronfa Cylchol wedi clustnodi arian grant o £319,156 i 24 o fentrau ledled Gwynedd. Pwrpas y gronfa yw cefnogi mentrau i weithredu mewn modd mwy cylchol, i ail-dddefnyddio ac/neu leihau eu gwastraff. Dechreuwyd wasanaeth newydd yn ystod 2024/25 pan sefydlwyd Sied Baent mewn 4 canolfan ailgylchu i ail-ddosbarthu paent i'r cyhoedd: Llandegai, Pwllheli, Garndolbenmaen a Dolgellau.

Prosiect 2 – Gorffennwyd rhaglen waith o osod biniau ailgylchu cyhoeddus ar draethau poblogaidd, gyda'r rhai olaf wedi eu gosod yn dilyn gorffen gwaith ail-ddatblygu yn Ninas Dinlle. Mae gwaith yn parhau i osod y biniau yn ein safleoedd gwerysyla dros dro, Arosfan. Rydym yn asesu'n barhaus yr angen i osod biniau ailgylchu cyhoeddus mewn safleoedd ar draws y sir, felly byddwn am osod biniau yn nhrefi Caernarfon, Pwllheli, Blaenau Ffestiniog a Dolgellau fel rhan o waith ehangach i 'wella canol trefi'. Gan fod cynnydd yn y swmp o wastraff stryd wedi ei ailgylchu, erbyn diwedd y flwyddyn daeth yn amlwg bod angen i ni gymryd cam yn ôl er mwyn mesur os ydym yn casglu'r gwastraff yn y ffordd fwyaf effeithlon. Yn 2025/26 byddwn felly'n ail-asesu gofynion fflyd casglu gwastraff er mwyn gwneud y defnydd gorau o'n hadnoddau prin.

Prosiect 3 – Un newid i'n trefniadau gweithio mewnol sydd wedi aros ers cyfnod Covid 19 yw lleihau defnydd o bapur mewn swyddfeydd, a phenderfyniad i beidio argraffu papurau ar gyfer cyfarfodydd oni bai bod yna eithriad rhesymol dros wneud.

Yn ystod y flwyddyn buom yn paratoi cytundeb 5 mlynedd newydd ar gyfer argraffyddion ar draws safleoedd y Cyngor, gyda'r niferoedd wedi eu lleihau. Erbyn diwedd 2024/25 roedd cynllun a thendr newydd wedi ei lunio yn barod i'w gyhoeddi, a bydd y trefniadau newydd yn lleihau'n sylweddol ar ddefnydd papur ac yn arbed ynni.

Blaenoriaethau Tymor Canolig 2022/23 – 2026/27

Prosiect:

4. Lleihau'r nifer o eitemau sy'n cyrraedd safleoedd llosgi gwastraff drwy annog pobl i drwsio ac ail-ddefnyddio (Caffis Trwsio)

Be wnaethom ni?

Gweler Prosiect 1 uchod.

Blaenoriaethau Parhaus

Prosiect:

5. Trwsio ac addasu offer a fyddai fel arall yn cael ei waredu a'i losgi, a'i werthu

6. Lleihau gwastraff bwyd drwy gefnogi prosiectau cymunedol sy'n ceisio ail ddosbarthu bwyd fyddai fel arall yn cael ei daflu

Be wnaethom ni?

Prosiect 5 – Gweler Prosiect 1 uchod.

Prosiect 6 – Fe agorwyd Cronfa Grant Bwyd newydd ar gyfer 2024/25 i gefnogi cynlluniau cymunedol sy'n mynd i'r afael a lleihau gwastraff bwyd, ail-ddosbarthu bwyd gweddilliol gan fynd i'r afael a thlodi a fforddiadwyedd bwyd. Ariannwyd y gronfa gyda grant o £40,000 gan Lywodraeth Cymru.

Sylwadau pellach

Pan yn sôn am 'wastraff' rydym yn cyfeirio at wastraff sy'n cael ei gynhyrchu gan drigolion a busnesau Gwynedd, yn ogystal â'r gwastraff y mae Cyngor Gwynedd ei hun fel sefydliad yn gyfrifol amdano.

Mae'r allyriadau o dan y pennawd 'gwastraff' yn dellio o brosesau trin gwastraff, tra fod yr allyriadau sy'n deillio o gasglu a chludo'r gwastraff i gael ei brosesu wedi eu cyfri o dan y pennawd 'fflyd'. Mae 32% o allyriadau fflyd yn 2024/25 yn deillio o gasglu a chludo gwastraff.

Mae newidiadau pellach wedi eu gwneud i'r fethodoleg o gyfrifo allyriadau carbon gwastraff yn 2024/25. Bellach mae pob dull o drin gwastraff, ar wahân i dirlenwi, (ee. ailgylchu, hylosgiad,

treulio anerobig ayb) yn rhoi ffigwr o sero i ni. Mae holl wastraff gweddilliol trigolion a busnesau Gwynedd yn cael ei drin ar safle Parc Adfer yng Nglannau Dyfrdwy, ble mae'n cael ei losgi i gynhyrchu ynni, ac felly nid oes gwastraff yn mynd i dirlenwi.

Buom hefyd yn cychwyn datblygu Strategaeth Gwastraff ac Ailgylchu newydd yn ystod 2024/25, a bydd hon yn cael ei chyhoeddi yn ystod 2025/26.

Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016

Mae'r prosiectau uchod yn cyfrannu at yr amcanion isod:

Amcan 1: Ymgysylltu a chefnogi cyfranogiad a dealltwriaeth i wreiddio bioamrywiaeth drwy gydol y broses o wneud penderfyniadau ar bob lefel

Wrth ddatblygu'r prosiectau sy'n rhan o'r cynllun i hybu'r economi gylchol fe fuom yn ymgynghori'n barhaus gyda'n holl bartneriaid cymunedol, ac mae swyddogion ar sawl lefel o fewn y cyngor wedi bod yn ystyried effaith y prosiectau ar fioamrywiaeth.

Amcan 2: Diogelu rhywogaethau a chynefinoedd o'r pwys mwyaf a gwella eu rheolaeth

Amcan 3: Cynyddu gwytnwch ein hamgylchedd naturiol trwy adfer cynefinoedd sydd wedi'u diraddio a chreu cynefinoedd newydd

Amcan 4: Mynd i'r afael â phwysau allweddol ar rywogaethau a chynefinoedd

Mae prosiectau 4, 5 a 6 uchod yn cyfrannu at amcanion 2, 3 a 4 gan fod ein hybiau bwyd a gerddi cymunedol wedi asesu eu dylanwad ar fioamrywiaeth, a'u datblygu mewn modd na fydd yn niweidio'r amgylchedd o'u cwmpas.

9. Llywodraethu

Be wnaethom ddweud y byddem yn ei wneud yn 2024/25?

Blaenoriaethau Tymor byr 2022/23 – 2023/24

Prosiectau:

1. Rhannu gwybodaeth yn gyhoeddus am y gwaith y mae'r cyngor yn ei wneud i leihau allyriadau carbon er mwyn annog eraill i newid arferion
2. Cefnogi cymunedau i gynllunio a darparu atebion lleol i anghenion lleol

Be wnaethom ni?

Prosiect 1 – Rydym yn rhannu gwybodaeth am brosiectau y mae'r cyngor yn ymwneud â nhw yn rheolaidd drwy'n cyfryngau cymdeithasol a datganiadau i'r wasg, ac hefyd yn rhannu gwybodaeth am gyfleoedd i arbed ynni ac arian drwy'r gynllun Eco4.

Buom yn cynnal ymgyrchoedd lleol mewn cymunedau penodol yn ystod y flwyddyn er mwyn ceisio newid ymddygiad trigolion i'w hannog i ailgylchu mwy.

Mae prinder adnoddau yn parhau yn rwystr i ni symud ymlaen gyda'r gwaith ehangach o ddylanwadu a newid arferion trigolion, ond mae hyn yn fater y byddwn yn rhoi sylw iddo wrth adolygu ein Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur. Rydym hefyd

yn rhan o waith Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn i wireddu eu Cynllun Llesiant. Un o 3 Amcan Llesiant y cynllun yw "Rydym am weithio gyda'n gilydd i gefnogi ein gwasanaethau a'n cymunedau i symud tuag at Sero Net Carbon".

Prosiect 2 - Mae ein sioeau teithiol arbed ynni yn rhannu gwybodaeth am gefnogaeth ariannol sydd ar gael i drigolion i addasu eu cartrefi, yn ogystal a chynnig gwybodaeth am ddulliau arbed ynni ac arian.

Mae ein prosiectau eraill ninnau fel cyngor hefyd yn cyfrannu at helpu a dylanwadu ar arferion trigolion – Cymunedau Glan a Thaclus, prosiectau'r economi gylchol megis cefnogi hybiau bwyd, Ffiws/Caffi Trwsio (gweler pennod 'Gwastraff' am ragor o fanylion).

Blaenoriaethau Tymor Canolig 2022/23 – 2026/27

Prosiect:

3. Aelodau etholedig a staff sydd:

- yn deall oblygiadau effaith newid hinsawdd
- yn cymryd penderfyniadau ar sail gwybodaeth am yr effeithiau
- yn gweithredu yn y modd mwyaf cadarnhaol posib tuag at liniaru effaith newid hinsawdd a bod yn ecolegol gadarnhaol

Be wnaethom ni?

Prosiect 3 – Cafodd yr e-fodiwl hyfforddiant Hinsawdd a Natur ei lansio ar ddechrau 2024/25, ac mae’n cael ei hyrwyddo’n gyson er mwyn annog staff ac aelodau etholedig i’w gwblhau. Mae aelodau Bwrdd Hinsawdd a Natur y Cyngor, sef y grŵp mewnol sy’n gosod cyfeiriad strategol ac yn monitro datblygiad y gwaith, yn derbyn gwybodaeth rheolaidd am faterion perthnasol cyn iddynt gymryd penderfyniad, gan gynnwys penderfyniadau ariannol.

Gwelwyd gynnydd sylweddol yn ystod y flwyddyn yn yr wybodaeth a newyddion am ddigwyddiadau sy’n cael eu rhannu gyda staff ac aelodau drwy ein newyddlen newydd. Mae’r adran Hinsawdd a Natur ar y fewnrwyd, y newyddlen, a’r wybodaeth sy’n cael eu rhannu drwy fwletin mewnol a thudalen Facebook staff yn ddull effeithiol o rannu gwybodaeth ac yn helpu i newid ymddygiad yn ogystal.

Blaenoriaethau Parhaus

Prosiect:

4. Annog staff i ddatblygu gyrfa mewn meysydd sy’n lleihau effaith newid hinsawdd neu’n ecolegol gadarnhaol
5. Adolygu polisïau a strategaethau presennol y cyngor fel bod lleihau allyriadau carbon neu leihau effaith newid hinsawdd yn ffactor wrth ddod i benderfyniad

Be wnaethom ni?

Prosiect 4 – Mae gan y cyngor ddau gynllun sy’n llwyddiannus yn denu ymgeiswyr, sef cynllun prentisiaethau a chynllun hyfforddai proffesiynol (‘Cynllun Yfory’) ar gyfer graddedigion. Fis Medi 2024 fe gychwynnodd ein Hyfforddai Proffesiynol Newid Hinsawdd cyntaf. Dechreuodd y gwaith hefyd er mwyn recriwtio Hyfforddai Proffesiynol Ecolegydd Cynllunio a Phrentis Ynni ar gyfer haf 2025.

Prosiect 5 – Treuliwyd lawer o amser dros y flwyddyn yn datblygu Cynllun Ynni Lleol newydd i Wynedd sy’n mynd ger bron y Cabinet yn ystod 2025/26, ac mae Strategaeth Gwefru Cerbydau EV hefyd yn cael ei ddatblygu, eto i gael ei fabwysiadu yn 2025/26.

Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016

Mae’r prosiectau uchod yn cyfrannu at yr amcanion isod:

Amcan 1: Ymgysylltu a chefnogi cyfranogiad a dealltwriaeth i wreiddio bioamrywiaeth drwy gydol y broses o wneud penderfyniadau ar bob lefel

Gwaith wedi cael ei wneud gyda Chynghorau Tref a Chymuned i roi gwybod iddynt am eu dyletswydd o dan Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016.

Amcan 6: Rhoi fframwaith llywodraethu a chymorth ar gyfer cyflawni’r amcanion ar waith

Mae’r gwaith sydd wedi ei gyflawni o dan brosiectau 3 a 5 yn cyfrannu at wireddu Amcanion 1 a 6.

10. Caffael

Roedd 72% o allyriadau carbon y cyngor yn ystod 2024/25 yn deillio o'n prosesau caffael, sydd yn 35% o gynnydd ers 2019/20 ac yn 34% o gynnydd ers 2023/24.

Mae'r dull o fesur allyriadau carbon caffael, neu'r gadwyn gyflenwi, yn seiliedig ar wariant yn unig. Yn syml, po fwyaf yw'r gwariant, po fwyaf yw'r allyriadau. Mae'r gost gynyddol o brynu nwyddau a gwasanaethau yn arwain felly at gynnydd mewn allyriadau carbon o dan y pennawd 'caffael'. Mae'r fformiwla i fesur yr allyriadau hefyd wedi ei newid ers 2023/24, felly er bod y cynnydd mewn gwariant mewn maes megis gofal cymdeithasol yn gymhedrol, mae cynnydd yn y fformiwla yn arwain at gynnydd sylweddol mewn allyriadau.

Y meysydd ble mae gwariant uchaf y Cyngor drwy gytundebau caffael ydi: gofal iechyd a chymdeithasol; bwyd a nwyddau; adeiladwaith.

Be wnaethom ddweud y byddem yn ei wneud yn 2024/25?

Blaenoriaethau Parhaus

Prosiectau:

1. Darparu cefnogaeth i'r farchnad, yn enwedig i ddarparwyr lleol, i fedru mesur effaith eu gweithrediadau ar eu ôl troed carbon

2. Deall a mesur allyriadau carbon wrth wireddu contractau yn y gadwyn caffael

Be wnaethom ni?

Prosiect 1 – Fe wnaeth y Cyngor ddewis canolbwyntio ar helpu busnesau sy'n darparu gofal iechyd a chymdeithasol yn ystod 2024/25 er mwyn lleihau eu hallyriadau carbon ac i fesur yr allyriadau. Bydd hyn yn helpu i leihau allyriadau Gwynedd fel sir, ac hefyd yn rhoi opsiwn i ni fel Cyngor i fesur allyriadau caffael yn fwy cywir – ar sail adroddiadau Cynllun Rheoli Carbon yn hytrach na gwerth ariannol y cytundeb. Buom yn cydweithio â Busnes Cymru er mwyn cynnal gweithdai ar-lein i gwmnïau, ac yna maent wedi derbyn cefnogaeth un i un gan Busnes Cymru er mwyn creu Cynllun Rheoli Carbon.

Fe wnaethom newidiadau i'r gofynion yn y cytundebau trafndiaeth ysgolion yn 2024/25, gan osod mwy o bwyslais ar wobrwyo darparwyr oedd yn defnyddio cerbydau llai llygrol. Buom hefyd yn cefnogi cychwyn prosiect peilot 'Llysiau o Gymru i Ysgolion Cymru', gan ddod â thyfwyr bwyd organig lleol ynghyd ag ysgolion lleol. Edrychwn ymlaen at weld datblygiad y prosiect hwn yn 2025/26.

Prosiect 2 – Mae'r gwaith o dan Prosiect 1 uchod yn cefnogi darparwyr i fedru mesur eu hallyriadau carbon yn fwy cywir, ond er mwyn cael y gorau o hyn mae angen i swyddogion y Cyngor hefyd ddeall sut i'w cefnogi. Er mwyn helpu gyda hyn fe wnaethom adolygu

ein Polisi Caffael Cynaliadwy a datblygu canllawiau i staff sy'n comisiynu cytundebau er mwyn goruchwilio sut mae darparwyr yn adrodd ar leihau carbon.

Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016

Mae'r prosiectau uchod yn cyfrannu at yr amcanion isod:

Amcan 5: Gwella ein tystiolaeth, dealltwriaeth a monitro

Amcan 6: Rhoi fframwaith llywodraethu a chymorth ar gyfer cyflawni'r amcanion ar waith

Mae'r ddau brosiect uchod yn cyfrannu at y ddau Amcan yma, gan y byddai derbyn a monitro Cynlluniau Rheoli Carbon yn rhoi tystiolaeth i ni o sut mae darparwyr am warchod bioamrywiaeth.

10. Defnydd Tir

Mae holl diroedd y cyngor (sy'n cynnwys safleoedd 'llwyd' sydd wedi eu hadeiladu) yn amsugno gwerth 3,123,254 kgCO_{2e} net o garbon yn 2024/25. Mae hyn 47% yn llai na 2019/20 ac yn 1% o gynnydd ers 2023/24.

Mae gwrthbwysu'r carbon sy'n cael ei amsugno yn erbyn ein allyriadau carbon yn cyfrannu at leihau'r bwlch i sero net.

Be wnaethom ddweud y byddem yn ei wneud yn 2024/25?

Blaenoriaethau Tymor Canolig 2022/23 – 2026/27

Prosiectau:

1. Adnabod cyfraniad coed sy'n eiddo i'r cyngor i amsugno a storio carbon a lleihau llifogydd
2. Adnabod cyfraniad tiroedd sy'n eiddo i'r cyngor i amsugno a storio carbon a lleihau llifogydd
3. Sefydlu meithrinfeydd coed er mwyn tyfu coed yn barod i'w plannu
4. Adnabod cyfleon i blannu coed fel rhan o fenter Coedwig Genedlaethol Cymru
5. Gwarchod tir amaethyddol yng Ngwynedd a'i ddefnyddio i bwrpas cymwys, a rheoli prosiectau coedwigo

Be wnaethom ni?

Prosiect 1 a 7 – Parhawyd â gwaith cynnal a chadw angenrheidiol ar 8 safle o goetir sy'n eiddo i'r Cyngor, ac fe wnaethpwyd gwaith atgyweirio ym Mharc Dudley, Waunfawr, ac yng nghoedlan hynafol Parc Meurig, Bethesda, sydd bellach yn ddiogel ac yn agored i'r cyhoedd ei mwynhau.

Prosiect 2 – Adnabwyd darnau o dir y Cyngor i drosi i ddolydd blodau gwyllt sydd yn cynyddu gallu'r tir i amsugno mwy o garbon. Mae plannu dolydd blodau gwyllt, yn enwedig ar ymylon ffyrdd, bellach yn waith parhaus, ac rydym yn rhannu gwybodaeth am fanteision hyn yn rheolaidd gyda thrigolion.

Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i gydweithio â Map Data Cymru ar declyn ar-lein fydd yn galluogi Llywodraeth Leol i fesur gwerth carbon tiroedd sy'n eiddo iddynt.

Mae'r gwaith o adnabod tiroedd ar gyfer eu potensial i leihau llifogydd yn digwydd wrth greu Strategaeth Rheoli Risg Llifogydd (gweler Adran 12).

Prosiectau 3 a 4 – Sefydlwyd dwy feithrinfa ar raddfa fach fel rhan o brosiectau Partneriaeth Natur Gwynedd. Bwriad y meithrinfeydd yw tyfu cyflenwad o goed lleol i blannu ar dir cyhoeddus. Daeth pwysigrwydd hyn yn amlwg ar ôl Storm Darragh, pan fu'n rhaid ail-blannu er mwyn disodli coed oedd wedi dymchwel.

Mae Partneriaeth Natur Gwynedd yn partneriaethu gyda nifer o sefydliadau allanol i gynnal a chadw meithrinfeydd coed brodorol a choed cynhenid i Wynedd. Cydweithiwyd gyda thri cartref gofal i hybu garddio llesol, gan gynnwys gwarchod egin blanhigion at ddefnydd y Cyngor.

Prosiect 5 – Yn ystod y flwyddyn fel lansiwyd prosiect Ffermio Bro, sef rhaglen ffermio mewn ffordd natur gyfeillgar wedi ei weinyddu gan AHNE Llŷn - [Llŷn AONB - Hafan](#).

Blaenoriaethau Parhaus

Prosiectau:

6. Rheoli Clwy yr Onnen mewn coed a gwneud yn iawn am unrhyw allyriadau carbon fyddai'n ganlyniad i dorri coed
7. Bod coedlannau sy'n eiddo i'r Cyngor yn cael eu gwarchod er mwyn gwneud y gorau o'u potensial i amsugno carbon a bod yn gynefinoedd i fyd natur

Be wnaethom ni?

Prosiect 6 - Yn anffodus mae'r galw i ymdrin â nifer cynyddol o goed sy'n dioddef o Glwy yr Onnen yn rhoi rhagor o bwysau ar ein adnoddau prin. Er hynny, mae'r tîm sy'n gyfrifol am y gwaith wedi gallu defnyddio meddalwedd Ezytreev er mwyn cadw cofnod manwl o unrhyw goeden sy'n gorfod cael ei dymchwel, gan gynnwys ei gwerth carbon. Maent wedyn yn cydweithio â'r Tim Bioamrywiaeth a mudiadau cymdeithasol er mwyn plannu coed newydd.

Prosiect 7 – Gweler Prosiect 1 uchod.

Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016

Mae'r prosiectau uchod yn cyfrannu at yr amcanion isod:

Amcan 1: Ymgysylltu a chefnogi cyfranogiad a dealltwriaeth i wreiddio bioamrywiaeth drwy gydol y broses o wneud penderfyniadau ar bob lefel

Amcan 6: Rhoi fframwaith llywodraethu a chymorth ar gyfer cyflawni'r amcanion ar waith

Mae Cyngor Gwynedd yn arwain gwaith Partneriaeth Natur Gwynedd, sef casgliad o sefydliadau ac unigolion sy'n gweithredu er mwyn gwarchod a hybu bioamrywiaeth yn y sir. Un o egwyddorion gweithredu sylfaenol y Partneriaeth yw ymgynghori â chymunedau er mwyn cynllunio prosiectau ar lawr gwlad.

Amcan 2: Diogelu rhywogaethau a chynefinoedd o'r pwys mwyaf a gwella eu rheolaeth

Mae prosiectau 1 – 7 yn cyfrannu at wireddu'r amcan hwn.

Amcan 3: Cynyddu gwytnwch ein hamgylchedd naturiol trwy adfer cynefinoedd sydd wedi'u diraddio a chreu cynefinoedd newydd

Mae prosiectau 1 – 7 yn cyfrannu at wireddu'r amcan hwn.

Amcan 4: Mynd i'r afael â phwysau allweddol ar rywogaethau a chynefinoedd

Mae prosiectau 1 – 7 yn cyfrannu at wireddu'r amcan hwn.

Amcan 5: Gwella ein tystiolaeth, dealltwriaeth a monitro

Mae'r cyngor wedi parhau i gydweithio â system gofnodi Cofnod sy'n ein cynorthwyo i greu gwaelodlin ar gyfer bioamrywiaeth ar draws Gwynedd.

11. Ecoleg

Be wnaethom ddweud y byddem yn ei wneud yn 2024/25?

Blaenoriaethau Tymor byr 2022/23 – 2023/24

Prosiectau:

1. Adnabod y camau sydd angen i ni eu cymryd er mwyn gwarchod cynefinoedd natur a bioamrywiaeth i'r dyfodol
2. Adnabod ein rhywogaethau a'n cynefinoedd gwerthfawr a pha fesurau sydd eu hangen i'w gwarchod a'u hadfer

Be wnaethom ni?

Prosiect 1 – Roedd gwaith wedi parhau yn ystod y flwyddyn i lunio ein Cynllun Adfer Natur diwygiedig ar gyfer y sir ac ar gyfer Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Llŷn, a bydd y cynllun yn cael ei gyhoeddi yn ystod 2025/26.

Prosiect 2 - Ochr yn ochr â datblygu'r Cynllun Adfer Natur, rydym hefyd wedi bod yn defnyddio prosesau Cofnod i fapio rhywogaethau, ac mae'r gwaith hwnnw'n parhau. Rydym hefyd yn y broses o lunio Asesiad Isadeiledd Gwyrdd fel rhan o'r gwaith o lunio Cynllun Datblygu Lleol newydd.

Blaenoriaethau Tymor Canolig 2022/23 – 2026/27

Prosiectau:

3. Cynyddu nifer y peillwyr drwy warchod cynefinoedd neu blannu cynefinoedd newydd (safleoedd tirlenwi)
4. Cefnogi mudiadau gwirfoddol a chymunedol a chynghorau tref a chymuned sy'n gwarchod neu'n hybu byd natur

Be wnaethom ni?

Prosiectau 3 a 5 – Bu'r gwaith o blannu dolydd blodau gwyllt a chynefinoedd newydd i beillwyr yn parhau yn ystod 2024/25. Roedd Partneriaeth Natur Gwynedd wedi creu dros 50 hectar o ddol blodau gwyllt ar diroedd y Cyngor, ac mae hyn yn 25% o darged cenedlaethol i'r Partneriaethau dros Gymru. Bu'r gwaith o greu dolau blodau gwyllt ar ymylon ffyrdd yn cael ei ymestyn ym Meirionnydd, ac fe fyddwn am gomisiynu gwaith arolygu effaith y gwaith hwn i wella bioamrywiaeth lleol.

Prosiectau 3 a 6 - Mae yna ddau safle yng Ngwynedd arferai fod yn safleoedd tirlenwi sydd bellach wedi eu trosi yn safleoedd [Tirlenwi Gwyllt](#) i warchod a hyrwyddo natur. Cafodd gwaith cynnal a chadw a phlannu coed ei wneud yn Llwyn Isaf ger Clynog a Ffridd Rasus ger Harlech ac mae'r ddwy safle hefyd wedi derbyn 'safon aur' gan [Restor](#), yr hwb rhyngwladol ar gyfer adferiad natur. Mae'r cysylltiadau â sefydliadau academiaidd

wedi cryfhau, sydd wedi arwain at lwybr i ddatblygu 'gyrfaoedd gwyrdd' ac ymweliadau gan ysgolion.

Prosiect 4 & 5 – Mae'r cyngor yn arwain gwaith Partneriaeth Natur Gwynedd, sef casgliad o fudiadau cymunedol, cynghorau cymuned ac unigolion sy'n gweithio er mwyn gwarchod a hybu bioamrywiaeth yng Ngwynedd ([Wales Biodiversity Partnership - Gwynedd](#)).

Derbyniodd amryw o gynghorau tref a mudiadau cymunedol gymorth ariannol gan Bartneriaeth Natur Gwynedd yn ystod 2024/25, ac mae uchafbwyntiau'r flwyddyn yn cynnwys gwelliannau i erddi cymunedol, gwelliannau i safleoedd gwyrdd trefol, diwrnodau agored mewn perllannau cymunedol, prosiectau gwyddoniaeth dinasyddion, a mapiau cymunedol.

Yn ychwanegol at hyn fe wnaeth y Cyngor gynnal nifer o weithgareddau i drigolion lleol, a buont yn boblogaidd iawn. Daeth dros 300 i ddiwrnod agored 'coed a natur' ym Mhlas Glyn y Weddw, ac mae nifer o weithgareddau clirio traethau a chasglu hadau morwellt wedi eu trefnu i'r gymuned leol gan [Pen Llŷn a'r Sarnau Ardal Cadwraeth Arbennig \(ACA\)](#).

Mae gwybodaeth am waith Partneriaeth Natur Gwynedd, Pen Llŷn a'r Sarnau, AHNE Llŷn a thimau bioamrywiaeth y Cyngor oll yn cael eu rhannu drwy sianeli cyfryngau cymdeithasol yn rheolaidd, yn ogystal ag yng nghylchgronau Llygad Llŷn ac O Dan y Don.

Prosiect 6 – Yn ychwanegol at y gwaith sydd wedi ei ddisgrifio o dan brosiectau 3, 4 a 5, mae gwaith [Pen Llŷn a'r Sarnau Ardal Cadwraeth Arbennig \(ACA\)](#) yn hanfodol bwysig i warchod iechyd bioamrywiaeth arfordir Llŷn a Meirionnydd. Mae'r gwaith a wneir i blannu a gwarchod morwellt yn cyfrannu'n sylweddol at amsugno carbon, ond nid yw'n bosib i ni fel Cyngor gyfri gwerth hyn o fewn ein ystadegau amsugno carbon ein hunain ar hyn o bryd.

Blaenoriaethau Parhaus

Prosiectau:

5. Meithrin a chynnal diddordeb trigolion Gwynedd mewn materion ecolegol er mwyn iddynt fod eisiau helpu i warchod byd natur
6. Gwarchod cynefinoedd gwerthfawr i fyd natur

Be wnaethom ni?

Prosiect 5 – Gweler Prosiect 4 uchod.

Prosiect 6 – Gweler Prosiect 3 uchod.

Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016

Mae'r prosiectau uchod yn cyfrannu at yr amcanion isod:

Amcan 1: Ymgysylltu a chefnogi cyfranogiad a dealltwriaeth i wreiddio bioamrywiaeth drwy gydol y broses o wneud penderfyniadau ar bob lefel

Amcan 5: Gwella ein tystiolaeth, dealltwriaeth a monitro

Amcan 6: Rhoi fframwaith llywodraethu a chymorth ar gyfer cyflawni'r amcanion ar waith

Mae'r holl waith yr ydym fel Cyngor yn ymgymryd ag o drwy'r Bartneriaeth Natur Lleol yn cael ei gynllunio neu ei ddarparu ar y cyd â sefydliadau, cymunedau neu ysgolion lleol.

Mae prosiectau 1 a 2 hefyd yn cyfrannu at y 3 amcan uchod.

Amcan 2: Diogelu rhywogaethau a chynefinoedd o'r pwys mwyaf a gwella eu rheolaeth

Mae prosiectau 1 – 6 yn cyfrannu at wireddu'r amcan hwn.

Amcan 3: Cynyddu gwytnwch ein hamgylchedd naturiol trwy adfer cynefinoedd sydd wedi'u diraddio a chreu cynefinoedd newydd

Mae prosiectau 1 – 6 yn cyfrannu at wireddu'r amcan hwn.

Amcan 4: Mynd i'r afael â phwysau allweddol ar rywogaethau a chynefinoedd

Mae prosiectau 1 – 6 yn cyfrannu at wireddu'r amcan hwn.

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Cymunedau
DYDDIAD	18 Medi, 2025
TEITL	Trefniadau Graeanu a Biniau Halen
RHESWM DROS GRAFFU	Dilyniant yn dilyn craffu yng nghyfarfod 28 Medi 2022
AWDUR	Steffan Jones, Pennaeth Adran Priffyrdd, Peirianeg ac YGC
AELOD CABINET	Y Cyng. June Jones

1. Pam fod angen ei graffu?

- 1.1 Yng nghyfarfod y Pwyllgor 28 Medi, 2022, craffwyd diweddariad ar reolaeth biniau halen fel rhan o’r Gwasanaeth Cynnal Gaeaf.
- 1.2 Ers hynny mae’r Gwasanaeth wedi cynnal adolygiad o sut penderfynir ar ffyrdd blaenoriaeth cyntaf fel rhan o’r trefniadau graeanu ac felly mae yn amserol i gyflwyno diweddariad o’r trefniadau Cynnal Gaeaf gyda’r Pwyllgor Craffu.

2. Beth yn union sydd angen ei graffu?

- 2.1 Mae angen craffu’r pwyntiau isod:
 - Trefniadau Graeanu Cyfredol
 - Pa ffactorau sy’n cael eu hystyried yn bresennol i ddynodi ffyrdd yn flaenoriaeth gyntaf
 - Pa ffactorau bwriedir eu hystyried i’r dyfodol
 - A yw’r biniau halen wedi eu lleoli yn y llefydd cywir ar y rhwydwaith ffyrdd
 - Sut mae risgiau yn cael eu rheoli
 - Sut mae’r ddarpariaeth yn cael ei gyllido.

3. Crynodeb a’r Materion Allweddol

- 3.1 Tynnir sylw’r Pwyllgor Craffu Cymunedau at y materion allweddol isod:
 - Ers Tachwedd 2024 mae’r Gwasanaeth wedi bod yn defnyddio System Monitro Cerbydau Graeanu o’r enw ‘Locatu’ gan gwmni Advanced Communications Projects Ltd (ACP) i gofnodi’r cylchdeithiau. Mae gan y system sawl nodwedd sydd yn cynorthwyo’r gwasanaeth i weithredu yn fwy effeithlon a diogel fel nodir yn rhan 6 o’r adroddiad yma.
 - Wrth ystyried ffyrdd blaenoriaeth cyntaf mae ystyriaeth pellach eleni yn cael ei roi i gylchdeithiau bysus ysgol yn ogystal â’r ffactorau eraill sydd mewn lle.
 - Erbyn hyn, mae’r biniau halen wedi eu rhifo i gyd a bydd gwaith yn mynd rhagddo i sicrhau bod eu lleoliad ar gael ar Map Gwynedd allanol fel bydd modd i drigolion a Chynghorau Cymuned/Tref adrodd os oes problem gyda’r biniau drwy hunanwasanaeth.

- Dosrannir y gyllideb Cynnal y Gaeaf ar sail fesul ardal yn unol â'r nifer cylchdeithiau blaenoriaeth cyntaf. Gweler Atodiad 1 (i, ii, iii) am fanylder ein rhwydwaith cylchdeithiau blaenoriaeth cyntaf fesul ardal.

4. Cefndir / Cyd-destun

Trefniadau Graeanu

- 4.1 Diben gwasanaeth y gaeaf yw rhoi cymorth i ddefnyddwyr ein ffyrdd drwy drin y rhwydwaith briffyrdd i leddfu effeithiau rhew ac eira ac i gadw trafndiaeth i symud gan leihau effaith gweithrediadau'r gwasanaeth ar yr amgylchedd.
- 4.2 Nod y Cyngor yw darparu gwasanaeth gaeaf a fydd yn caniatáu, cyn belled ag mae'n rhesymol bosib, ymsymudiad diogel traffig cerbydau ar rannau pwysicaf y rhwydwaith priffyrdd.
- 4.3 Mae'r gwasanaeth yn hanfodol i ddiogelwch y cyhoedd ac i'r economi genedlaethol a lleol gan gadw trafndiaeth gerbydol, beiciau a cherddwyr i symud. Oherwydd yr adnoddau cyfyngedig a'r cyllid sydd ar gael, mae'n hanfodol fod darpariaeth gwasanaeth y gaeaf yn adlewyrchu pwysigrwydd y llwybrau traffig. Ni fydd yn rhesymol ymarferol i ddarparu'r gwasanaeth ar bob rhan o'r rhwydwaith neu i sicrhau bod pob arwyneb yn cael eu cadw yn rhydd rhag eira a rhew bob amser, hyd yn oed ar rannau o'r rhwydwaith sydd wedi eu trin. O ganlyniad, mae'r prif llwybrau cyn-graeau (y priffyrdd a fydd â'r flaenoriaeth gyntaf) wedi'u pennu ar sail y rhai sy'n peri'r risg fwyaf i ddefnyddwyr y ffordd.
- 4.4 Y Cyngor, fel yr Awdurdod Priffyrdd, sy'n gyfrifol am ddarparu gwasanaeth gaeaf ar briffyrdd cyhoeddus a fabwysiadwyd yn y Sir. Fodd bynnag, rydym hefyd yn trin yr holl gefnffyrdd o fewn y Sir ar ran Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru (ACGChC). Yn ogystal, mae'r Cyngor yn darparu gwasanaeth gaeaf ar gyfer y rhan o'r A55 a reolir gan UK Highways A55 Ltd, y sefydliad cleient ar gyfer contract DBFO yr A55.
- 4.5 Mae Adran 41 o Ddeddf Priffyrdd 1980 yn gosod dyletswydd ar awdurdodau priffyrdd i gynnal a chadw priffyrdd sydd i'w cynnal ar gost gyhoeddus. Yn benodol, mae Adran 41(1A) yn gosod dyletswydd ar awdurdodau priffyrdd i sicrhau, cyn belled a bo hynny'n rhesymol ymarferol, nad yw eira a rhew yn peryglu taith ddiogel ar briffordd.
- 4.6 Mae'r cyfnod cynnal y gaeaf yn weithredol o'r 1af o Hydref hyd at 30ain o Ebrill ac mae'r Gwasanaeth yn gweithredu ar sail tair ardal weithredol sef Arfon, Dwyfor a Meirionnydd. Mae hyn yn cynnwys trefn graeanu llwybrau blaenoriaeth cyntaf a llwybrau ail-flaenoriaeth ynghyd â darpariaeth biniau halen. Mae holl ffyrdd dosbarth un a dau a rhai o'r categori dosbarth tri yn gynnwysedig o fewn llwybrau graeanu blaenoriaeth cyntaf. Bydd rhai ffyrdd dosbarth tri a dddosbarth wedi eu cynnwys o fewn y cylchdeithiau ail-flaenoriaeth ond dim pob un.
- 4.7 Mae'r ffactorau canlynol yn cael eu hystyried wrth ddynodi ffyrdd blaenoriaeth gyntaf:
 - ffyrdd gyda thraffig uchel; neu sy'n
 - darparu o leiaf un mynediad i'r canolfannau sy'n ymateb i argyfwng; neu sy'n
 - derbyn derbyniadau argyfwng; neu sy'n
 - ffordd Dosbarth sirol II neu III gydag oddeutu un mynediad i drefi a phentrefi.

5. Rhagolygon Tywydd

Yn bresennol yr ydym yn derbyn darpariaeth rhagolygon tywydd y gaeaf a gwasanaethau cynghori gan gwmni MetDesk. Mae'r gwasanaeth yn rhedeg 24 awr y dydd o 01 Hydref hyd at 30 Ebrill. Byddwn yn derbyn y wybodaeth ganlynol:

- Crynodeb penodol mewn ffurf graff yn cael ei gyhoeddi am 06:00 bob dydd yn cynnwys crynodeb o'r tywydd gwirioneddol sydd wedi digwydd yn y 36 awr flaenorol a rhagolwg rhagarweiniol am y 36 awr i ddod.
- Rhagolwg tecst 36 awr a 2 - 10 diwrnod ynghyd a graff yn cael ei gyhoeddi am 13:00 ar gyfer y pum parth hinsoddol o fewn y Sir.
- Adolygiad o'r cyhoeddiad 18:00
- Gwasanaeth teleffon anghyfngedig uniongyrchol 24 awr y dydd i ddaroganwr gyda gwybodaeth leol er trafod unrhyw agwedd o amodau'r tywydd.
- Bydd rhagolygwr MetDesk yn ffonio rhif ar-alwad y tair ardal os bydd newid sylfaenol yn y tywydd.

5.1 Gwneir penderfyniadau cyn driniaeth yn ystod oriau swyddfa arferol gan swyddogion dynodedig yn y Gwasanaeth Cynnal Priffyrdd ym mhob un o'r tair swyddfa ardal. Rhoddir cyfarwyddiadau llafar ar gyfer y gwaith arfaethedig yn y lle cyntaf sydd wedyn yn cael eu cadarnhau'n ysgrifenedig.

5.2 Yn ychwanegol, mae pob swyddfa ardal yn gweithredu system ar ddyletswydd tu allan i oriau gwaith lle mae swyddogion o fewn yr Adran ar gael i ymateb i newidiadau i'r tywydd fel mae gwybodaeth yn dod i law. Gellir cysylltu â phob swyddog dyletswydd ar rif ffôn argyfwng penodol. Mewn amgylchiadau lle digwydd hyn, bydd y swyddog perthnasol yn trosglwyddo'r wybodaeth, ac unrhyw gamau amrywiol yn ôl yr angen, i'r gweithwyr graeanu.

6. System Monitro Cerbydau (ACP)

6.1 Ers Tachwedd 2024 mae'r Gwasanaeth wedi bod yn defnyddio System Monitro Cerbydau Graeanu ACP i gofnodi'r cylchdeithiau. Mae'r system yn darparu'r wybodaeth ganlynol:

- Pecyn "Telematig" cynhwysfawr sydd yn olrhain cerbydau mewn amser real
- Mewnwelediadau i ymddygiad gyrwyr
- Llywio cerbydau graeanu
- Cydymffurfiaeth llwybrau
- Creu ffurflenni a chasglu data
- Adroddiadau gweithgarwch manwl mewn sawl fformat
- Creu, golygu a dosbarthu llwybrau yn y cwmwl
- Nodweddion diogelwch gyrwyr.

6.2 O ran nodweddion diogelwch y system bydd yn helpu i leihau unrhyw risgiau i'r gweithwyr gan eu bod yn "gweithio' unig". Mae'n gallu:

- Creu rhybydd os bydd cerbyd yn aros yn llonydd am fwy na'r amser osodir
- Botymau panig wedi eu hintegreiddio
- Rhybuddion yn cael eu hanfon trwy e-bost i gyfeiriadau penodedig
- Sbarduno rhybuddion wrth fynd i mewn ac allan o ardaloedd risg hysbys.

6.3 Yn dilyn cyflwyno'r system mae bwriad newid rhai o'r cylchdeithiau cyn y tymor graeanu eleni a bydd unrhyw newid yn cael ei adlewyrchu gan y system. Mae newidiadau i gylchdeithiau Arfon yn adlewyrchu'r newidiadau i'r rhwydwaith yn dilyn agoriad y ffordd osgoi, ac israddio'r hen A487 i'r A4871 sydd bellach yn rhan o'r rhwydwaith sirol.

6.4 Mae sawl budd mae'r gwasanaeth wedi ei gofnodi yn deillio o'r system newydd:

- mae'n rhoi cyfle i'r gwasanaeth adolygu eu cylchdeithiau yn nhermau effeithlonrwydd (amser/pellter) ar draws y dair ardal o fewn Gwynedd
- gwell monitro o'r gwaith graeanu mewn 'amser real'
- monitro'r lefelau graean a ddefnyddir, a statws gweithredol y cerbydau
- cadw cofnod llawn o'n gweithgareddau graeanu, a all fod yn hynod o ddefnyddiol petai ymholiadau neu hawliadau yn ymwneud a'n trefn ymateb i dywydd garw yn codi.

7. Rheoli Halen

7.1 Mae cyflenwad halen y Cyngor gyda cwmni Salt Union. Mae'n cael ei gyflenwi ar drefn 'rheolaeth stoc' ble mae ail-gyflenwi'r storfeydd ar ddefnydd yn digwydd. Caiff yr halen ei gadw mewn storfeydd yn y chwe lleoliad isod. Mae gan y 4 lleoliad cyntaf gromen halen pwrpasol. Cedwir halen o dan do yn Blaenau Ffestiniog a Llandygai sydd hefyd yn Storfeydd Strategol gan Llywodraeth Cymru. Mae'r storfeydd strategol yma yn galluogi'r Cyngor gadw mwy o halen na blynnyddoedd blaenorol. Er bod gennym ni a Llywodraeth Cymru well 'gwytnwch' o ran stoc halen, mae posibilrwydd o gyfyngiad ar ddefnydd halen yn parhau.

Weler isod wybodaeth am y lleoliadau cadw halen:

Lleoliad	Tunelli
Depo Cibyn, Caernarfon	2,500
Depo Afonwen, Chwilog	3,000
Ffridd Arw, Dolgellau	3,800
Depo Bala	3,000
Blaenau Ffestiniog	4,500
Llandygai	4,000

8.0 Biniau Halen

8.1 Mae biniau halen yn rhan o'r gwasanaeth Cynnal Gaeaf ac yn cael eu llenwi fel yr angen. Mae'r biniau halen wedi eu lleoli mewn lleoliadau trafferthus/anodd sydd yn cynnwys llethrau, cyffyrdd a throadau sydyn ar ffyrdd ail-flaenoriaeth.

8.2 Bydd cais am fin halen o'r newydd yn cael ei gytuno gyda'r Cyngor Cymuned neu Dref a bydd y gwasanaeth yn edrych ar ail-leoli yn hytrach na ychwanegu bin newydd yn y lle cyntaf. Bydd pob cais i ail-leoli yn cael ei ystyried fesul achos unigol. Bydd ystyriaeth i'r pwyntiau isod wrth ystyried pob cais.

- Ydi'r lleoliad ar lwybr graeanu cyfredol blaenoriaeth cyntaf neu ail-flaenoriaeth
- Fuasai'r cerbyd graeanu yn gallu trin y ffordd os yw'r angen yn codi
- Oes yna fin halen arall cyfagos? Os oes - ydi'r bin hwnnw yn cael ei ddefnyddio
- Beth yw uchder y lleoliad? Tir uchel neu arfordirol
- Ffordd serth neu gwastad
- Oes yna broblemau dŵr yn bodoli yma.

8.3 Mae'r biniau halen yn cael eu harchwilio fel rhan o'r rhaglen archwiliadau ffyrdd arferol. Mae archwiliadau penodol eraill yn cael eu trefnu ar ddechrau tymor y gaeaf i sicrhau fod y biniau yn llawn a mewn cyflwr boddhaol. Bydd archwiliadau pellach yn ystod y tymor ar ôl cyfnodau oer i'w hail-lenwi fel bo angen.

8.4 Erbyn hyn, mae sticeri ar y biniau gyda cyfeirnod penodol ac mae gan pob ardal gofrestr o'r lleoliadau ar ffurf taenlen. Gwelir isod dabl sy'n nodi'r niferodd biniau halen fesul ardal:

Ardal	Nifer
Arfon	353
Dwyfor	140
Meirionnydd	251
Cyfanswm	744

8.5 Mae biniau halen wedi cael eu cofnodi o fewn 'Map Gwynedd' mewnol er mwyn rhannu manylion/lleoliadau pob bin. Mae bwriad nawr i osod rhestr ar y map allanol fel bydd y wybodaeth ar gael. Bydd hyn yn galluogi trefn syml a rhwydd i Aelodau a Chynghorau Cymuned/Tref adrodd ar fin sydd angen sylw gan ddewis yr ased hwnnw wrth gyflwyno cais/ymholiad drwy hunanwasanaeth.

9. Cyllideb

- 9.1 Mae cyllideb cynnal gaeaf yn rhan o'r prif gyllideb cynnal ffyrdd gyda 17.5% o'r gyllideb hon wedi ei ymrwymo ar gyfer pennawd cynnal gaeaf. Mae'r swm yma yn gyfatebol a £1,127,770.
- 9.2 Gall y gost cynnal gaeaf fod yn llawer uwch na'r hydd sydd wedi ei ymrwymo yn y gyllideb ac yn hollol ddibynnol ar y tywydd dros y cyfnod gaeaf.

10. Ymgynghori

- 10.1 Rwyf wedi ymgynghori gyda swyddogion perthnasol o fewn yr adran Priffyrdd, Peirianeg a YGC cyn cyflwyno'r adroddiad yma i'r Pwyllgor Craffu.

11. Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

- 11.1 Mae'r ddeddfwriaeth hon yn gosod dyletswydd ar awdurdodau lleol i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru.
- 11.2 **A ydych wedi cynnwys trigolion / defnyddwyr gwasanaeth?**
Mae trafodaethau eisoes wedi digwydd gyda'r Aelodau Lleol a chynghorau cymuned a thref ynghylch lleoliadau biniau halen er mwyn sicrhau eu bod mewn mannau priodol ac effeithiol ar y rhwydwaith ffyrdd i ddiogelu'r cyhoedd. Caiff y llwybrau graeanu eu hadolygu'n flynyddol, gyda sylwadau gan drigolion, Aelodau, a chynghorau lleol yn cyfrannu at y broses.
- 11.3 **A ydych wedi ystyried cydweithio?**
Mae'r Gwasanaeth eisoes yn cydweithio â chynghorau cyfagos i gwblhau graeanu ffyrdd sy'n croesi ffiniau ar eu rhan.
- 11.4 **Beth sydd wedi ei wneud neu bydd yn cael ei wneud i atal problemau rhag codi neu waethygu yn y dyfodol?**
Mae'r Gwasanaeth yn cynnal monitro parhaus ar effeithiolrwydd ei weithredoedd graeanu er mwyn sicrhau bod ffyrdd Gwynedd mor ddiogel â phosibl i ddefnyddwyr a thrigolion, o fewn terfynau rhesymol ac ymarferol. Mae hyn yn golygu bod y Gwasanaeth yn ymrwymedig i graffu sut mae'r graeanu'n cael ei gyflawni gan sicrhau bod unrhyw risgiau'n cael eu lleihau.
Ar ddiwedd pob tymor, cynhelir adolygiad o'r penderfyniadau graeanu. Nod hyn yw dysgu o'r profiadau a gwella'r broses erbyn y gaeaf nesaf, gan sicrhau bod unrhyw wersi neu feysydd i'w gwella yn cael eu gweithredu'n amserol.
- 11.5 **Sut ydych wedi ystyried yr hirdymor a beth fydd anghenion pobl mewn blynyddoedd i ddod?**
Rhagwelir y bydd gaeafau'n gynhesach ac yn wlypach ar gyfartaledd yn y dyfodol o ganlyniad i newid hinsawdd. Mae'n anodd amcangyfrif yr amserlen ar gyfer hyn; fodd bynnag, yn y cyfamser, rhagwelir y bydd y galw am y gwasanaeth yn aros yr un fath.
- 11.6 **Er mwyn sicrhau integreiddio a ydych wedi ystyried yr effaith bosib ar gyrff cyhoeddus eraill?**
Cyn dechrau pob tymor cynnal y gaeaf, mae'r Gwasanaeth yn ymgynghori ag awdurdodau lleol cyfagos ynghylch Cynllun Cynnal y Gaeaf y Cyngor. Nod y broses hon yw cydlynu'r llwybrau graeanu ar draws ffiniau gweinyddol, gan sicrhau bod y camau gweithredu arfaethedig gan y Gwasanaeth yn cyd-fynd â Chynlluniau cyfagos ac nad ydynt yn achosi unrhyw effaith negyddol ar weithgareddau neu seilwaith awdurdodau eraill. Mae'r dull hwn o gydweithio'n helpu i osgoi dyblygu gwaith, sicrhau defnydd effeithiol o adnoddau, a chynnal safonau cyson o ddiogelwch ar draws y rhanbarth.

12. Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol

- 12.1 Mae Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus yn mynnu bod y Cyngor yn rhoi ystyriaeth briodol i'r angen i ddileu gwahaniaethu, hybu cyfle cyfartal a meithrin perthynas dda rhwng gwahanol gymunedau.
- 12.2 Mae'r Adran eisoes wedi cydnabod yr angen am asesiadau effaith.

13. Camau Nesaf

- 13.1 Bydd y gwasanaeth yn gweithredu ar y pwyntiau isod fel camau nesaf:
- Parhau i adolygu y cylchdeithiau graeanu gan wneud defnydd o'r system ACP drwy ddarparu gwybodaeth hanfodol.
 - Sicrhau bod y risg o redeg allan o halen yn cael ei fonitro.
 - Parhau i adolygu'r nifer o finiau halen sydd gennym a sicrhau bod y defnydd gorau yn cael ei wneud o'r rhai sydd yn bodoli eisoes.
 - Cyflwyno gwybodaeth am y cylchdeithiau graeanu blaenoriaeth cyntaf i safle we y Cyngor.
 - Symud ymlaen i osod lleoliad y biniau halen ar Map Gwynedd allanol.
 - Parhau i fonitro a sicrhau bydd ein gwariant o fewn y gyllideb sydd wedi ei gosod ar gyfer y gwasanaeth.

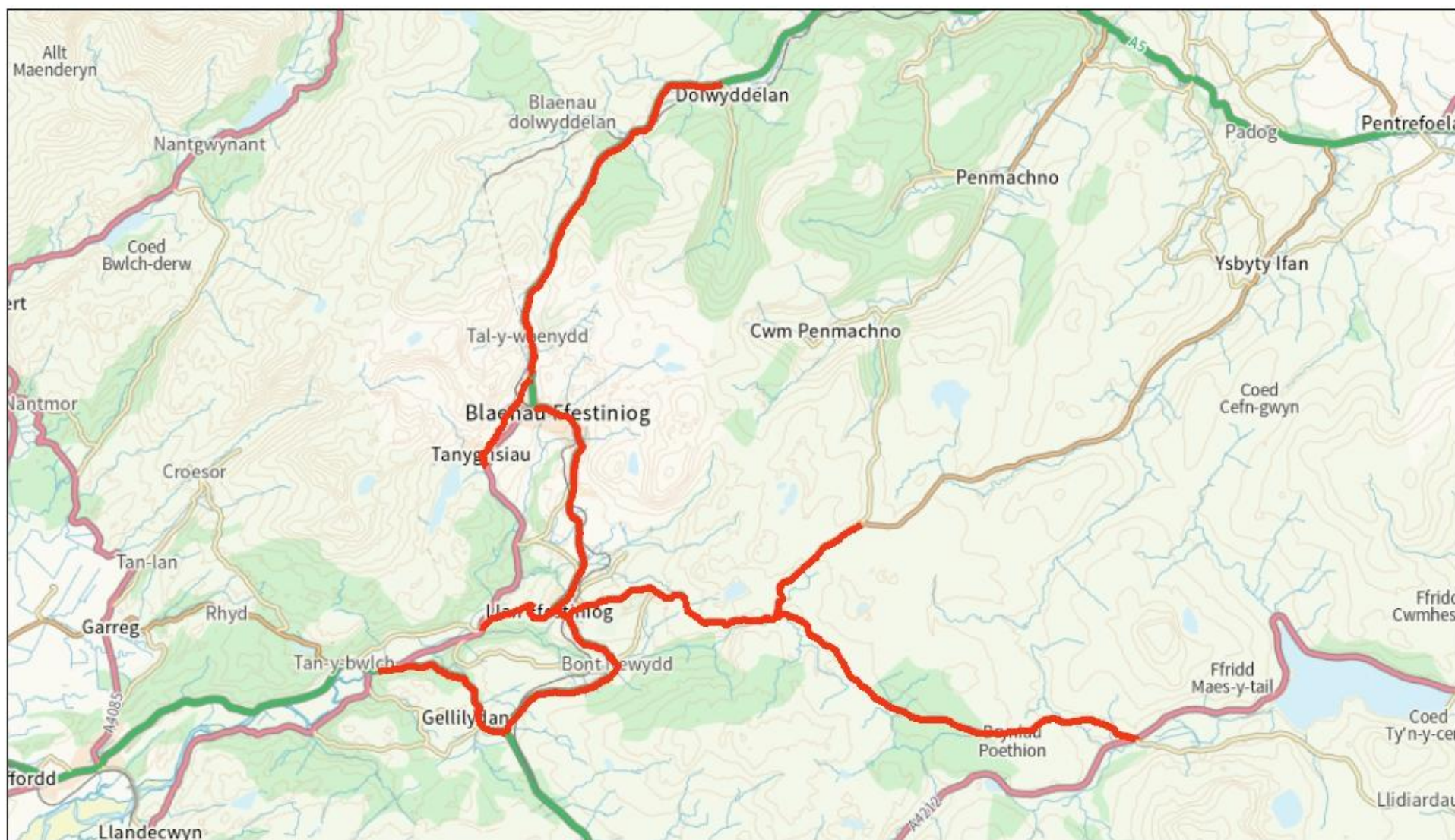
Atodiadau

Atodiad 1 (i, ii, ii) - Cynlluniau cylchdeithiau blaenoriaeth cyntaf y dair ardal.

**Llwybrau Graeanu Meirionnydd
2024/25
Meirionnydd Gritting Routes**

Cylchdaith/Route 1

Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
Depot i Dolwyddelan Square	7805	
Dolwyddelan to Rhiwbryfdir (including treatment of crawler lane)	700	7329
Rhiwbryfdir to Dolau Las	2349	
Dolau Las to A470 Commercial Roundabout		1641
Commercial Roundabout to Llan Ffestiniog (Pengwern Junction)	5080	
Pengwern Junction to bottom of Allt Goch	1848	
Allt Goch to Junction A487 Maentwrog		2240
Oakley Drive to Tŷ Nant Junction A470	3368	
Tŷ Nant Junction to Migneint Junction Ffestiniog	4675	
Ffestiniog to Pont yr Afon Gam	6771	
Pont yr Afon Gam to Ffynnon Eidda	2714	
Ffynnon Eidda to Pont yr Afon Gam		2714
Pont yr Afon Gam to Arenig Junction	6284	
Arenig Junction to Junction A470 Ffestiniog		13055
Junction B4391 Migneint to Pengwern Junction	415	
Pengwern to Depot		6452
	42009	33404

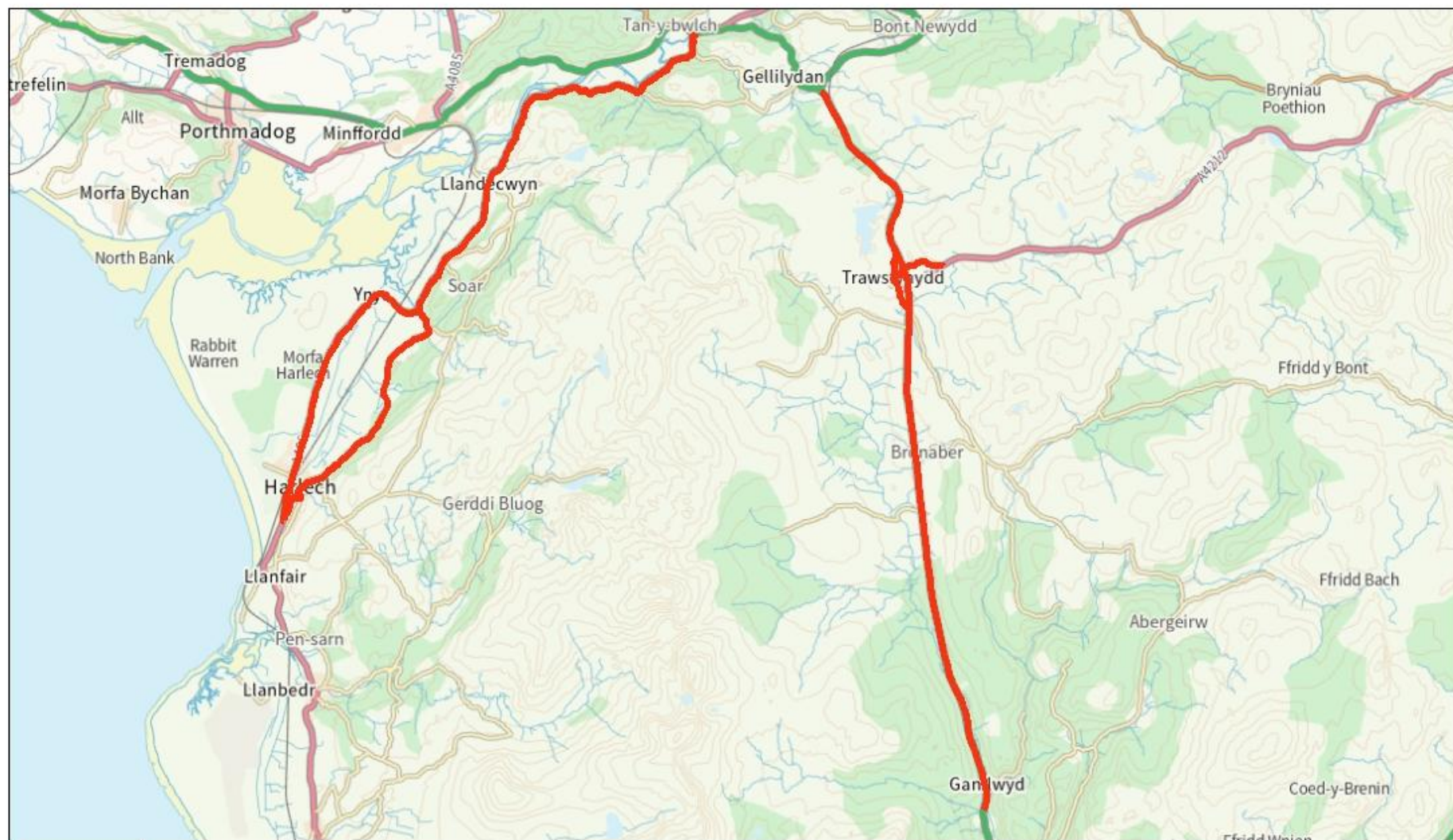
Llwybr Graeanu 1 - Gritting Route 1

Cylchdaith/Route 2

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
A470	Junction Depot to Roundabout (Including roundabout)	755	
A496	Roundabout to Junction A487 bottom of Oakley Drive	7779	
A487	Junction A496 Oakley Drive to Tax Office Porthmadog (including A497 Minffordd)	10810	
A487/A497	Tax Office Porthmadog to Surgery Penrhyndeudraeth		4158
Dos/Class 3	Surgery to Llandecwyn including Pont Briwet and reverse up Bryn Eithin	2750	
Dos/Class 3	Llandecwyn to Station Penrhyndeudraeth		2000
Dos/Class 3	Sation Penrhyndeudraeth to Junction A487 Cambrian View	130	
A4085	Penrhyndeudraeth to Llanfrothen	3045	
B4410	Llanfrothen to junction A487 Oakeley Arms (including slope to Morfa Gaseg, section of Roman Road up to Forestry track and Bus pull-in Oakeley Arms	6583	
A487	Junction B4410 to Junction A496		583
A496	Junction A487 to Junction Old Road Gellilydan		347
Dos/Class 3	Old Road Gellilydan to Junction A487	2695	
A487	Gellilydan Junction to A470 Tŷ nant		480
A470	Tŷ Nant to Bryn Rhyg Junction		5610
Dos/Class 3	Bryn Rhyg to Ceunant Sych	1248	
Dos/Class 3	From Junction A496 Cymerau to Wynnes Arms Manod	1816	
Dos/Class 3	Access Police Station Blaenau	210	
A470	Police Station to Wynne Road		260
Dos/Class 3	Wynne Road/ Tywyn Road to Junction A496	953	
Dos/Class 3	North Western Road to Tap	207	
Dos/Class 3	Tap to Depot		665
		38909	14103

Cylchdaith/Route 3

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
A470	Depot to Roundabout		755
A470	Roundabout to Tŷ Nant		9755
A470	Tŷ Nant Junction to Toilet car park Ganllwyd including Power Station entrance	16239	
A470	Ganllwyd car park to Fron Olau Junction		10917
Dos/Class 3	Fron Olau to Tŷ'n Pistyll	1050	
Dos/Class 3	Tŷ'n Pistyll, Station , Junction A4212	925	
A4212	Junction Station to A470 Junction		850
A470	A4212 Junction to Junction Tŷ'n Pistyll		289
Dos/Class 3	Junction Tŷ'n Pistyll to Glasfryn Trawsfynydd		268
Dos/Class 3	Glasfryn to Frongaled	480	
A470	Frongaled to Junction A496 Maentwrog		7611
A496	Maentwrog to Glanywern	9617	
B4573	Glanywern to Top St David's Hill A496 Junction	6234	
A496	Top St David's Hill to Castle Villa	855	
Dos/Class 3	Castle Villa to Ysgol Tan y Castell	560	
Dos/Class 3	Ysgol Tan y Castell to Castle Villa		560
A496	Castle Villa to Glan y Wern	5611	
A496	Glan y wern to Tollgate Cottage, Maentwrog		9555
A496	Tollgate Cottage to Junction A487	72	
A487	Pont Maentwrog to Junction A496		220
A496	Junction A487 Maentwrog to Commercial Roundabout		7282
A470	Commercial Roundabout to Depot		755
		41643	48871

Llwybr Graeanu 3 - Gritting Route 3

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith/Route 4

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
B4391	Salt Barn Bala - A494 Junc	1380	
A4212	A4212 – Trawsfynydd, to temporarily include road from Canoe Centre to Ty Uchaf, Frongoch during Welsh Water construction work	28420 +1004	
A470	Junc A4212 - Top Entrance + return		1150
A470	Filter Lane	120	
A4212	Trawsfynydd - Arenig Junc		12515
Dos/Class 3	Arenig Junc - Junc Ffrydan Road, Bala	11920	
A4212	Ffrydan Road, Bala - Frongoch		2965
B4501	Frongoch - Gellioedd	6431	
B4501	Gellioedd - Frongoch		7071
A4212	Frongoch - A494 Junc Bala		3990
B4391	A494 Junc Bala - Depot		410
		49275	28101

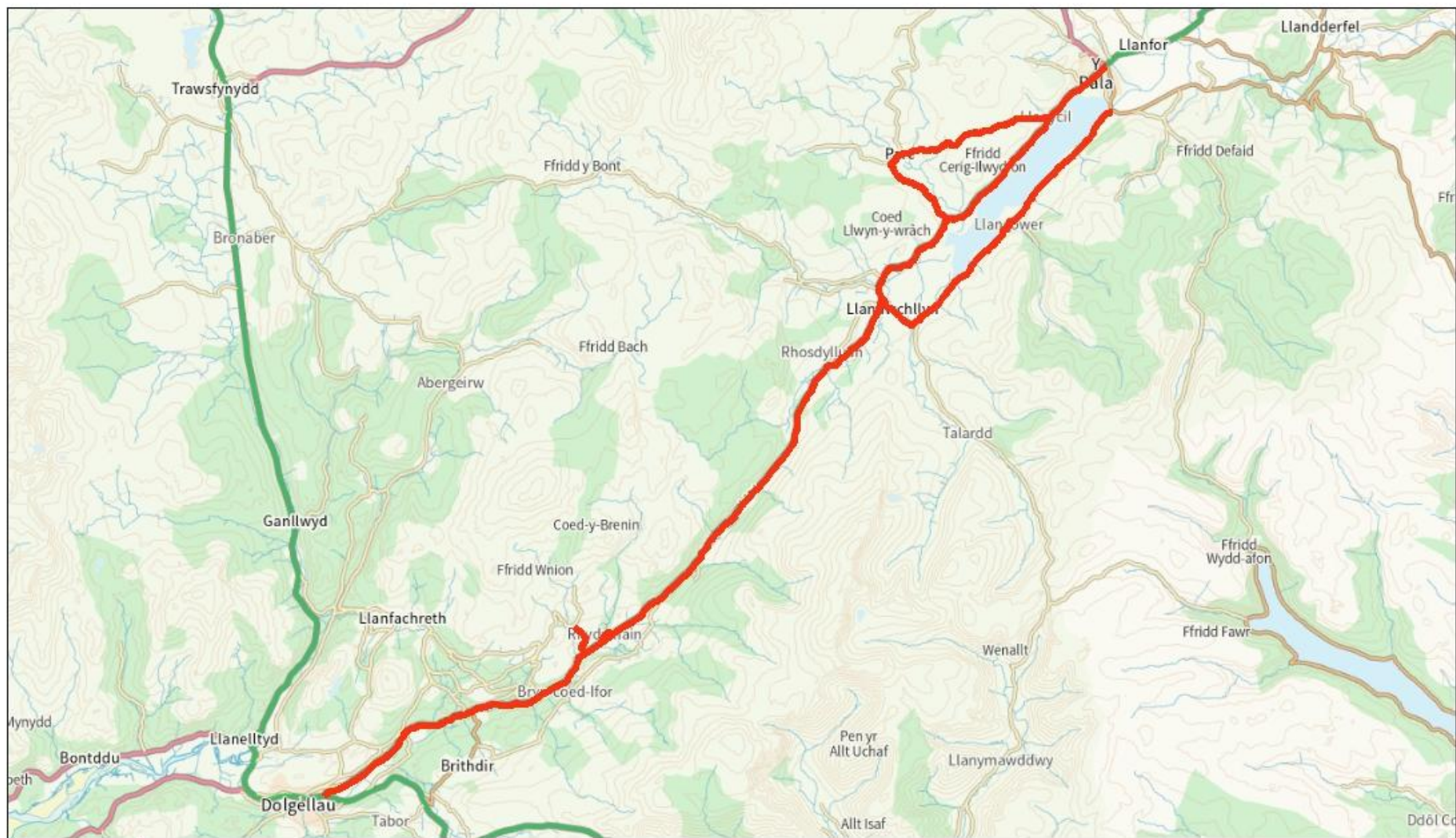
© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith/Route 5

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free travel
Di-ddos / U/C	Depot Bala - B4391	169	
Dos/Class 3	B4391 - A494	193	
A494	A494 Bala - Druid A5	14244	
A494	Druid A5 - Bethel		6832
B4402	Bethel - Llandderfel	2902	
B4402	Llanddefel - Cof Golofn	714	
B4402	Cof Golofn - Llandderfel		714
Dos/Class 3	Llandderfel - Ysgol Ffridd y Llyn	1830	
Dos/Class 3	Ysgol Ffridd y Llyn - Cefnddwysarn	300	
A494	Cefnddwysarn - Melin Meloch		2633
B4401	Melin Meloch - Bryn Tirion	4866	
B4402	Bryn Tirion - Berwyn	1622	
B4391	Berwyn - Denbighshire	3591	
B4391	Denbighshire - Powys	4377	
B4391	Powys - Gwynedd		4377
B4391	Gwynedd - Junction B4402		3591
B4391	Junction B4402 - Junction Rhosygwaliau	4685	
Dos/Class 3	Junction Rhosygwaliau - Rhosygwaliau	1173	
Dos/Class 3	Rhosygwaliau - B4391 Berwyn		2173
Dos/Class 3	Junction Rhosygwaliau - Junction Industrial Estate	1483	
Dos/Class 3	B4391 - Bala Depot		169
		42149	20489

Cylchdaith/Route 6

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free travel
B4391	Bala Depot to Junction A494		362
A494	Junction A494/B4391 to Junction A470 Dolgellau By-Pass	28339	
A494	A470 Dolgellau By Pass to Junction Aran Hall School		7300
Di-ddos / U/C	Aran Hall School	881	
Di-ddos / U/C	Aran Hall School to Junction A494		881
A494	Aran Hall Junction to Rhydymain West Junction		494
Dos/Class 3	Rhydymain Village	450	
A494	East Entrance, Rhydymain to Junction Class III, Llanycil		17700
Dos/Class 3	Llanycil to Parc to A494 Junction Werngoch	6518	
A494	Junction Werngoch to Junction B4403, Llanuwchllyn		2867
B4403	Junc B4403 Llanuwchllyn to Llangower to Junc B4391 Bala	8499	
B4391	Junc B4403/B4391 to Depot		1018
		44687	30622

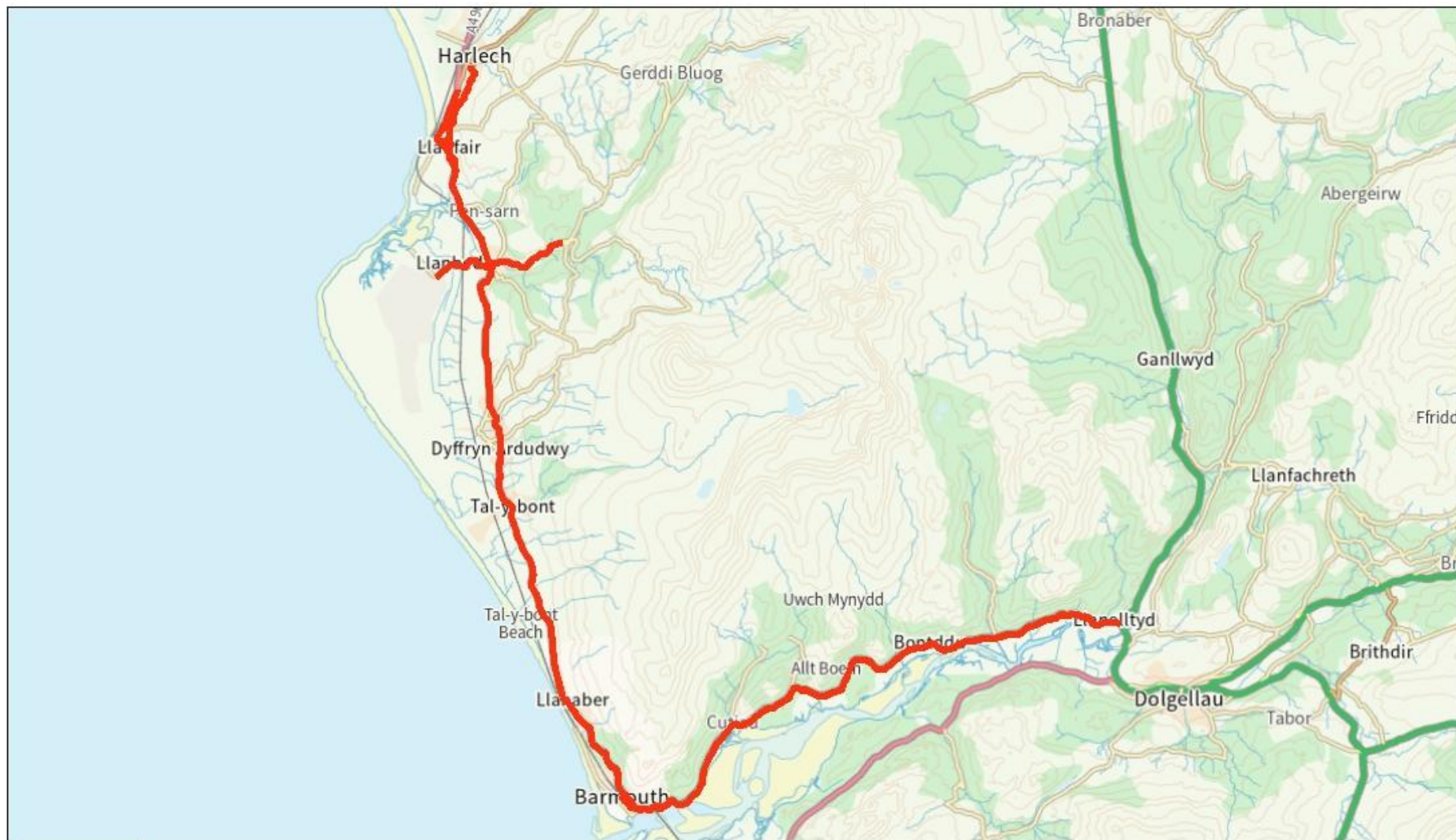

Llwybr Graeanu 6 - Gritting Route 6

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith/Route 7

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
A470	Salt Barn Dolgellau to Llanelltyd Roundabout		3957
A496	Llanelltyd Roundabout to Jubilee Road including High Street	13022	
A496	A496 Jubilee Road to Llanbedr Mochras Junc	12489	
Dos/Class 3	Mochras to Morfa Mawr	942	
Dos/Class 3	Morfa Mawr to A496 Llanbedr		942
Dos/Class 3	A496 Llanbedr to Pont Besar Pentre Gwynfryn	1905	
Dos/Class 3	Pont Besar to Llanbedr A496		1840
A496	A496 Llanbedr to Llanfair (to Frondeg)	3095	
A496	Frondeg to St. Davids Harlech	1195	
A496	St. Davids into Harlech		609
Dos/Class 3	Harlech to Hengeau Junc	1529	
Dos/Class 3	Hengeau to Top Road Llanfair		664
Dos/Class 3	Top Road Llanfair Junc to X Roads Junc	160	
Dos/Class 3	Cross Roads Junc to A496 Junc		201
A496	A496 Frondeg to Bottom Junc	514	
A496	A496 Llanfair to Dolgellau Depot		28672
		34851	36885

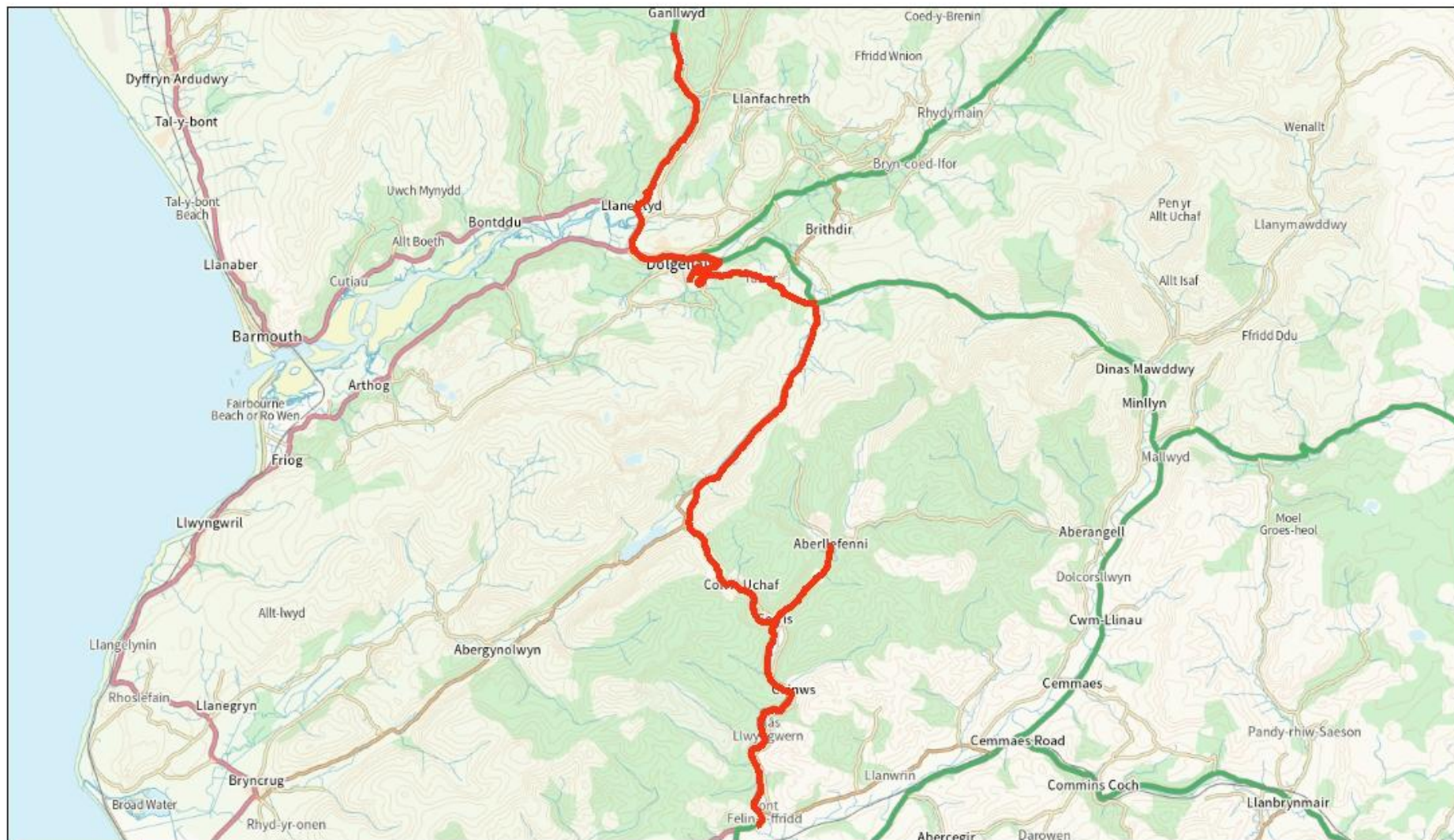

Llwybr Graeanu 7 - Gritting Route 7

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith/Route 8

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
A470	Salt Barn to Ganllwyd Car Park	9763	
A470	Ganllwyd Car Park (toilets) to Bro Cymer Junction		4839
Di-ddos / U/C	Bro Cymer Junction A470 to Bro Cymer 30mph	182	
Di-ddos / U/C	Bro Cymer (30 mph) to Junction with A470		182
A470	Junction Bro Cymer A470 to Storehouse		1869
A470	A470/A493 Junction to Coleg Meirion A470	653	
A470	Coleg Meirion A470 to X Foxes		5817
A487	A487 Cross Foxes to Dyfi Bridge	20810	
A487	Dyfi Bridge to Braich Goch		6825
	Braich Goch to Aberllefeni	3038	
	Aberllefeni to Braich Goch		3038
A487	Braich Coch to Cross Foxes		14539
Dos/Class 3	Tabor, reverse into Maes Brith entrance Hospital Drive, Hospital, Pen- Caeau (inc Hosp Car Park) Uwch y Maes	5235	
Dos/Class 3	Junction Fronserth (hospital drive) to Junc A470 Ready Mix	994	
		40675	37109

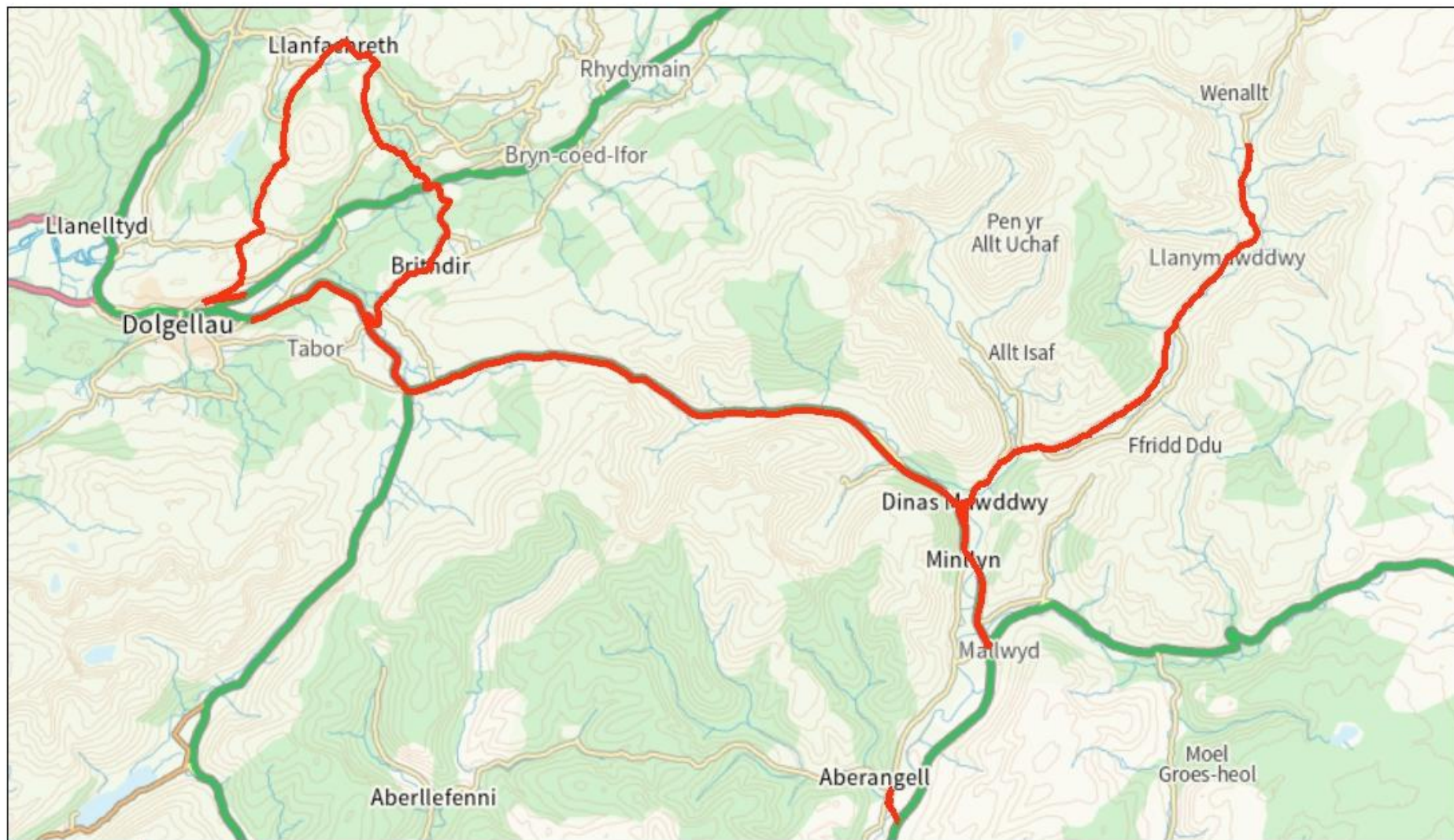

Llwybr Graeanu 8 - Gritting Route 8

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith/Route 9

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
A470	Coed Ffridd Arw to Dinas Mawddwy	13918	
Dos/Class 3	Dinas Village to Llanymawddwy CI3 Aberrhiwlas turnaround	9424	
Dos/Class 3	Aberrihwlas to Dinas A470 junction		9424
A470	Dinas Mawddwy to Mallwyd Roundabout	2478	
A470	Mallwyd to Aberangell junction		3477
Dos/Class 3	A470 junction to Aberangell Village	702	
Dos/Class 3	Aberangell village to A470		702
A470	A470 to Brithdir junction Torrent		17461
B4416	Torrent to Bontnewydd	3250	
Dos/Class 3	Bontnewydd to Llandachreth to Bala Road	9114	
Dos/Class 3	Bala Road to Junction A494	880	
		39776	31064

Llwybr Graeanu 9 - Gritting Route 9

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith/Route 10

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd / Free Travel
Dos/Class 3	Salt Barn to Crosville Depot		915
Dos/Class 3	Crosville Depot, Arran Road, Eldon Square, One way system Bridge St, Cader Road - Rhydwen, Pandy'r Odyn - Junc A493	4123	
A493	Junc Class 3 / A493 - Junc By Pass	170	
A470	A493/By Pass Junc - Llanelltyd Roundabout - College Junc		3150
A470	College Junc + A493 Junc	150	
A493	A493/A470 Junc - Tywyn	30185	
Di-ddos / U/C	Tywyn Urban - Frankwell St, Brook St	304	
A493	Tywyn - Brynchrug		3680
Dos/Class 3	Pont Fathew Brynchrug - B4405	595	
B4405	Junc B4405 - B4405/A493 Junc	633	
A493	Brynchrug - Llanegryn		3030
Dos/Class 3	A493 Junc Cefn Coch - Peniarth Lodge	1217	
Dos/Class 3	Peniarth Lodge - Ty Newydd		520
Di-ddos / U/C	Ty Newydd - Primary School	544	
Di-ddos / U/C	Primary School - Pen-y-Graig		192
Di-ddos / U/C	Pen-y-Graig - Cefn Coch	511	
A493	A493 Junc Cefn Coch - A493 Junc Fairbourne		13670
Di-ddos / U/C	A493 Junc Fairbourne - Station Rd, Belgrave Rd, Stanley Rd, to Beach Rd	707	
Dos/Class 3	Beach Road - Junc A493		274
A493	A493 Junc Fairbourne - A470 By Pass		12485
A470	A493 Junc - Class 3 Junc College, By Pass		350
Dos/Class 3	College Junc Barmouth Road - Bont Fawr check Footbridge	1330	
Dos/Class 3	Smithfield St, Eldon Square, Bridge Street, Bont Fawr		455
Di-ddos / U/C	Penycefn Road	641	
Dos/Class 3	Penycefn Road, Salt Barn		2130
		39542	40851

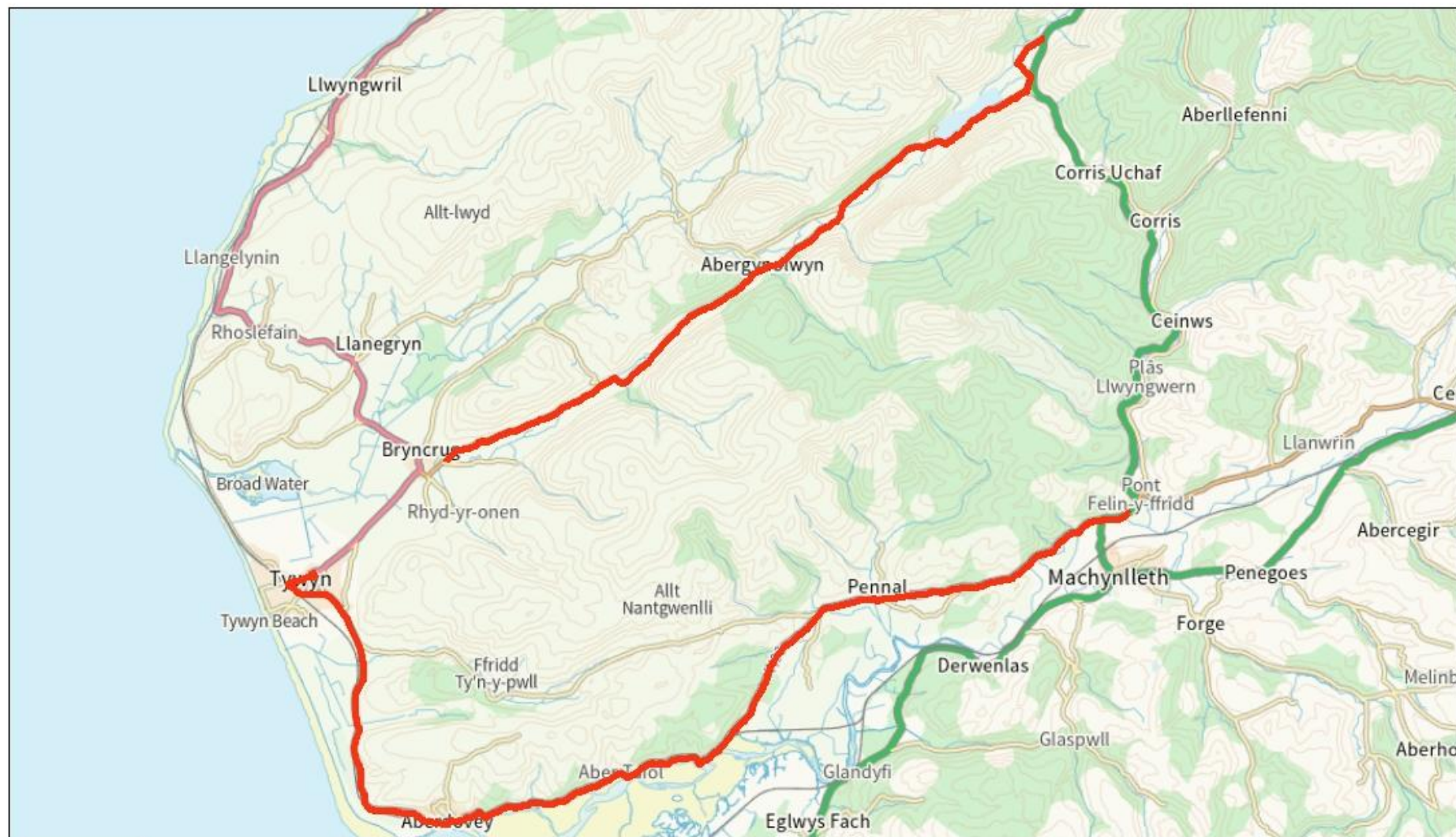

Llwybr Graeanu 10 - Gritting Route 10

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith/Route 11

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
A493	Tywyn Depot - College Green, High St, Station Rd to Dyfi Bridge	22647	
A487	Dyfi Bridge to Junction A487 Cross Foxes		19726
A470	Cross Foxes to Coed Ffridd Arw		4002
A470	Coed Ffridd Arw to Cross Foxes		4002
A487	Cross Foxes to Minfford Tal y Llyn		7998
B4405	Minffordd Junction to Brynchrug	15555	
A493	Brynchrug to Pendre Industrial Estate		2339
Di-ddos / U/C	A493 Junction Pendre Industrial Estate to Fire Station	230	
Di/ddos / U/C	Fire Station to A493 Junction		230
A493	Pendre Industrial Estate to Tywyn Depot		3666
		38432	41963

Llwybr Graeanu 11 - Gritting Route 11

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith/Route 12 (Ucheldir/High Routes)

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
A470	Junction of Depot to Square, Dolwyddelan	7805	
A470	Dolwyddelan to Roundabout (inc 600 m treatment on crawler lane and entrances to Talywaenydd and Llechwedd)	700	7960
A496	Roundabout to Talybont Junction, B4391 Allt Goch	5931	
A496	Junction B4391 Talybont to Junction A487 Oakeley Drive		1848
A487	Junction A496 bottom Oakeley Drive to Junction A470 Ty Nant	3369	
A470	Ty Nant to Junction B4391 Abbey Arms, Llan Ffestiniog	4675	
A470	Abbey Arms to Junction B4391 Migneint		415
B4391	Junction A470 to Junction A4212 Arenig	13055	
B4391	Junction A4212 Arenig to Junction B4407 Pont yr Afon Gam		6284
B4407	Pont yr Afon Gam to Ffynnon Eidda	2714	
B4407	Ffynnon Eidda to Pont yr Afon Gam		2714
B4391	Pont yr Afon Gam to Junction A470 Llan Ffestiniog		6771
A470	Junction B4391 Llan Ffestiniog to Depot (inc access up to Police Station Dolgarregddu)	210	6343
		38459	32335

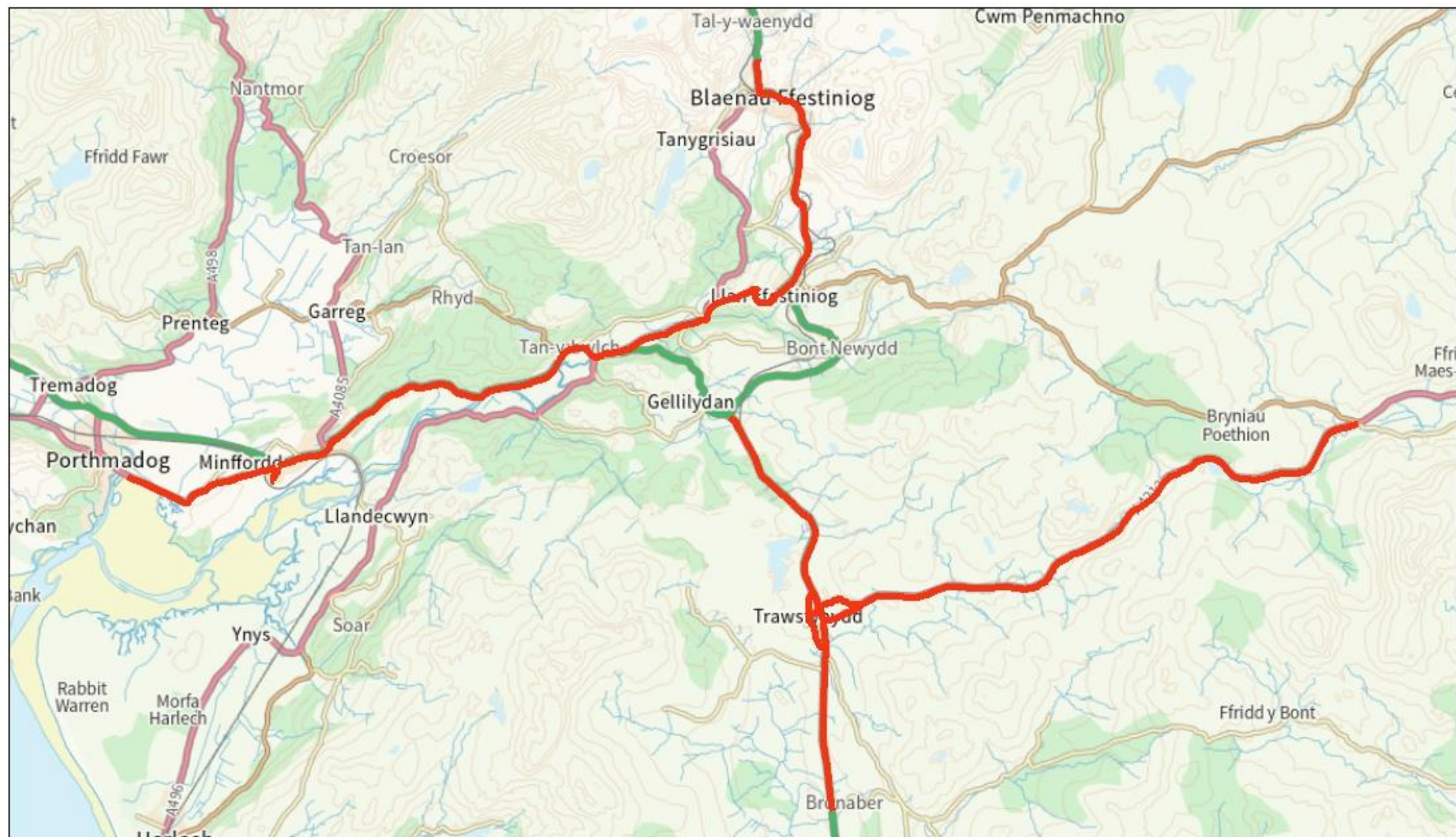

Llwybr Graeanu 12 - Gritting Route 12

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith/Route 13 (Ucheldir/High Routes)

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
A470	Junction of Depot to Roundabout (including roundabout)	755	
A470	Roundabout to Abbey Arms, Llan Ffestiniog	5080	
B4391	Allt Goch	1848	
A496	Junction B4391 Allt Goch to Junction A487 Bottom Oakeley Drive	2251	
A487	Junction A496 Bottom Oakeley Drive to Tax Office, Porthmadog	10820	
A487	Tax Office to Junction A470 Ty Nant		14189
A470	Junction Ty Nant to Bronaber	8608	
A470	Bronaber - Fron Oleu Junction, Trawsfynydd		3276
Dos/Class 3	Fron Oleu - Ty'n Pistyll	1050	
Dos/Class 3	Ty'n Pistyll - Stesion A4212	925	
A4212	Junction Stesion to Junction A470	850	
A470	Junction A4212 to Junction Ty'n Pistyll		289
Dos/Class 3	Junction Ty'n Pistyll - Glasfryn, Trawsfynydd		268
Dos/Class 3	Glasfryn - Frongaled	480	
A470	Frongaled - Junction A4212 (salt filter lane)	200	450
A4212	Junction A470 Trawsfynydd to Junction B4391 Arenig (minus length already salted)	12165	850
B4391	Junction Arenig to Junction A470, Llan Ffestiniog		13055
A470	Junction B4391 Llan Ffestiniog to Depot		6343
		45032	38720

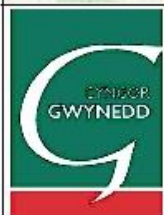
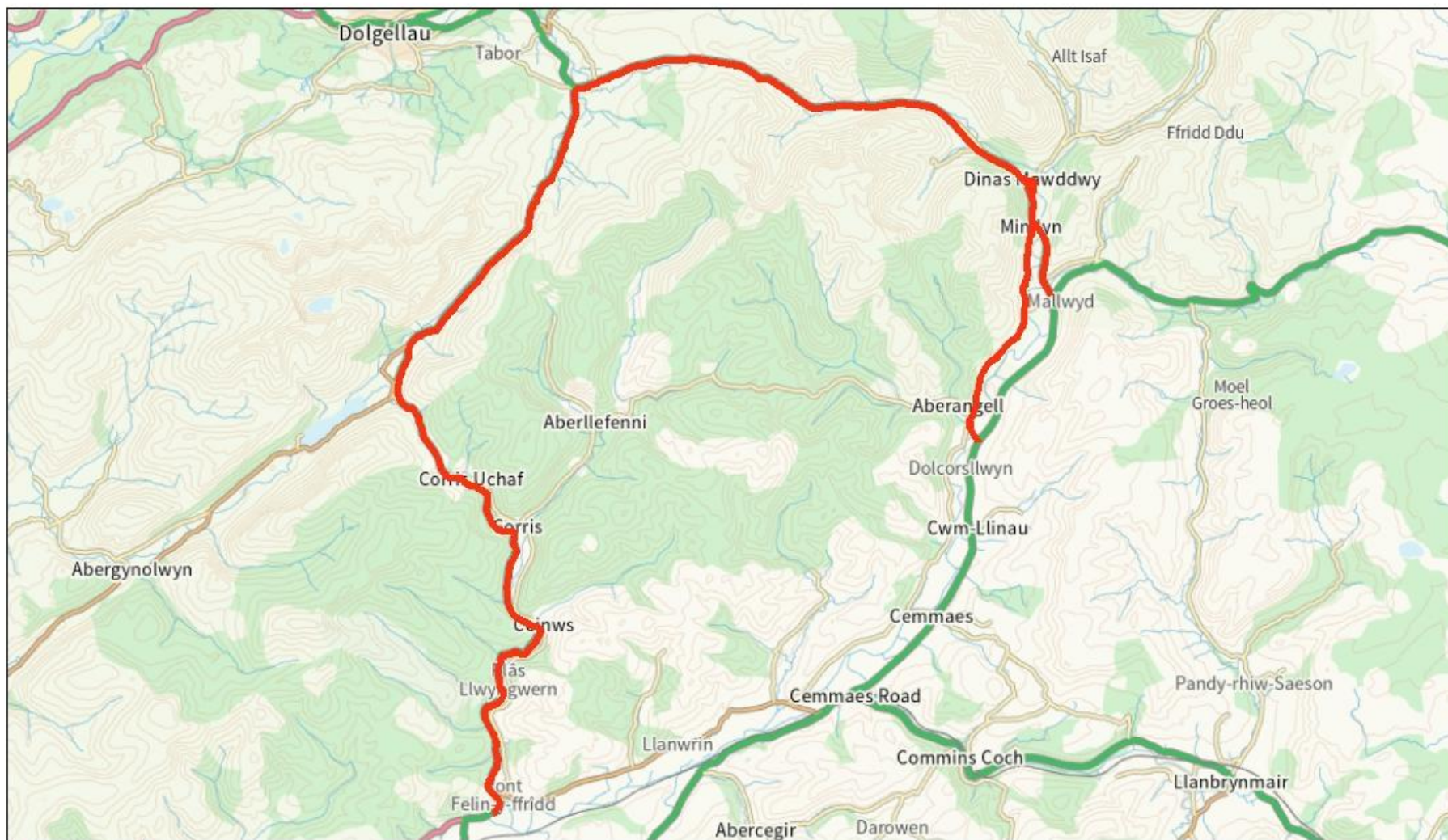

Llwybr Graeanu 13 - Gritting Route 13

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith/Route 14 (Ucheldir/High Routes)

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
Dos/Class 3	Bala Road Depot to junc A494		880
A470	Junct A494 to Junct A487 Cross Foxes		4402
A487	Cross Foxes Junction - Bwlch Llyn Bach	3675	
A487	Bwlch Llyn Bach - Dyfi Bridge	16176	
A470	Dyfi Bridge - Aberangell Junction		16100
Dos/Class 3	Aberangell Junction - Junction A470 Minllyn	4866	
A470	Junction A470 Minllyn - Mallwyd Roundabout	1675	
A470	Mallwyd Roundabout - Minllyn		1675
A470	Minllyn - Junction Dinas Mawddwy	450	
A470	Old Garage – Beyond Dolhir Lodge	1425	
Dos/Class 3	Junction Dinas Mawddwy - Red Lion Junction		495
Dos/Class 3	Red Lion Junction - A470 (Wylecop St)	210	
A470	Dolhir Lodge – Penantigi Isaf	3420	
A470	Penantigi Isaf – Cross Foxes junction	5516	
A470	Cross Foxes Junction - Depot		4882
		37413	24034

Llwybr Graeanu 14 - Gritting Route 14

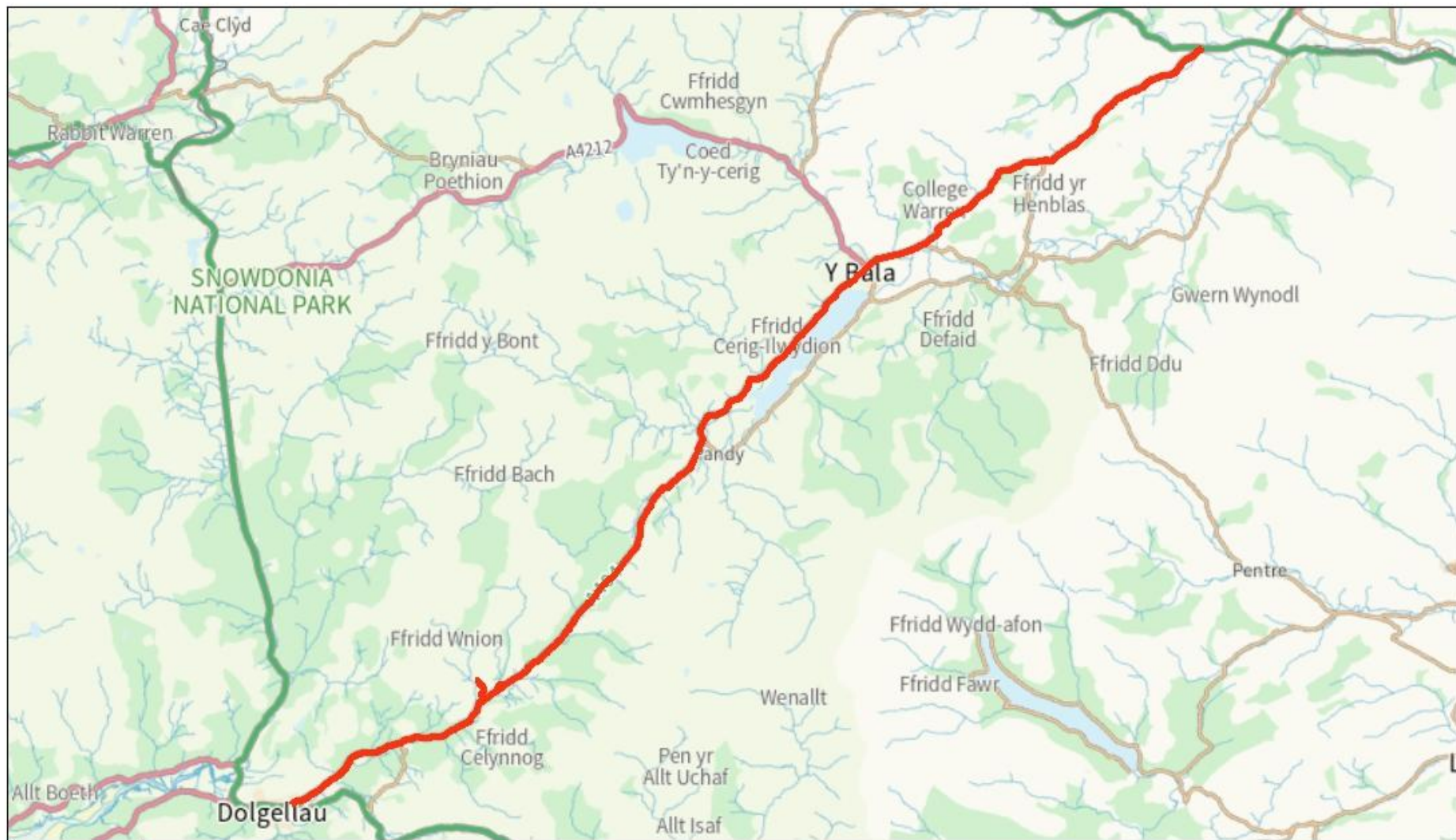
© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith/Route 15 (Ucheldir/High Routes)

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
B4391	Salt Barn Bala - A494 Junction	1380	
A4212	A494 Junction – Junction Arenig to temporarily include road from Canoe Centre to Ty Uchaf, Frongoch during Welsh Water construction work	15905 + 1004	
Dos/Class 3	Junction Arenig - Rhyduchaf - Junction Ffrydan Road	11920	
A4212	Junction Ffrydan Road - Frongoch		2965
B4501	Frongoch - Gellioedd Chapel	6431	
B4501	Gellioedd Capel - Frongoch		7071
A4212	Frongoch - Junction A494 Bala		3990
B4391	A494 Junction Bala - Berwyn	14136	
B4391	Berwyn - Junction towards Bryntirion		7968
B4402	Junction - Bryntirion	1622	
B4401	Bryntirion to A494 Melin Meloch	4866	
A494	Melin Meloch to Bala		1980
B4391	A494 Junction - Depot		410
		57264	24384

Cylchdaith/Route 16 (Ucheldir/High Routes)

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
Di-ddos / U/C	Bala Depot – B4391	169	
B4391	B4391 – A494		193
A494	Bala – Dolgellau By Pass	28339	
A494	Dolgellau By Pass – Junction U/C Road Aran Hall		7794
Di-ddos / U/C	Aran Hall	881	881
A494	Aran Hall Junction - Bala		20545
A494	Bala - Druids	14244	
A494	Druids - Bala		14244
B4391	Bala Juntion A494 - B4391		193
Di-ddos / U/C	B4391 - Depot		169
		43633	44019

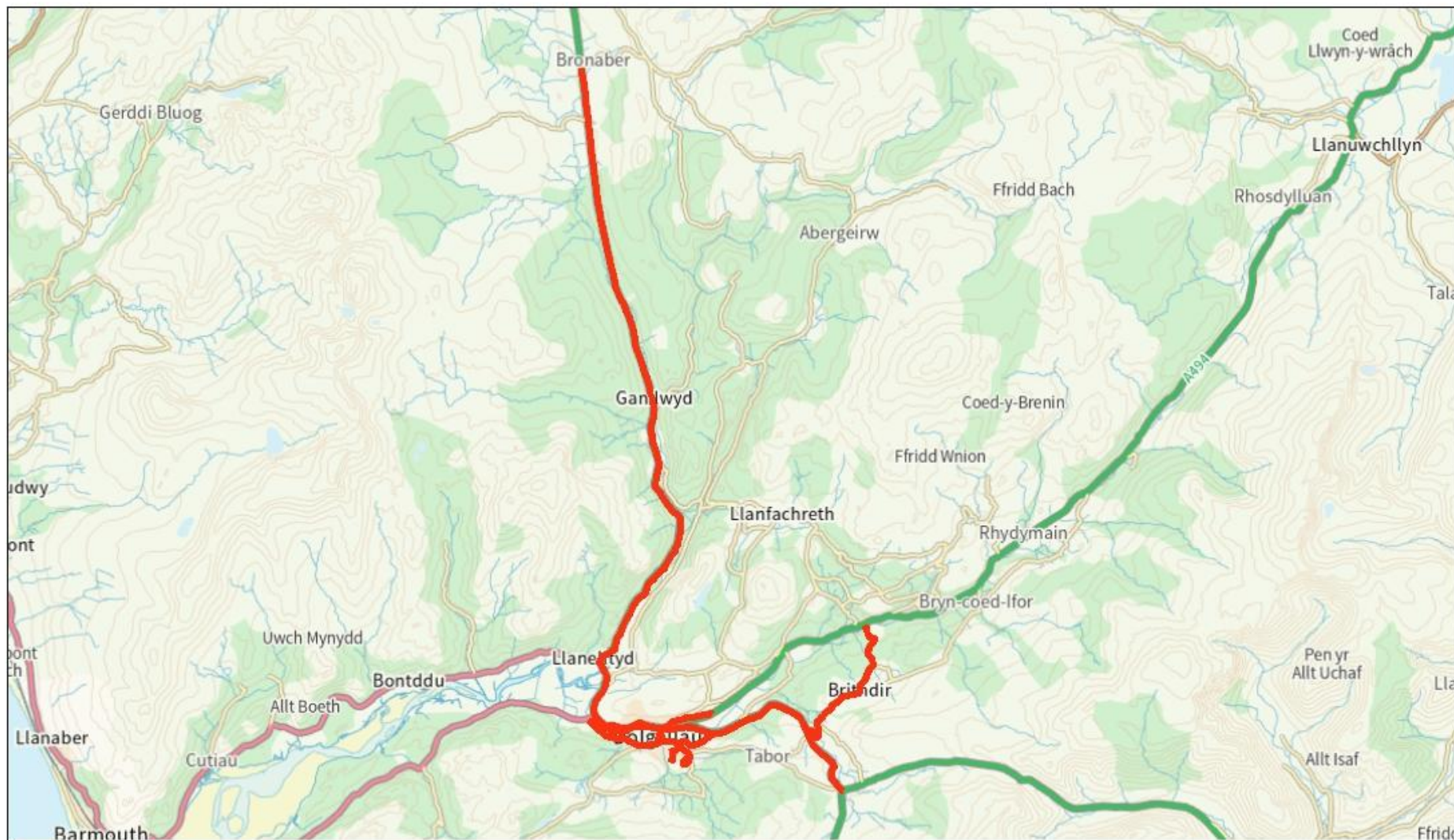

Llwybr Graeanu 16 - Gritting Route 16

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith/Route 17 (Ucheldir/High Routes)

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
A470	Coed Ffridd Arw Depot - Cross Foxes	4002	
A470	Cross Foxes - Coed Ffridd Arw		4002
A470	Coed Ffridd Arw - End Dual Carriageway	2870	
A470	End Dual Carriageway - Maes Mawr narrow section (including Roundabout)	3100	
A470	Maes Mawr narrow section - Bronaber	11543	
A470	Bronaber - Storehouse (start Dolgellau By-Pass)		14330
A470	Storehouse - beyond Junction Coleg Meirion	753	
A470	Coleg Meirion - A494 Junction		1380
A470	Bala Junction - A470 Fly Over	234	
Dos/Class 3	Junction Ready Mix, Arran Road, Eldon Square, Bridge St, Smithfield St, Pandyr Odyn - Junc A493	3470	
A493	Junction A493 - Junction By Pass	170	
A470	A493 Junction (Filter Lanes)	150	
A470	A493 Junction - College Junction		300
A470	College Junction (Filter Lanes)	150	
Dos/Class 3	College Junction - Barmouth Road, Pont Fawr (check Footbridge)	1330	
Dos/Class 3	Smithfield St, Arran Road		515
Dos/Class 3	Hospital Drive, Hospital Car Park, Penycaeau, Uwch y Maes	1987	
Dos/Class 3	Penycaeau, Arran Road, Eldon Sq, Bont Fawr		1150
Dos/Class 3	Bont Fawr - Junc A494 (include Slip Roads)	1175	
A494	Junc A494 - Bontnewydd		3877
B4416	Bontnewydd - Top Torrent	3246	
A470	Top Torrent - Salt Barn		2516
		33545	28070

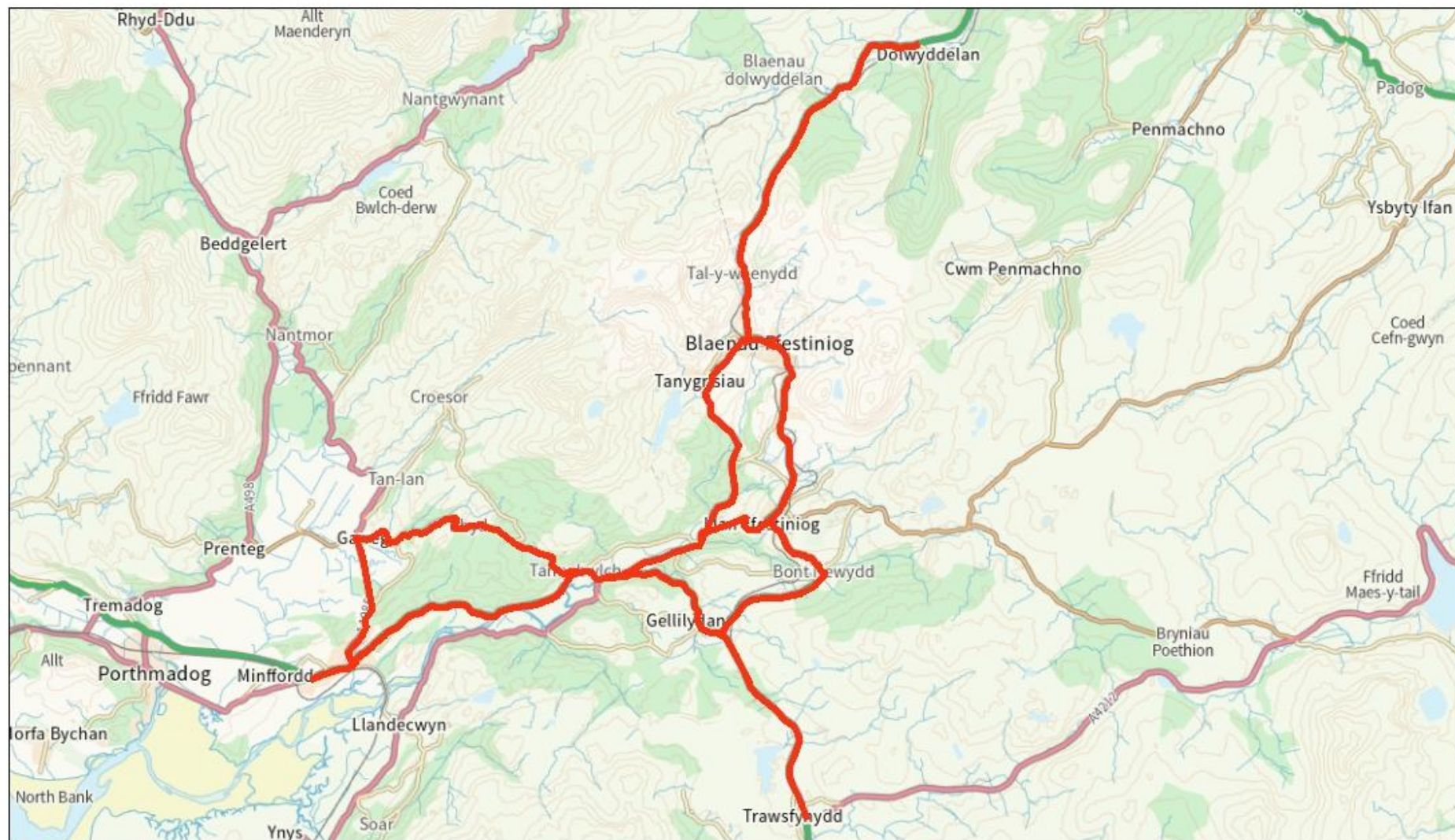

Llwybr Graeanu 17 - Gritting Route 17

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdeithiau Prif Dosbarthwyr/Main Distributor Routes 1

Ffordd/Road	Disgrifiad/Description	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/ Free Travel
A470	Junction Depot to Square Dolwyddelan	7805	
A470	Dolwyddelan to Blaenau Depot		7805
A470	Junction Depot to Roundabout	700	
A496	Roundabout to Junction A487 Oakley Drive	8000	
A487	A487 Oakley Drive to Penrhyndeudraeth Roundabout	7062	
A487	Penrhyndeudraeth Roundabout to A4085 Jct Penrhyndeudraeth		400
A4085	Jct A487 Penrhyndeudraeth to Jct B4410 Llanfrothen	3045	
B4410	Llanfrothen to Jct A487 Oakeley Arms (Including slope into Morfa Gaseg, and bus stop pull-in Oakeley Arms)	6583	
A487	Junction A496 Bottom of Oakley Drive to Junction A470 Ty Nant	3369	
A470	Junction Ty Nant to Junction A4212 Trawsfynydd	5989	
A470	A4212 Junction to Junction A470 Ty Nant		5898
A470	Junction Ty Nant to Llan Ffestiniog	5795	
B4391	Allt Goch	1848	
B4391	Bottom Allt Goch to Llan Ffestiniog		1848
A470	Llan Festiniog to Depot (including access to Police Station, Dolgarregddu)	5080	
		55276	15951

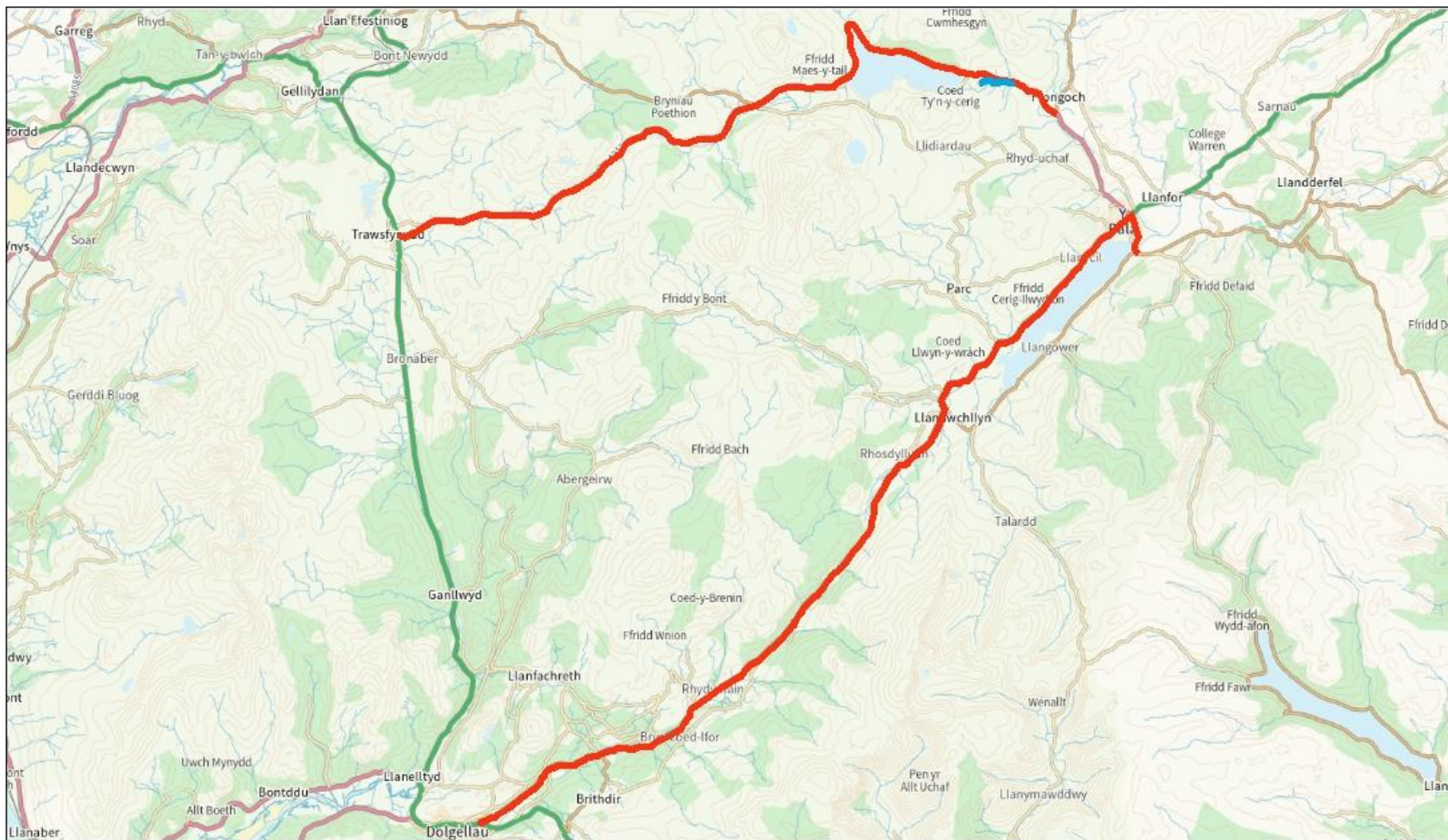

Llwybr Mewndir 1 - Inland Route 1

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdeithiau Prif Dosbarthwyr/Main Distributor Routes 2

Ffordd/Road	Disgrifiad/Description	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/ Free Travel
B4391	Salt Barn Bala to A494 Junc	1380	
A494	Bala to A470 Dolgellau Roundabout	28339	
A470	A470 Dolgellau Roundabout to A4212 Junc Trawsfynydd		19348
A4212	Trawsfynydd to Junc B4501 Frongoch to temporarily include road from Canoe Centre to Ty Uchaf, Frongoch during Welsh Water construction work	23922 + 1004	
A4212	Junct B4501 Frongoch to Junct A494 Bala		3990
		54645	23338

Llwybr Mewndir 2 - Inland Route 2

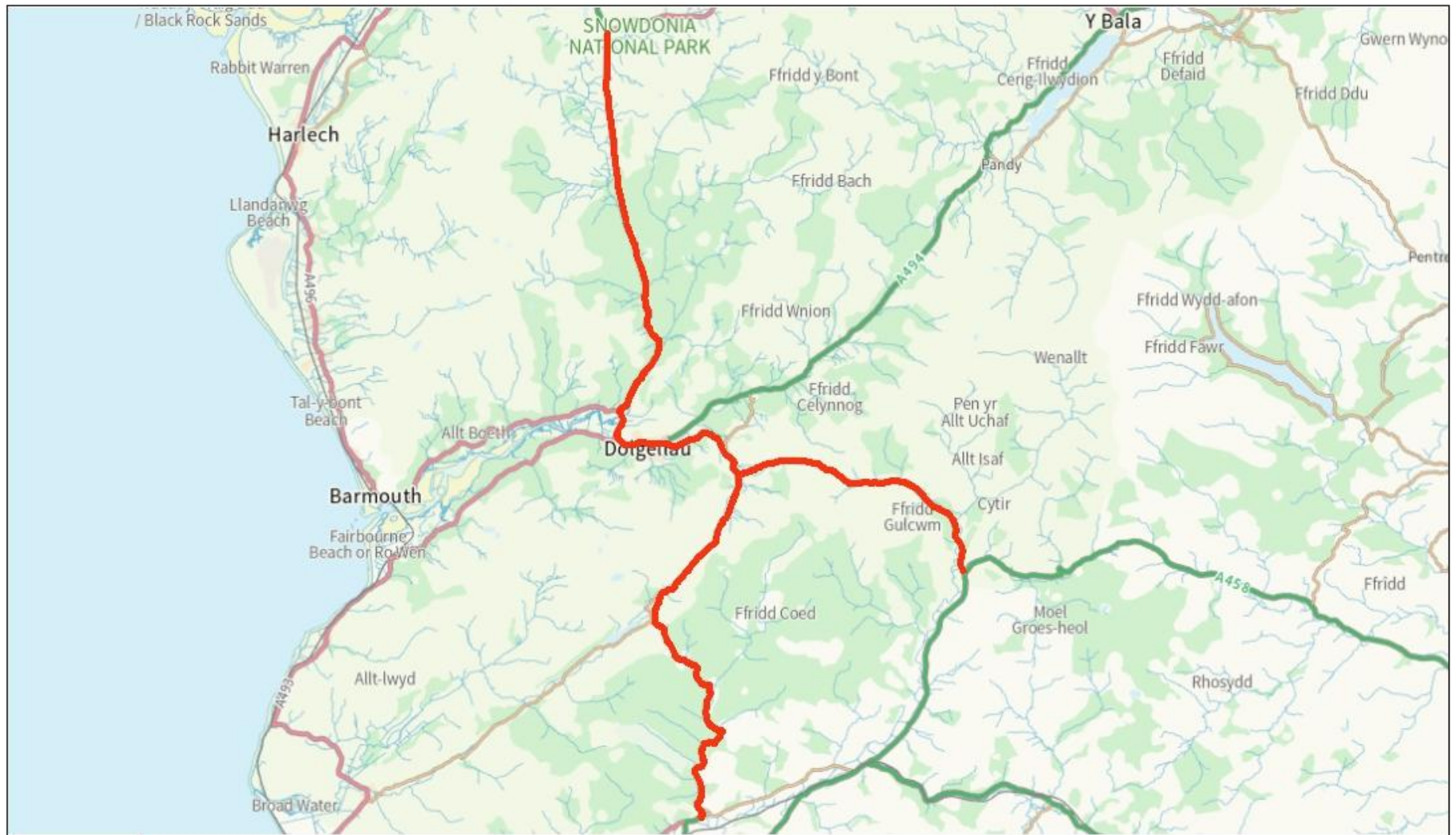
© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdeithiau Prif Dosbarthwyr/Main Distributor Routes 3

Ffordd/Road	Disgrifiad/Description	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
B4391	Salt Barn Bala to A494 Junc		1380
A494	Bala to Druids A5	14244	
A5	Druids to Cerrig B4501		15420
B4501	Gellioedd to Frongoch	7071	
A4212	Frongoch to A494 Bala	3990	
B4391	Salt Barn Bala to top Berwyn (Including Denbighshire and Powys area)	14136	
B4391	Top Berwyn to Bryn Tirion junc		7968
B4402	Berwyn to Bryn Tirion	1622	
B4402	Bryn Tirion to Junc A494 Bethel	3924	
A494	Bethel to Junc Ty Croes Cefn Ddwysarn		2764
Dos/Class 3	Ty Croes Cefn Ddwysarn to B4402 Junc Llandderfel		2050
B4402	Llandderfel to Bryn Tirion Junc		695
B4401	Bryn Tirion to Melin Meloch	4866	
A494	Melin Meloch to Bala Depot		3123
		49,853	33,400

Cylchdeithiau Prif Dosbarthwyr/Main Distributor Routes 4

Ffordd/Road	Disgrifiad/Description	Halenu/Salting (m)	Teithio Rhydd/Free Travel
A470	Depot to Junction A487 Cross Foxes	4402	
A470	Cross Foxes to Mallwyd Roundabout	10361	
A470	Mallwyd to Dyfi Bridge via Cemaes Road		18110
A487	Dyfi Bridge to Cross Foxes	19851	
A470	Cross Foxes to A494 Dolgellau Roundabout		
A470	A494 Dolgellau Roundabout to Junction A4212 Trawsfynydd	19348	
A470	A4212 Trawsfynydd to Dolgellau Depot		19348
		53962	37458

Llwybr Mewndir 4 - Inland Route 4

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Atodiad/Appendix VI (ii)

Llwybrau Graeanu Ardal Arfon
2024/2025

Arfon Area Gritting Route

Cylchdaith Graeanu Cibyn 1/Cibyn Gritting Route 1

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Di-ddos / u/c	Depo Cibyn - Ffordd Llanberis	0.55	
A4086	Cyffordd Cibyn - Cylchfan Penllyn gan gynnwys Cylchfan Cae Sêl	1.85	
A4871	Cylchfan Penllyn - Eagles - Cylchfan Dewi Sant - Cylchfan Penllyn	1.67	
A4086	Cylchfan Penllyn - Cylchfan Cae Sêl		0.31
B4366	Cylchfan Cae Sêl - Cyffordd Maesincla	0.15	
Di-ddos / u/c	Cyffordd Maesincla - Ysgol Maesincla	0.42	
Di-ddos / u/c	Ysgol Maesincla - Cyffordd Ala Las		0.42
B4366	Cyffordd Ala Las - Cylchfan Canolfan Hamdden	0.70	
Di-ddos / u/c	Cylchfan Canolfan Hamdden - Ysgol y Gelli	0.21	
Di-ddos / u/c	Ysgol y Gelli - Cylchfan Canolfan Hamdden Arfon		0.21
B4366	Cylchfan Canolfan Hamdden Arfon - Cylchfan Tyddyn Hen	2.32	
Dos/Class 3	Cylchfan Tyddyn Hen - Cylchfan Plas Menai	1.27	
A487	Cylchfan Plas Menai	0.18	
Dos/Class 3	Cylchfan Plas Menai - Cyffordd Tafarnygrisiau, Y Felinheli	1.64	
Di-ddos / u/c	Cyffordd Tafarnygrisiau - Y Wern	0.30	
Di-ddos / u/c	Y Wern - Cyffordd ger Ciosg Ffôn Y Wern	0.20	
Di-ddos / u/c	Y Wern - Cyffordd Ffordd Caernarfon		0.50
Dos/Class 3	Cyffordd Tafarnygrisiau - Cyffordd Nant y Garth	2.61	
B4547	Cyffordd Nant y Garth - Cylchfan Y Faenol		0.63
A487	Cylchfan Y Faenol - Cylchfan Parc Menai	1.92	
Di-ddos / u/c	Parc Menai	1.43	
Di-ddos / u/c	Parc Menai - Cylchfan Parc Menai		0.27
A487	Cylchfan Parc Menai - Cylchfan Treborth		0.51
Dos/Class 3	Cylchfan Treborth - Cylchfan Modurdy Dafarn Newydd	0.23	
Dos/Class 3	Cylchfan Modurdy Dafarn Newydd - Allt Faenol	0.76	
A487	Allt Faenol - Cylchfan Y Faenol		0.90
A487	Ffordd osgoi Y Felinheli	5.27	
A4871	Cylchfan Plas Menai - Cylchfan Dewi Sant	2.63	
A4871	Cylchfan Dewi Sant - Cylchfan Morrisons (Lôn tua'r Gogledd)	0.21	
A4871	Cylchfan Morrisons - Cylchfan Dewi Sant (Lôn tua'r De)		0.21
A4871	Cylchfan Dewi Sant - Pontffordd Caernarfon - Gorsaf betrol Caer	0.79	
A4871	Gorsaf betrol Caer - Cyffordd Dinas, Llanwnda	3.98	

Dos/Class 3	Cyffordd Dinas - Ysgol Felinwnda	2.00	
Dos/Class 3	Ysgol Felinwnda - Cyffordd Dinas		2.00
A4871	Cyffordd Dinas - Cylchfan Ffingar	0.50	
A4871	Cylchfan Ffingar - Cyffordd Menai View		0.40
Dos/Class 3	Cyffordd Menai View - Rhos Isaf	1.20	
Dos/Class 3	Rhos Isaf - Rhostryfan	1.01	
Dos/Class 3	Rhostryfan - Rhos Isaf		1.01
Dos/Class 3	Rhos Isaf - Maes Tryfan - Capel Bryn Rodyn	2.48	
Dos/Class 3	Capel Bryn Rodyn - Cylchfan Ffingar		1.64
A4871	Cylchfan Ffingar - Cylchfan Goat.	0.60	
A499	Cylchfan Goat - Ffin Arfon/Dwyfor (Cyffordd Coed Hywel)	4.68	
Dos/Class 3	Cyffordd Coed Hywel - Hen A487 Penygroes	3.43	
Dos/Class 3	Hen A487 Penygroes - Cyffordd Coed Hywel		3.43
A499	Cyffordd Coed Hywel - Cyffordd Dinas Dinlle		1.15
Dos/Class 3	Cyffordd Dinas Dinlle – The Surfer	2.22	
Dos/Class 3	The Surfer - Cyffordd Dinas Dinlle		2.22
A499	Cyffordd Dinas Dinlle - Cyffordd Llandwrog		0.57
Dos/Class 3	Cyffordd Llandwrog - Llandwrog	0.60	
Dos/Class 3	Llandwrog - Saron - Llanfaglan -Caernarfon	7.29	
A4871	Pont Saint - Cylchfan Penllyn		1.16
A4086	Penllyn - Safle Bws Penllyn - Bont Bridd	0.18	
B4419	Penllyn - Y Maes - o amgylch y Castell	0.74	
Di-ddos / u/c	Ffordd Santes Helen	1.07	
Dos/Class 3	Cylchfan Pont Saint - Ysbyty Eryri	0.13	
Dos/Class 3	Ysbyty Eryri - Cylchfan Pont Saint		0.13
A4871	Cylchfan Pont Saint - Cylchfan Penllyn		1.22
A4086	Penllyn - Safle Bws Penllyn - Bont Bridd		0.18
B4419	Bont Bridd - Stryd Bangor - Cylchfan Dewi Sant	0.42	
A4871	Cylchfan Dewi Sant - Bontnewydd		3.29
Dos/Class 3	A4871 - Ysgol Bontnewydd	0.26	
Dos/Class 3	Ysgol Bontnewydd - A4871		0.26
A4871	Cyffordd Ysgol Bontnewydd - Cylchfan Bontnewydd		0.37
Dos/Class 3	Bontnewydd - Caeathro	2.60	
A4085	Caeathro - Ffordd Eryri, Caernarfon	1.85	
Di-ddos / u/c	Ffordd Eryri - Cae Corn Hir - Cefn Hendre	1.47	
A4085	Ffordd Eryri - Cyffordd A487	0.48	

A4871	Gorsaf betrol Caer - Cylchfan Penllyn		0.59
A4086	Cylchfan Penllyn - Cibyn		1.85
Di-ddos / u/c	Cibyn - Cyffordd ger Milfeddygfa Cibyn		0.10
Di-ddos / u/c	Stad Ddiwydiannol Cibyn	1.68	
Di-ddos / u/c	Cibyn- Depo Cibyn		0.42
		68.63	26.13

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith Graeanu Cibyn 2/Cibyn Gritting Route 2

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Di-ddos / u/c	Depo Cibyn - Ffordd Llanberis		0.55
A4086	Stad Ddiwydiannol Cibyn – A487 Cylchfan Cibyn		0.45
A487	Cylchfan Cibyn – Cylchfan Plas Menai – Cylchfan Cibyn – Cylchfan Bontnewydd – Cylchfan Goat (Llanwnda) – Cylchfan Bontnewydd – Cylchfan Cibyn	19.75	
A4086	Cylchfan Cibyn - Pontrug		0.87
Dos/Class 3	Pontrug - Tyddyn Hen		1.56
B4366	Tyddyn Hen - Cylchfan Tŷ Mawr		6.09
A4244	Cylchfan Tŷ Mawr - Cylchfan Llys y Gwynt		4.71
A55	Llys y Gwynt - Ymgyfnewidfa Madryn	8.32	
A55	Ymgyfnewidfa Madryn	0.56	
A55	Ymgyfnewidfa Madryn - Abergwyngregyn	1.60	
Di-ddos / u/c	Abergwyngregyn (hyd at y Safle Bws)	0.30	
A55	Abergwyngregyn - Llys y Gwynt	6.91	
A55	Llys y Gwynt - Ffordd Caernarfon		3.72
A4087	Cylchfan Ffordd Caernarfon - Cylchfan Tesco		0.31
A4087	Cylchfan Tesco - Ffordd ymuno A55		0.27
A55	Ffordd Caernarfon - Llys y Gwynt		3.72
A55	O dan Ymgyfnewidfa Llys y Gwynt	1.00	
A55	Ymgyfnewidfa Llys y Gwynt - Ty'n Lon		2.53
A55	Ffordd ymuno tua'r Gorllewin Ty'n Lon	0.86	
A55	Ty'n Lon - Ymgyfnewidfa Llys y Gwynt		3.00
A55	Ffordd ymadael tua'r Gorllewin Ymgyfnewidfa Llys y Gwynt	0.50	
A55	Ymgyfnewidfa Llys y Gwynt - Ty'n Lon		3.46
Dos/Class 3	Ty'n Lon - Mynedfa Castell Penrhyn, Llandegai	1.40	
Di-ddos / u/c	Mynedfa Castell Penrhyn, Llandegai - Ysgol Llandegai	0.24	
Di-ddos / u/c	Ysgol Llandegai - Mynedfa Castell Penrhyn, Llandegai		0.24
Dos/Class 3	Mynedfa Castell Penrhyn, - Cylchfan Castell Penrhyn	0.09	
A5	Cylchfan Castell Penrhyn - Llys y Gwynt	1.46	
A5	Llys y Gwynt - Cylchfan Castell Penrhyn		1.41

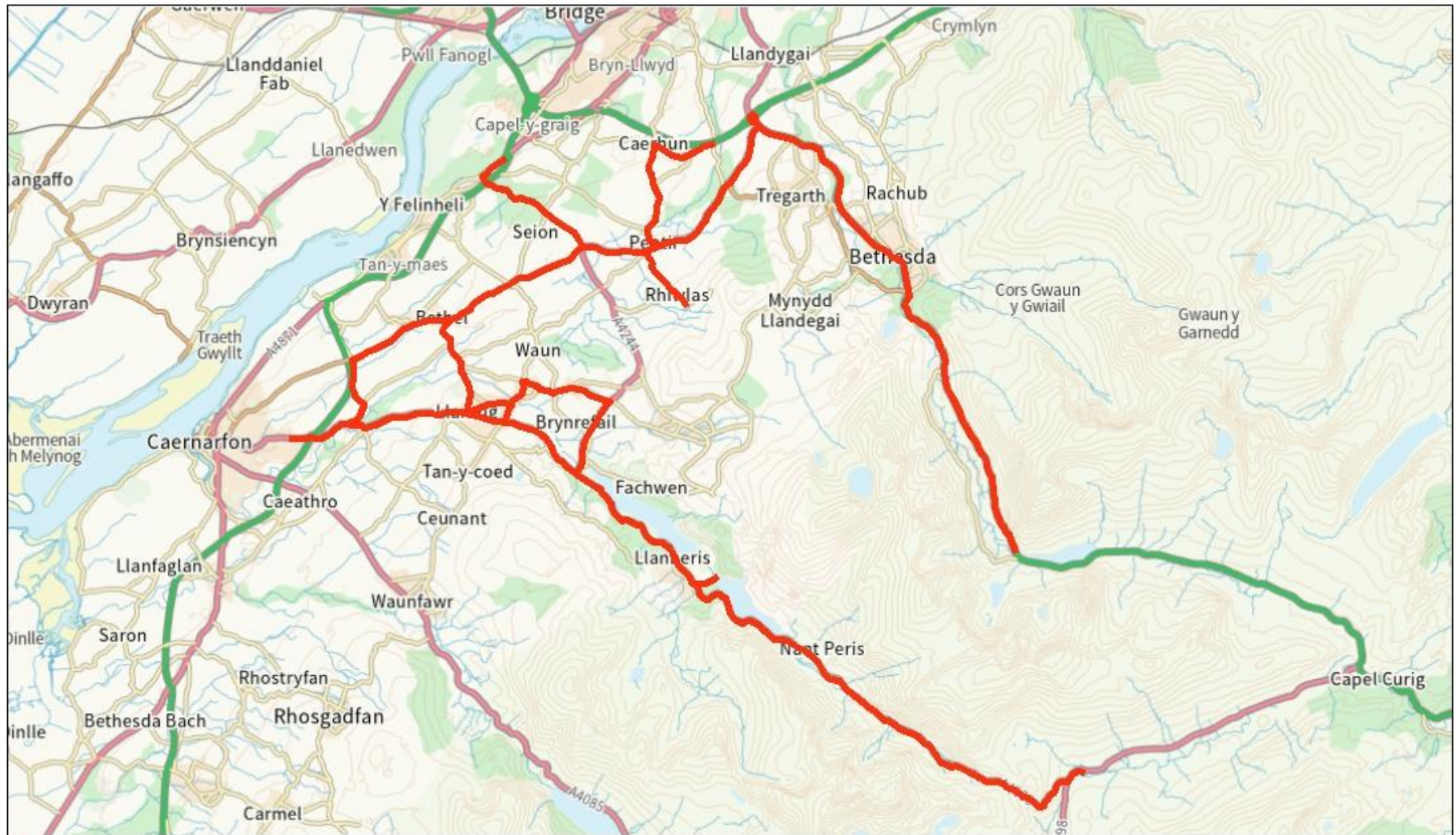
A5	Cylchfan Castell Penrhyn - Cylchfan Stad Ddiwydiannol Llandegai	0.36	
Di-ddos / u/c	Stad Ddiwydiannol Llandegai	1.12	
Di-ddos / u/c	Stad Ddiwydiannol Llandegai		1.12
A5	Cylchfan Stad Ddiwydiannol Llandegai - Maesgeirchen	1.00	
Di-ddos / u/c	Rhodfa Penrhyn - Rhodfa'r Frenhines, Maesgeirchen	1.34	
Di-ddos / u/c	Rhodfa Penrhyn - Ffordd y Castell, Maesgeirchen		0.28
Di-ddos / u/c	Ffordd y Castell - Ysgol Glancegin - Ffordd Tan y Bryn, Maesgeirchen	0.73	
Di-ddos / u/c	Maesgeirchen - A5		0.09
A5	Maesgeirchen - Tan y Fynwent (Gorsaf Heddlu)	1.95	
Di-ddos / u/c	Tan y Fynwent (Gorsaf Bws)	0.38	
A5	Ffordd Deiniol (Gorsaf Bws - Gorsaf Heddlu)		0.12
A5	Tan y Fynwent (Gorsaf Heddlu) - Gorsaf Rheilffordd - Ffordd Caergybi - Cylchfan Antelope	3.91	
A5	Antelope - Cyffordd Ffordd y Coleg		2.02
Di-ddos / u/c	Ffordd y Coleg - Lôn Cariadon	1.05	
A5	Cylchfan Lôn Cariadon - Cylchfan Morrisons		1.61
Di-ddos / u/c	Ffordd Ffriddoedd - Cyffordd Ysgol Tryfan	0.95	
Di-ddos / u/c	Ffordd Ffriddoedd - Ysgol Tryfan	0.19	
Di-ddos / u/c	Ysgol Tryfan - Ffordd Ffriddoedd		0.19
Di-ddos / u/c	Cyffordd Ysgol Tryfan - Ffordd Belmont	0.14	
Di-ddos / u/c	Ffordd Belmont - Ysgol Friars	0.88	
Di-ddos / u/c	Ysgol Friars - Cyffordd Ffordd Ffriddoedd		0.66
Dos/Class 3	Ffordd Belmont - Trem Elidir	0.36	
Di-ddos / u/c	Trem Elidir	0.57	
Di-ddos / u/c	Ffordd Ffriddoedd - Morrisons		0.68
A5	Morrisons - Gorsaf Rheilffordd		0.37
A5	Gorsaf Rheilffordd - Cyffordd Ffordd Farrar	0.14	
A5	Ffordd Farrar - Pont Rheilffordd		0.30
A4087	Pont Rheilffordd - Ffordd Hendrewen	0.65	
Dos/Class 3	Ffordd Hendrewen	1.14	
Dos/Class 3	Ffordd Hendrewen		1.14
A4087	Ffordd Hendrewen - Tesco	1.54	
A4087	Tesco - Ffordd Penchwintan		1.74
Dos/Class 3	Ffordd Penchwintan - Ffordd Penrhos hyd at Coed Mawr	1.10	
Di-ddos / u/c	Coed Mawr	0.26	
Di-ddos / u/c	Coed Mawr		0.26

Dos/Class 3	Ffordd Penrhos	0.49	
Di-ddos / u/c	Ffordd Mynediad i Ysgol Y Garnedd	0.09	
Di-ddos / u/c	Ffordd Mynediad i Ysgol Y Garnedd		0.09
Dos/Class 3	Ffordd Penrhos	0.45	
Di-ddos / u/c	Ffordd Mynediad i Ysbyty Gwynedd	0.37	
Di-ddos / u/c	Ffordd Mynediad i Ysbyty Gwynedd		0.10
Dos/Class 3	Ffordd Penrhos - Dafarn Newydd	0.78	
Dos/Class 3	Ffordd Penrhos		0.76
A487	Allt Faenol - Ffordd osgoi Y Felinheli – Cylchfan Cibyn		9.34
A4086	Cylchfan Cibyn - Cibyn		0.45
Di-ddos / u/c	Cibyn - Depo Cibyn		0.55
		64.93	54.82

Cylchdaith Graeanu Cibyn 3/Cibyn Gritting Route 3

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Di-ddos / u/c	Depo Cibyn - Ffordd Llanberis		0.55
A4086	Cyffordd Cibyn – cyffordd Lôn Glai (Felin Wen / Sopna)	1.28	
Dos/Class 3	Lôn Glai – Clychfan Tyddyn Hen	1.56	
B4366	Tyddyn Hen – cyffordd Ffordd Crawia, Bethel	2.46	
Dos/Class 3	Ffordd Crawia – Sgwar Llanrug	2.34	
Dos/Class 3	Station Road – Penbont Pub – A4086 Glyntwrog Pub	1.41	
A4086	Glyntwrog Pub – Ffordd Glanmoelyn	0.82	
Di-ddos / u/c	Ffordd Glanmoelyn – Ffordd Glanffynnon – Lon Minffordd – Ffordd Glanmoelyn	1.48	
Di-ddos/ u/c	Ffordd Glanffynnon junction – A4086		0.10
A4086	Sgwar Llanrug – Glyntwrog Pub		0.82
A4086	Glyntwrog Pub - Ffordd osgoi Cwm-y-Glo – cyffordd Stryd Fawr Cwm-y-Glo (Skate Park)	1.87	
Dos/Class 3	Stryd Fawr Cwm-y-Glo	0.62	
A4086	Ffordd osgoi Cwm-y-Glo		0.62
A4086	Cyffordd Cwm-y-Glo (Skate park) – cyffordd A4244	0.48	
A4244	A4086 – cyffordd Brynrefail (Cae chwarae)	0.81	
Dos/Class 3	Stryd Fawr Brynrefail	0.53	
A4244	Cyffordd deheuol Brynrefail – cyffordd Brynrefail (Cae chwarae)		0.43
A4244	Cyffordd Brynrefail (cae chwarae) – cyffordd Racca	0.89	
Dos/Class 3	Cyffordd Racca – Ysgol Gynradd Penisarwaun – Tan Gaer – Pont Rhythallt – Penbont Pub	2.51	
Dos/Class 3	Penbont Pub – A4086 Glyntwrog Pub		0.44
A4086	Glyntwrog Pub – cyffordd A4244		2.35
A4086	Cyffordd A4244 – safle bws Canolfan Llanberis	3.13	
Di-ddos/ u/c	Ffordd Pont y Bala	0.52	
Di-ddos/ u/c	Ffordd Pont y Bala		0.52
A4086	Ffordd Pont y Bala – cyffordd Stryd Fawr		0.12
Dos/Class 3	Stryd Fawr, Llanberis	1.10	
A4086	Cyffordd Stryd Fawr – Stad Ddiwydiannol Y Glyn		0.03
Di-ddos/ u/c	Stad Ddiwydiannol Y Glyn	0.31	
Di-ddos/ u/c	Stad Ddiwydiannol Y Glyn		0.31

A4086	Ffordd osgoi Llanberis – cyffordd Ffordd Pont y Bala		1.01
A4086	Cyffordd Ffordd Pont y Bala – Nant Peris – Pen y Grwyd – ffin Gwynedd/Conwy	10.84	
A4086	Ffin Gwynedd/Conwy – Capel Curig		6.35
A5	Capel Curig – Ffin Gwynedd/Conwy (Ogwen Cottage)		8.22
A5	Ffin Gwynedd/Conwy (Ogwen Cottage) – Bethesda – J11 cylchfan Llys y Gwynt – cylchfan One Stop	12.27	
A4244	A5 cylchfan One Stop – cyffordd Rhiwlas	4.1	
Dos/Class 3	Ffordd Rhiwlas – Ysgol Rhiwlas – cyffordd Cae Glas	1.30	
Dos/Class 3	Cyffordd Cae Glas – A4244		1.30
A4244	Cyffordd Rhiwlas – cylchfan Groeslon Ty Mawr	1.35	
B4547	Nant y Garth – cylchfan A487 Y Faenol	3.38	
B4547	Cylchfan Y Faenol – cylchfan Ty Mawr		3.38
B4366	Cylchfan Ty Mawr – cyffordd Ffordd Crawia	3.33	
Dos/Class 3	Ffordd Crawia – A4086 sgwar Llanrug		2.34
A4086	Sgwar Llanrug – cyffordd Lon Glai	2.59	
A4086	Cyffordd Lon Glai – Depot Cibyn		1.83
		63.28	30.72

Llwybr Graeanu 3 - Gritting Route 3

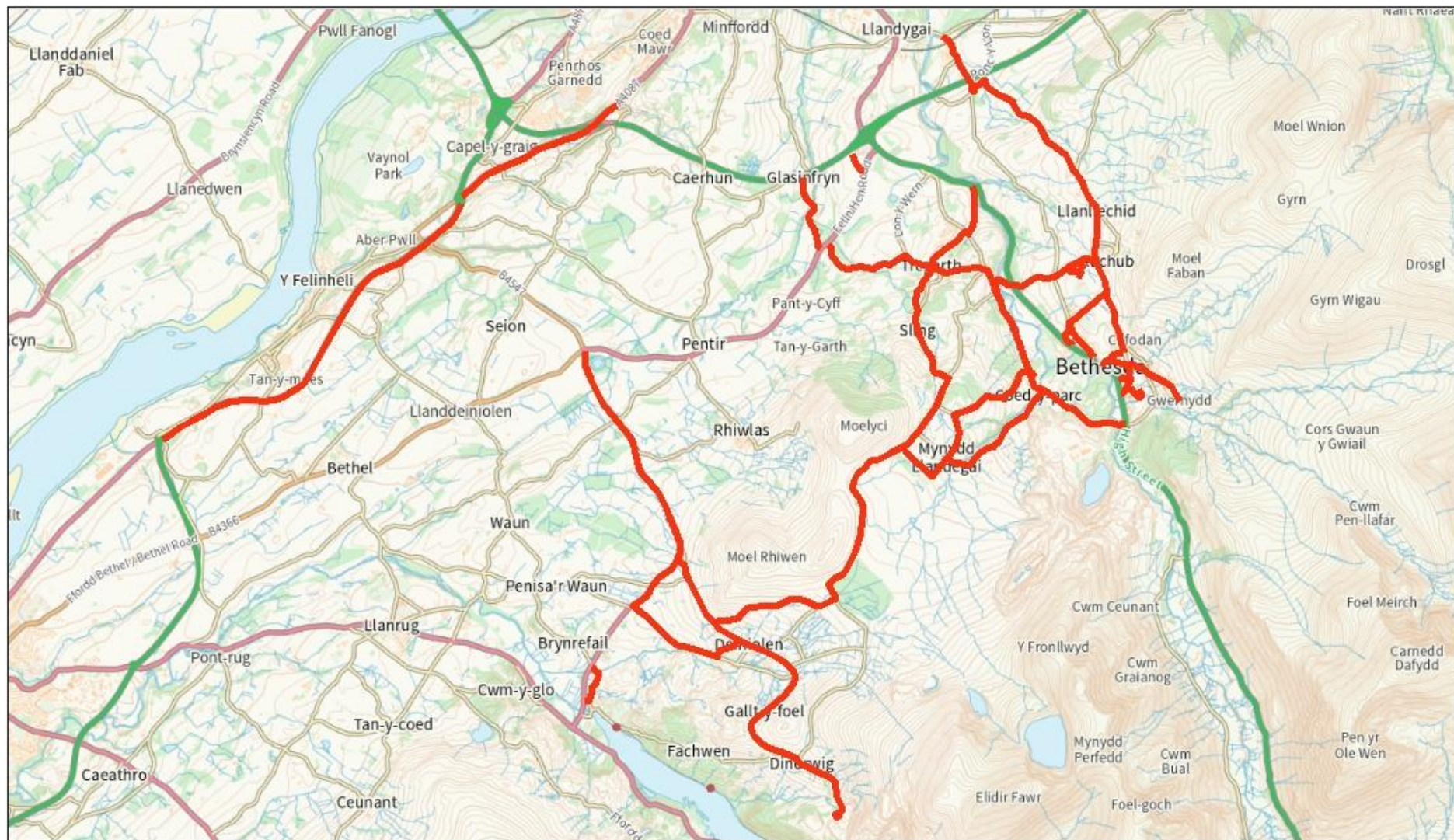
© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith Graeanu Cibyn 4/Cibyn Gritting Route 4

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Di-ddos/ u/c	Depo Cibyn - Ffordd Llanberis		0.55
A4086	Cibyn – Pontrug		1.28
Dos/Class 3	Pontrug – Tyddyn Hen		1.56
Dos/Class 3	Lon Crug, Llanfairisgaer		1.45
A487	Ffordd osgoi Y Felinheli	5.27	
A4087	Cylchfan Y Faenol – Cylchfan Tesco	2.45	
A4087	Cylchfan Tesco – Cylchfan Ffordd Caernarfon	0.50	
A4087	Cylchfan Ffordd Caernarfon – Cylchfan Tesco		0.50
A55	Ffordd Caernarfon – Llys y Gwynt		3.80
A5	Llys y Gwynt – Castell Penrhyn		1.45
Dos/Class 3	Castell Penrhyn – Tal y Bont		0.67
Dos/Class 3	Tal y Bont - Llanllechid - Rachub - Stad Ddiwydiannol Pant Dreiniog	4.88	
Di-ddos/ u/c	Stad Ddiwydiannol Pant Dreiniog	0.14	
Di-ddos/ u/c	Stad Ddiwydiannol Pant Dreiniog		0.14
Dos/Class 3	Ffordd Ffrydlas – Ffordd Penybryn – Ysgol Penybryn – Ffordd Pant Glas	0.48	
Di-ddos/ u/c	Ffordd Pant Glas – Gerlan	1.09	
Di-ddos/ u/c	Gerlan – Garneddwen		0.84
Dos/Class 3	Garneddwen – Adwy'r Nant – A5	0.33	
A5	Adwy'r Nant – Ffordd Pant		0.17
Dos/Class 3	Ffordd Pant – Glan Ogwen	0.09	
Di-ddos / u/c	Glan Ogwen – Abercaseg – Ysgol Abercaseg	0.36	
Di-ddos / u/c	Ysgol Abercaseg – Abercaseg – Glan Ogwen		0.36
Dos / Class 3	Ffordd Pant – Adwy'r Nant	0.15	
Dos/Class 3	Adwy'r Nant – Ffordd Gerlan		0.16
Di-ddos/ u/c	Ffordd Gerlan – Ffordd Pant Glas		0.25
Di-ddo/ u/c	Ffordd Pant Glas	0.14	
A5	Ffordd Pant Glas – Lon Newydd Coetmor		0.48
Dos/Class 3	Lon Newydd Coetmor – Ffordd Coetmor	0.32	
Di-ddos/ u/c	Ffordd Coetmor – Ysgol Dyffryn Ogwen – Rhes Victoria – A5	0.54	
A5	Rhes Victoria – Pont Twr		1.01

B4409	Pont Twr - Stad Ddiwydiannol Coed y Parc	1.40	
Di-ddos/ u/c	Stad Ddiwydiannol Coed y Parc	0.10	
Di-ddos/ u/c	Stad Ddiwydiannol Coed y Parc		0.10
B4409	Stad Ddiwydiannol Coed y Parc - Cyffordd Hen Durnpike	1.19	
Dos/Class 3	Hen Durnpike – Bryn Bella – Maes Bleddyn	1.24	
Di-ddos/ u/c	Maes Bleddyn – Ysgol Llanllechid	0.33	
Di-ddos/ u/c	Ysgol Llanllechid – Maes Bleddyn		0.13
Di-ddos/ u/c	Maes Bleddyn – Ffordd Llwyn Bleddyn	0.21	
Dos/Class 3	Maes Bleddyn - Sgwâr Rachub	0.28	
Dos/Class 3	Sgwâr Rachub – Ffordd Newydd Coetmor		0.42
Dos/Class 3	Ffordd Newydd Coetmor hyd at Cyffordd Ffordd Coetmor	0.59	
Dos/Class 3	Ffordd Coetmor i A5		0.32
A5	Ffordd Newydd Coetmor i Ffordd Y Stesion		1.08
Di-ddos / u/c	Ffordd y Stesion – Canolfan Meddygol Yr Hen Orsaf	0.06	
Di-ddos / u/c	Canolfan Meddygol Yr Hen Orsaf – A5		0.06
A5	Ffordd y Stesion – Bryn Bella		1.14
Dos/Class 3	Bryn Bella - Hen Durnpike		0.41
B4409	Hen Durnpike - St Annes		1.06
Dos/Class 3	St Annes - Mynydd Llandegai - Ysgol Bodfeurig - Sling - Tregarth	5.36	
B4409	Cyffordd Sling – A4244 Felin Hen	1.61	
Dos/Class 3	Felin Hen – Glasinfryn – Waun Wen – Caerhun – A4244 Pentir	4.76	
A4244	Cyffordd Pentir – Lon Coed Hywel		3.41
Di-ddos/ u/c	Lon Coed Hywel at Safle Heddlu	0.26	
Di-ddos/ u/c	Safle Heddlu – A4244		0.26
A4244	Lon Coed Hywel – A5		0.33
A5	A5 Rhan Ddeuol – Cyffordd Tyddyn Iolyn	0.72	
A5	Cyffordd Tyddyn Iolyn – Pont y Pandy		0.58
Dos/Class 3	Pont y Pandy – Tal y Cae – B4409	1.33	
B4409	Tal y Cae – Ysgol Tregarth – Hen Durnpike	1.00	
B4409	Hen Durnpike – Allt Occar		1.40
Dos/Class 3	Allt Occar – Ffordd Hermon, Mynydd Llandegai	1.70	
Dos/Class 3	Ffordd Hermon – Tan y Bwlch Jct		0.81
Dos/Class 3	Mynydd Llandegai - Deiniolen	4.09	
Dos/Class 3	Deiniolen – Gallt y Foel – Dinorwig	3.96	

Dos/Class 3	Dinorwig – Gallt y Foel – Deiniolen		3.96
Dos/Class 3	Deiniolen – Beran	0.95	
A4244	Cyffordd Beran – Cyffordd Racca	0.84	
Dos/Class 3	Cyffordd Racca – Clwt y Bont - Deiniolen	1.63	
Dos/Class 3	Deiniolen – Cyffordd Beran		1.29
A4244	Beran - Tŷ Mawr	2.94	
B4366	Tŷ Mawr - Tyddyn Hen		5.65
Dos/Class 3	Tyddyn Hen – Pontrug		1.56
A4086	Pontrug – Cibyn		1.28
Di-ddos/ u/c	A4086 – Depo Cibyn		0.55
		53.29	40.47

Llwybr Graeanu 4 - Gritting Route 4

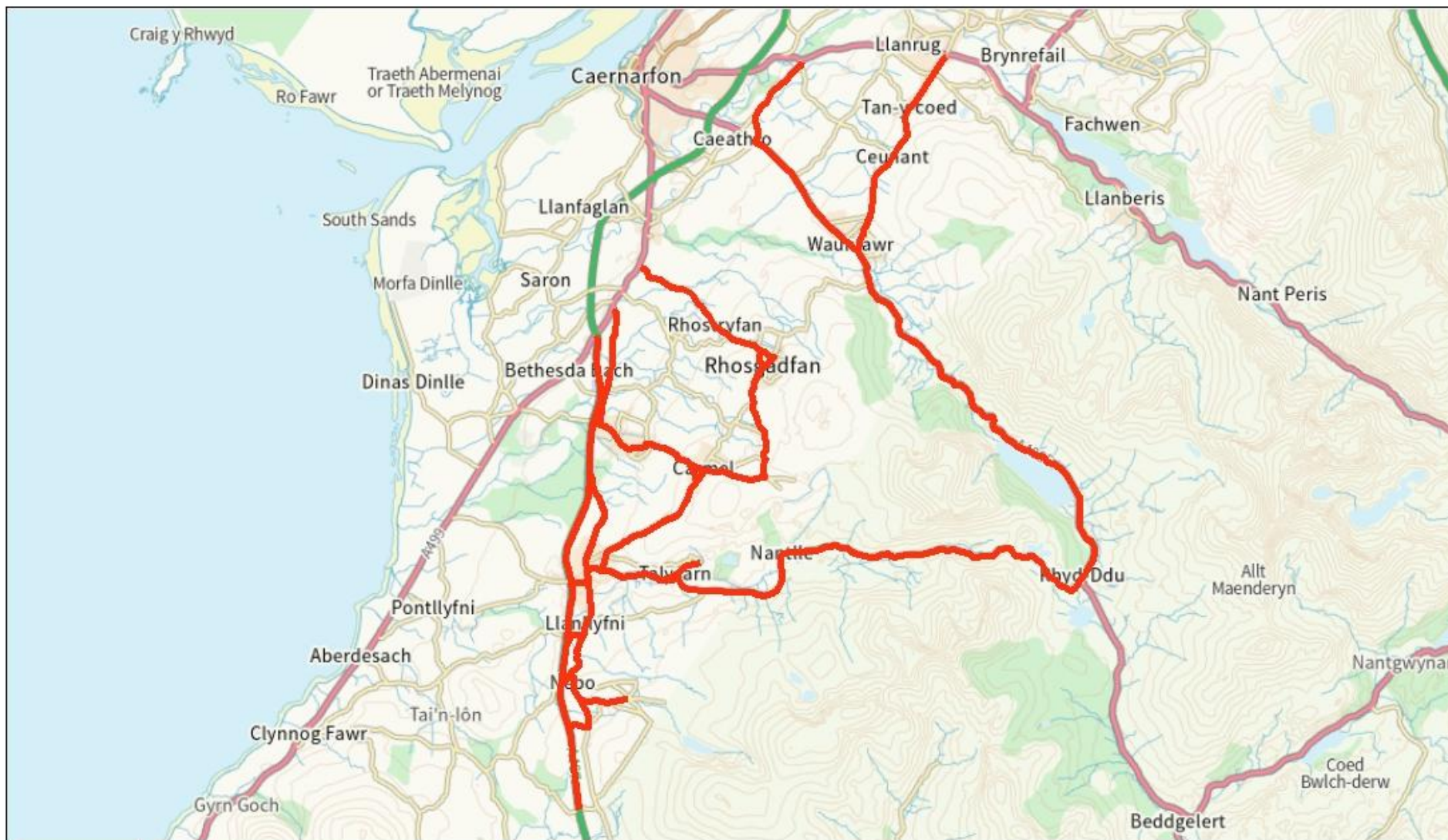
© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordians 100023387 (2022)

© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith Graeanu Cibyn 5/Cibyn Gritting Route 5

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r rhan/Description of section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Di-ddos / u/c	Depo Cibyn - Ffordd Llanberis		0.55
A4086	Ffordd Llanberis - Cylchfan Penllyn		1.70
A487	Caernarfon - Cylchfan Goat, Llanwnda.		5.39
A487	Cylchfan Goat ,Llanwnda - Cefn Graeanog (Terfyn Arfon / Dwyfor)	9.65	
A487	Cefn Graeanog (Terfyn Arfon / Dwyfor) - Cyffordd Nasareth		3.46
Dos/Class 3	A487 - Nasareth - Nebo - Ysgol Nebo	1.93	
Dos/Class 3	Ysgol Nebo - Nebo - Nasareth		0.99
Dos/Class 3	Nasareth - Llanllyfni - Stad Ddiwydiannol Penygroes	2.52	
Di-ddos / u/c	Stad Ddiwydiannol Penygroes	0.61	
Di-ddos / u/c	Stad Ddiwydiannol Penygroes		0.61
Dos/Class 3	Stad Ddiwydiannol Penygroes - Inigo Jones	2.40	
Dos/Class 3	Inigo Jones - Heol Buddug, Penygroes		2.11
B4418	Heol Buddug - Cyffordd Ffordd Y Brenin	0.37	
Dos/Class 3	Ffordd Y Brenin – Groesffordd Carmel	3.02	
Dos/Class 3	Carmel - Y Groeslon	2.04	
Di-ddos / u/c	Ysgol Y Groeslon	0.22	
Di-ddos / u/c	Ysgol Y Groeslon		0.22
Dos/Class 3	Ysgol Y Groeslon - Cylchfan Y Groeslon (A487)	0.65	
Dosbarth 3	Hen A487 Y Groeslon - Dolydd - Llanwnda	2.33	
A487	Llanwnda - Ffrwd Cae Du		1.16
Dos/Class 3	Ffrwd Cae Du - Rhostryfan - Rhosgadfan - Y Fron	6.57	
Dos/Class 3	Y Fron - Croesffordd Carmel	1.25	
Dos/Class 3	Croesffordd Carmel - Llidiart y Mynydd		0.85
Di-ddos / u/c	Llidiart y Mynydd - Maes Hyfryd	0.35	
Dos/Class 3	Carmel - Penygroes		2.76
B4418	Penygroes - Talysarn	1.54	
Di-ddos / u/c	Talysarn	0.44	
Di-ddos / u/c	Talysarn		0.44
B4418	Talysarn - Nantlle - Rhyd Ddu	9.68	
A4085	Rhyd Ddu - Betws Garmon - Waunfawr – Cylchfan Caeathro	11.80	
Dos/Class 3	Caeathro - Pontrug	1.97	

A4086	Pontrug - Llanrug		2.98
Dos/Class 3	Llanrug - Ceunant - Waunfawr	4.47	
A4085	Waunfawr - Cylchfan Caeathro		3.05
Dos/Class 3	Caeathro - Pontrug		1.97
A4086	Pontrug - Cibyn		1.28
Di-ddos / u/c	A4086 - Depo Cibyn		0.55
		63.81	29.07

Llwybr Graeanu 5 - Gritting Route 5

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

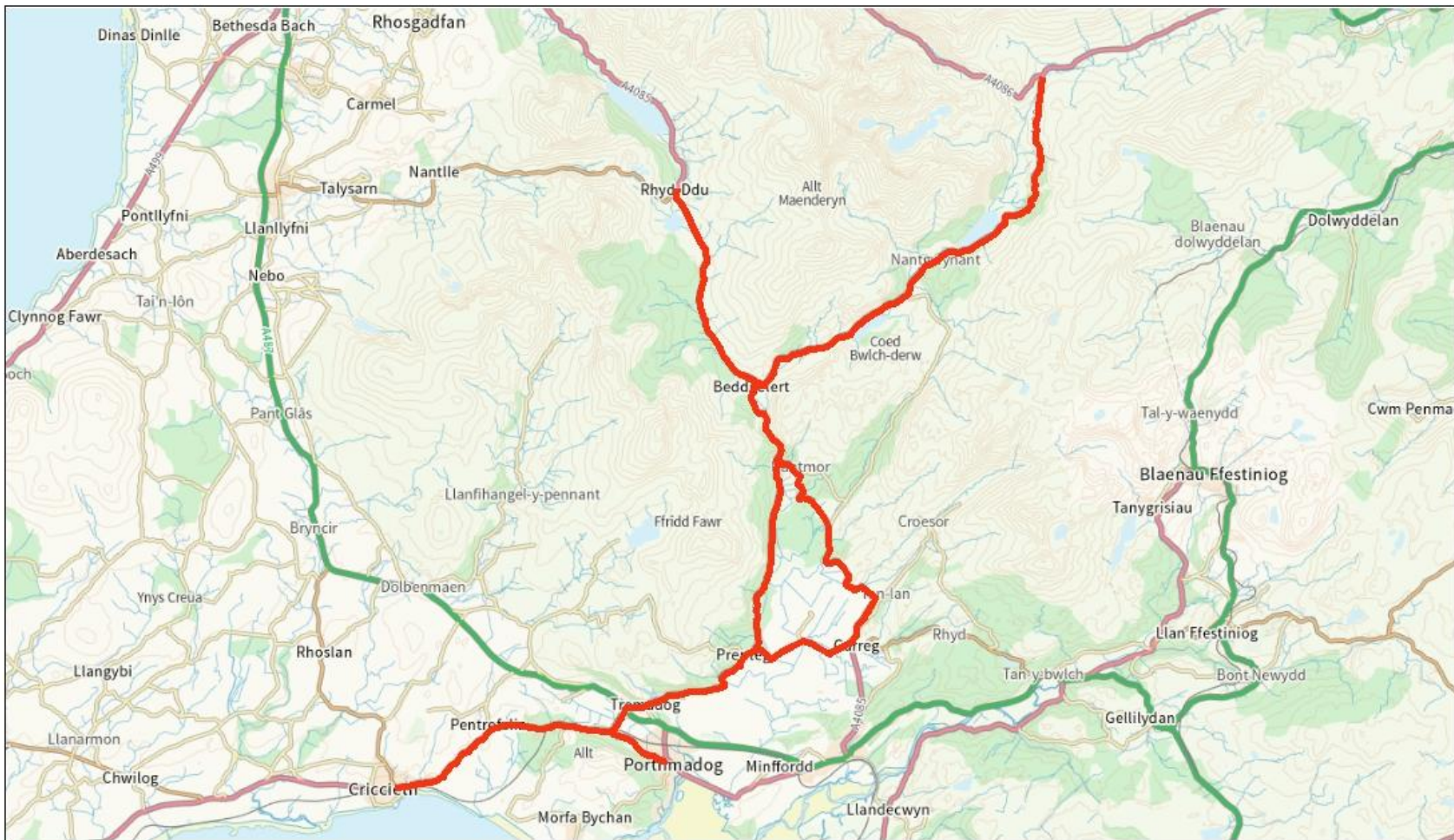
Llwybrau Graeanu Dwyfor 2024/25 Dwyfor Gritting Routes

Cylchdeithiau Blaenoriaeth Cyntaf

First Priority Routes

Cylchdaith Prif Flaenoriaeth/Main Priority Route - D1/1

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
A497	Afonwen - Sgwar Criccieth		6.6
A498	Sgwar Criccieth - Cylchfan Porthmadog	5.8	
A498	Cylchfan Porthmadog - Cyffordd Penamser		1.6
A498	Cyffordd A498 Penamser - Cyffordd A487 Tremadog	0.6	
A498	A487 Tremadog - Beddgelert – Pengwryd	23.3	
A498	Pengwryd - Beddgelert		12.2
A4085	Beddgelert - Rhyd Ddu at Cyffordd yr B4418	5.8	
A4085/A498	Rhyd Ddu - Bont Aberglaslyn		8.2
A4085	Bont Aberglaslyn - Nantmor - Garreg - Cyffordd yr A498 Prenteg	9.4	
Amrywiol/Various	Prenteg - Cylchfan Tremadog - Cyffordd Penamser - Pentrefelin - Criccieth - Depo Afonwen		18.1
		44.9	46.7

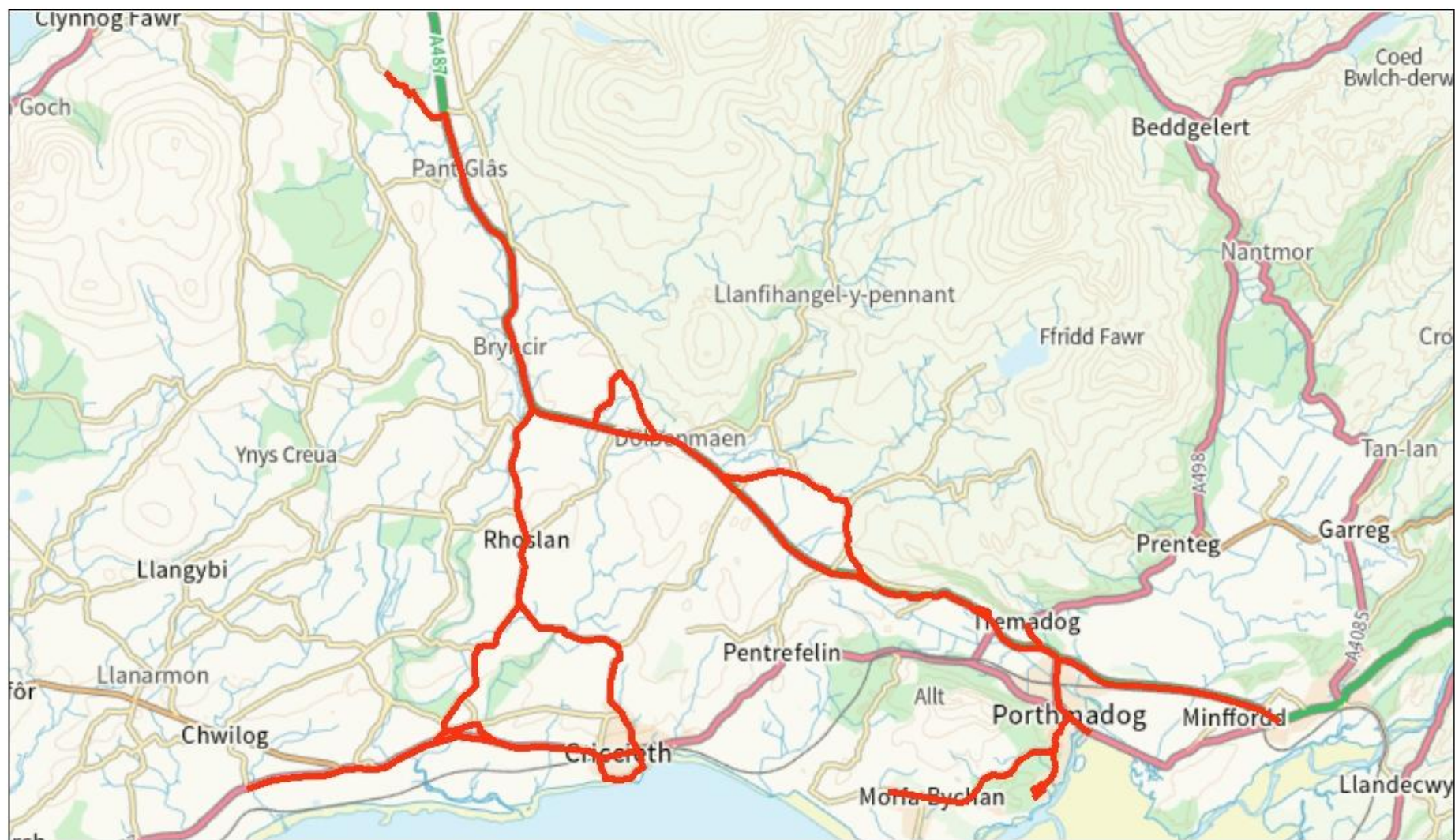
Llwybr Graeanu 1 - Gritting Route 1

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith Prif Flaenoriaeth/Main Priority Route - D1/2

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Dos/Class 3	Afonwen - Cylchfan A497 Afonwen		0.3
A497	Cylchfan A497 Afonwen - Sgwar Criccieth	6.3	
B4411	Sgwar Criccieth - Cyffordd A487 Glandwyfach	7.1	
A487	Cyffordd A487 Glandwyfach - Caerau (ffin Dwyfor), Pantglas	5	
A487	Caerau (ffin Dwyfor) - Cyffordd A487 Glandwyfach		5.1
A487	Cyffordd Glandwyfach - Cylchfan Minffordd (sicrhau graeanu'r holl gylchdro)	13.5	
A497	Cyffordd Minffordd - Swyddfa'r Dreth Incwm, Porthmadog		3.2
A497	Swyddfa'r Dreth Incwm - Cyffordd Swyddfa'r Post, Porthmadog	0.5	
Dos/Class 3	Swyddfa'r Post - Morfa Bychan	3.7	
Dos/Class 3	Morfa Bychan - Cyffordd Borth y Gest		3.2
Di-ddos/ u/c	Cyffordd Borth y Gest - Ysgol Borth y Gest (Sicrhau bod oll o gyffordd Borth y Gest wedi ei drin)	1	
Di-ddos/ u/c	Ysgol Borth y Gest - Stad Tan y Foel, Borth y Gest		0.1
Di-ddos/ u/c	Stad Tan y Foel	0.2	
Di-ddos/ u/c	Stad Tan y Foel - Cyffordd Swyddfa'r Post, Porthmadog		0.5
A497	Cyffordd Swyddfa'r Post - Cylchfan Porthmadog	1.6	
A4971	Cylchfan Porthmadog - Cylchfan Bodawen (sicrhau graeanu'r holl gylchdro)	0.8	
A487	Cylchfan Bodawen - Cyffordd Stryd yr Eglwys, Tremadog		0.4
Dos/Class 3	Cyffordd Stryd yr Eglwys, Tremadog - Cyffordd A498, Sgwar Tremadog	0.4	
Dos/Class 3	Cyffordd A498, Tremadog - Cylchfan A487, Tremadog		0.4

A487	Cylchfan A487, Tremadog - Cyffordd Ysbyty Alltwen		0.4
GIG Cymru/NHS Wales	Ffordd breifat at Ysbyty Alltwen	0.5	
GIG Cymru/NHS Wales	Ysbyty Allt Wen - Cyffordd A487		0.4
A487	Cyffordd A487 - Cyffordd Golan		2.0
Dos/Class 3	Golan Loop - Cyffordd A487 Ysgubor Gerrig	3.5	
A487	Cyffordd A487 Ysgubor Gerrig - Cyfnewidfa Ffôn (telephone exchange)		1.3
Dos/Class 3	Cyfnewidfa Ffôn - Pentre Garndolbenmaen - Cyffordd A487, Noddfa	2.3	
A487	Cyffordd Noddfa - Cyffordd Glandwyfach		0.9
B4411	Cyffordd Glandwyfach - Cyffordd Ynys Heli, Rhoslan		3.4
Dos/Class 3	Cyffordd Ynys Heli Rhoslan - Cyffordd Ael y Bryn, Llanystumdwy	2.6	
Dos /Class 3 - A497	Ael y Bryn, Llanystumdwy - Sgwar Criccieth		3.5
Di-ddos / u/c	Sgwar Criccieth - Marine - Cyffordd Lôn Fel A497	1.3	
A497	Cyffordd Lôn Fel A497 - Cyffordd Pentref Llanystumdwy		1.7
Dos/Class 3	Penterf Llanystumdwy - Cyffordd Tyddyn Siannel	1.1	
A497 + Dos/Class 3	Cyffordd Tyddyn Sianel - Depo Afonwen		3.4
		51.4	30.2

Llwybr Graeanu 2 - Gritting Route 2

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith Prif Flaenoriaeth/Main Priority Route – D1/3

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Dos/Class 3	Afonwen - Cylchfan A497	0.3	
A497	A497 - Rodyn, Abererch (Sicrhau graeanu'r 4 Cylchfan)	4.9	
Dos/Class 3	Pentref Abererch	1.2	
A497	Bodreiala - Rodyn		0.9
A497 - A499	Rodyn drwy Bwlheli - Roundabout Pulrose (Sicrhau graeanu'r 4 Cylchfan)	3.9	
A499	Cylchfan Pulrose i gyffordd Ffordd Caerdydd		0.9
Di-ddos / u/c	Ffordd Caerdydd - Ffordd y Mela - Ffordd y Cob	2.3	
A499	Pencob - Cyffordd Stryd Fawr a Lôn Dywod		0.3
Di-ddos / u/c	Stryd Fawr - Whitehall - Allt Salem - Coleg - Cyffordd Lon Pengwern, Efailnewydd	1.9	
Di-ddos/ u/c	Cyffordd Lôn Pengwern, Efailnewydd - Whitehall		1.6
Di-ddos/ u/c	Whitehall - Maes	0.2	
A499	Maes - Cylchdro Black Lion		0.5
A499	Cylchdro Black Lion - Y Ffor	4.5	
B4354	Y Ffor – Pandy Garage	5.6	
A497	Pandy Garage A497 - Roundabout Afonwen A497 - Mynedfa Depo Afonwen		1.4
Dos/Class 3	Mynedfa Depo Afonwen - B4354 Cyffordd Chwilog	0.7	
B4354	Cyffordd B4354 Chwilog - Cyffordd Llanarmon		1
Dos/Class 3	Cyffordd B4354 Llanarmon – Ty Newydd – Llangybi – Lon Gwernallt – Llanarmon	6.3	
Dos/Class 3	Llanarmon – Groeslon Ty Newydd		1.8
Dos/Class 3	Groeslon Tŷ Newydd - Cyffordd A499 Lodge Trallwyn	2.7	
A499/B4417	A499 Lodge Trallwyn - Cylchfan Allt y Llan, Llanaelhaearn - Sgwar Llithfaen		7.3
Di-ddos/ u/c	B4417 Groes Llithfaen - Nant Gwrtheyrn (maes parcio)	1	
Di-ddos/ u/c	Nant Gwytheyrn - B4417 Sgwar Llithfaen		1
Dos/Class 3	Sgwar Llithfaen - B4354 Tan y Fron, Pentreuchaf	4	
Amrywiol/ Various	B4354 Tan y Fron, Pentreuchaf - Y Ffor - Chwilog - Afonwen		9.3
		39.5	26

Cylchdaith Prif Flaenoriaeth/Main Priority Route D1/4

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Dos/Class 3	Afonwen i B4354 Chwilog	0.7	
B4354	B4354 Chwilog i A499 Y Ffor		3.4
A499	A499 Y Ffor i waelod cyffordd Allt Goch, Penygroes	17.7	
A499	Gwaelod Allt Goch i Clynnog		5.2
Dos/Class 3	Clynnog Cyffordd Bryn Ifan - Groes Foel - A499 Pontllyfni	7.3	
A499	A499 Pontllyfni - Lôn Newydd, Trefor		7.9
Dos/Class 3	Pentref Trefor	2.9	
A499	Penlon Trefor A499 i Gyffordd B4417 Allt y Llan, Llanaelhaearn		0.9
B4417	Allt Llan - Llithfaen - Pistyll - Nefyn	10.1	
A497	Nefyn - Bryncynan	1.6	
B4412	Bryncynan - Cae Coch - Morfa Nefyn		1.5
B4412	Cae Coch Linksway	0.5	
Amrywiol/Various	Linksway - B4417 Lon Terfyn - Cae Coch		0.7
B4417	Cae Coch - Nefyn	2.00	
A497	Nefyn Bryncynan - Cyffordd B4354 Tan Graig Boduan		3.2
B4354	B4354 Tan Graig - Cyffordd A499 Y Ffor	9.0	
Amrywiol/Various	Cyffordd A499 Y Ffor - Afonwen		4.5
		51.9	27.3

Cylchdaith Prif Flaenoriaeth/Main Priority Route D1/5

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Dos/Class 3 + A497	Afonwen i A497 Tyrpeg Pulrose		8.7
A499	A497 Tyrpeg Pulrose i Abersoch	9.8	
A499	Stryd Fawr, Abersoch		0.2
Di-ddos/ u/c Dos/Class 3 + Di-ddos/ u/c	Cyffordd Lôn Gwydryn - Sarn Bach - Bwlchtocyn	2.5	
Di-ddos/ u/c	Bwlchtocyn i Cyffordd Tan Bryn		0.8
Di-ddos/ u/c	Cyffordd Tan Bryn - Cyffordd Erw Deg, Cilan	1.8	
Di-ddos/ u/c	Cyffordd Erw Deg, Cilan - Sarn Bach		2.0
Dos/Class 3+ Di-ddos/ u/c	Sarn Bach-Capel Bwlch-Llanengan-Llangian-Cyffordd Allt Sychnant - Cyffordd Land and Sea, Abersoch	6.1	
Dos/Class 3	Cyffordd Land and Sea - Cyffordd Allt Sychnant		1.7
Dos/Class 3	Cyffordd Allt Sychnant - Cyffordd B4413	1.6	
B4413	Cyffordd B4413 - Cyffordd cyntaf i'r Ysgol (ger y maes picnic)		0.8
Dos/Class 3 + Di-ddos/ u/c	Cyffordd y maes picnic heibio'r Ysgol i gyffordd y garej	0.2	
B4413	Cyffordd y garej i Swyddfa Post Mynytho		0.4
Dos/Class 3	Swyddfa Post Mynytho - Coed y Fron	1.4	
Dos/Class 3 + B4413	Coed y Fron - Rhyd Galed		1.9
B4415	Rhydgaled - Pont Inkerman - Felin Newydd	3.0	
Dos/Class 3	Felin Newydd - Pont Inkerman		1.2
Dos/Class 3 + Di-ddos/ u/c	Pont Inkerman - Dinas - Llaniestyn - Groeslon Tŷ Newydd - Eglwys Botwnnog	14.9	
Dos/Class 3	Eglwys Botwnnog - Groeslon Tŷ Newydd		2.3
Dos/Class 3	Groeslon Tŷ Newydd - Penbodlas - Garnfadryn - Glan Beuno	3.3	
Dos/Class 3	Glan Beuno - Groeslon Tŷ Newydd - Penbodlas		1.6
Dos/Class 3	Penbodlas - Penygongl	2.0	
Dos /Class 3	Penygongl - Bodgadle		1.3
B4415	Bodgadle - Efailnewydd	4.5	
B4415	Efailnewydd - Tai'n Lôn (Cyffordd Llannor)		0.3
Dos/Class 3	Tai'n Lôn - Llannor - Pentreuchaf - Tan Fron	2.9	
Amywiol/Various	Tan Fron - Ffor - Chwilog - Afonwen		9.3
		54.0	32.5

Llwybr Graeanu 5 - Gritting Route 5

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith Prif Flaenoriaeth/Main Priority Route D1/6

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/ Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Dos/Class 3 + A497 + A499	Afonwen i A497 Tyrpeg Pulrose		8.7
A497	A497 Tyrpeg Pulrose i Gylchdro Bryncynan	8.2	
B4412 + B4417	Bryncynan - Morfa Nefyn - Cyffordd Lôn Rhos Edern - Ysgol Edern	3.4	
Di-ddos/ u/c	Ysgol Edern - B4417		0.4
B4417 + Dos/Class 3	Edern - Beudy Pigin - Sarn Meyllteyrn	10.1	
Dos/Class 3	Sarn Melltyrn - Beudy Pigin		3.0
B4417 + B4413	Beudy Pigin - Pengroeslon	4.8	
B4413 + Dos/Class 3	Pengroeslon - Aberdaron - Lôn Uwchmynydd - Minafon - Cyffordd Stad Bro Hywyn	8.8	
B4413	Srad Bro Hywyn - Pentref Aberdaron		1.2
Dos/Class 3	Aberdaron - Rhiw - Treheli	7.9	
Dos/Class 3	Treheli - Rhiw		2.1
Dos/Class 3 + Di-ddos/ u/c	Rhiw - Pengroeslon - Gyffordd Capel Tŷ Mawr - Bryncroes	7.0	
Dos/Class 3	Bryncroes - Cyffordd Capel Tŷ Mawr		0.6
B4413	Cyffordd Capel Tŷ Mawr - Botwnnog (Swyddfa'r Post)	4.2	
Dos/Class 3	Swyddfa'r Post - Ysgol Botwnnog	0.5	
Dos/Class 3	Ysgol Botwnnog - Swyddfa'r Post		0.5
B4413	Botwnnog - Llanbedrog (Cyffordd Glyn y Weddw)	7.9	
Amrywiol/Various	Llanbedrog - Pwllheli - Afonwen		13.1
		62.8	27.5

Llwybr Graeanu 6 - Gritting Route 6

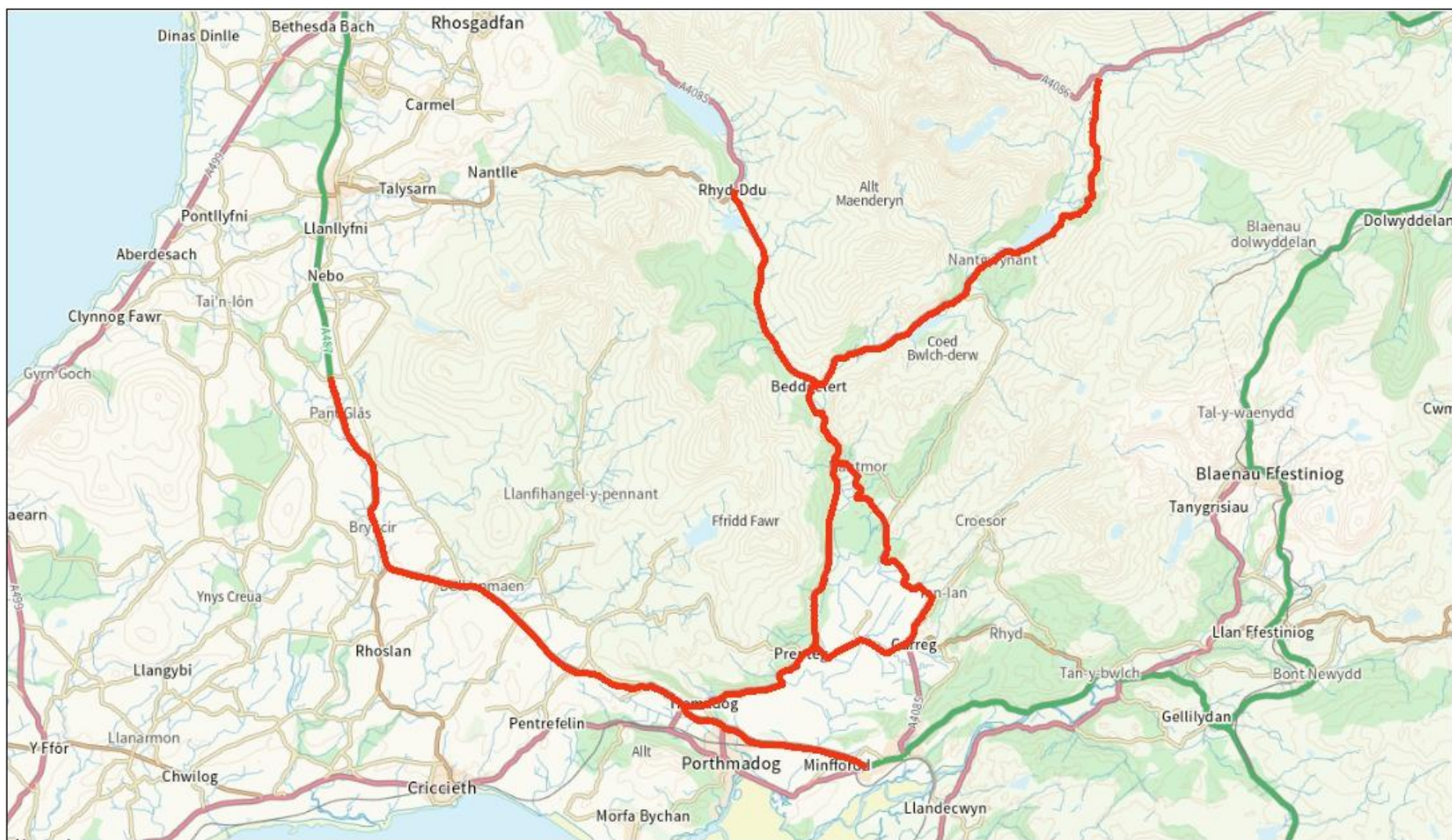
© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
 Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
 © Crown copyright and database
 rights Ordnance Survey
 Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdeithiau Uchel Dwyfor

Dwyfor High Routes

Cylchdaith Uchel/High Route DH/1

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Amrywiol/Various	Afonwen - Llanystumdwy - Glandwyfach		9.6
A487	Glandwyfach - Caerau (ffin Dwyfor)	4.9	
A487	Caerau (ffin Dwyfor) - Glandwyfach		4.9
A487	Glandwyfach - Cylchfan Minffordd A487	13.5	
A497	Cylchfan Minffordd A487 - Cylchfan Tremadog A497		4.9
A498	A498 Cylchfan Tremadog - Beddgelert - Penygwryd	23.3	
A498	Penygwryd i Beddgelert		12
A4085	Beddgelert - Rhyd Ddu at gyffordd Penygroes B4418	5.8	
A4085 + A498	Rhyd Ddu - Pont Aberglaslyn		8.2
A4085	Bont Aberglaslyn - Nantmor - Garreg - Cyffordd yr A498 Prenteg	9.4	
Amrywiol/Various	Prenteg - Cylchfan Tremadog - Cyffordd Penamser - Pentrefelin - Criccieth - Depo Afonwen		18.1
		56.9	57.7

Llywybr Ucheldir Graeanu 1 - Gritting High Route 1

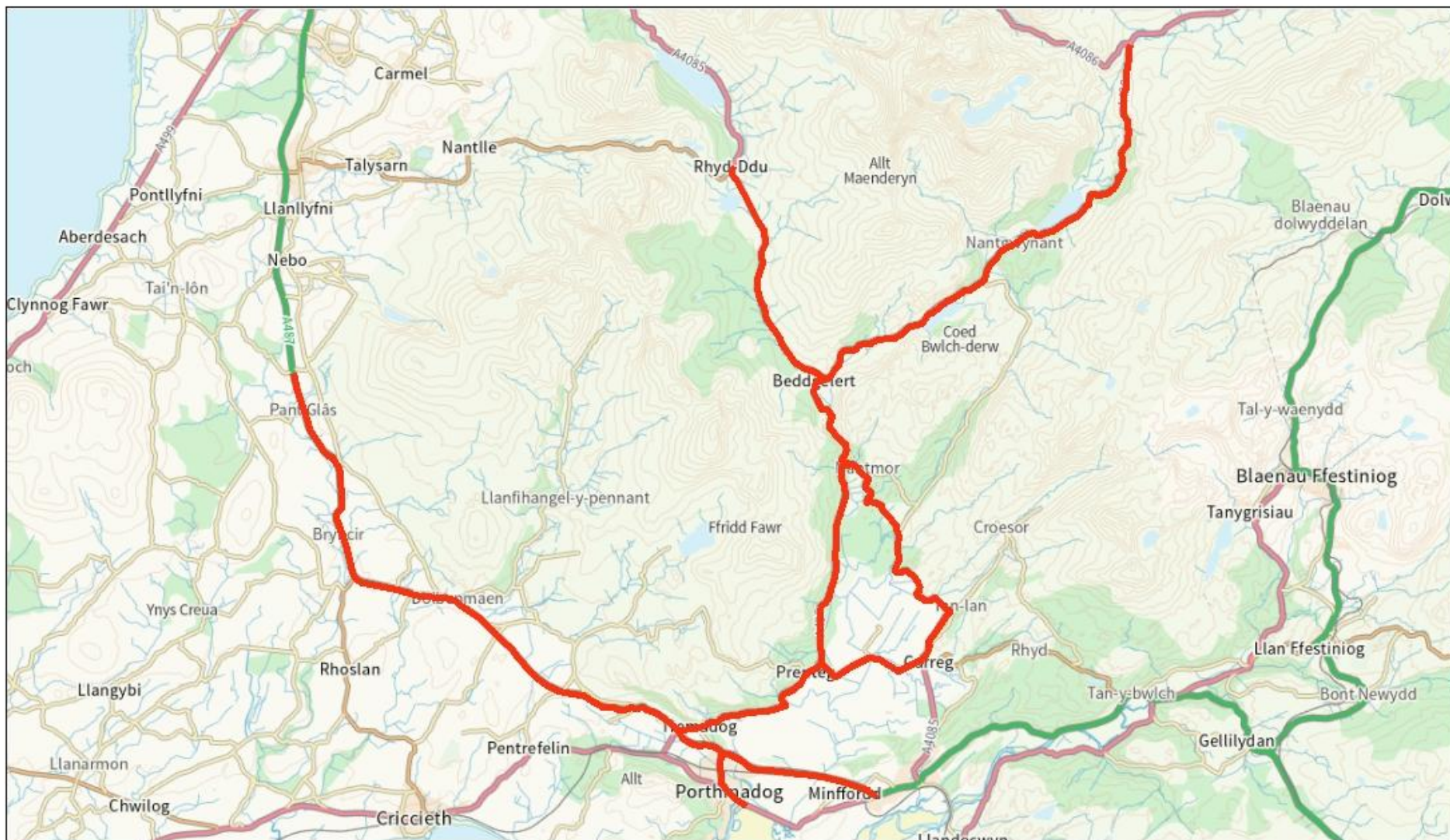
© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith Uchel/High Route DH/2

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Amrywiol/Various	Afonwen - Y Ffôr - Llanaelhaearn		10.7
B4417	Llanaelhaearn - Llithfaen - 30 Nefyn	9.7	
Amrywiol/Various	30 Nefyn - Bryncynan - Boduan -Y Ffôr - Afonwen		17.2
		9.7	27.9

Cylchdaith Prif Dosbarthwyr/Main Distributor Route – DMD/1

Ffordd/Road	Disgrifiad Rhan/Description Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Dos/Class 3	Depo Afonwen - Cylchfan A497 Afonwen		0.3
A487	Cylchfan Afonwen - Tyddyn Sianel - Rhoslan – Cyffordd Glandwyfach A487		2.8
A487	A487 Glandwyfach - Caerau, Pantglas (ffin Dwyfor)	4.9	
A487	A487 Caerau, Pantglas - Glandwyfach		4.9
A487	Glandwyfach - Cylchfan Minffordd A487	13.5	
Amrywiol/Various	Cylchfan Minffordd - Tax Office A497		3.2
A497	Tax Office - Cylchfan Porthmadog A497	2.1	
A4971	Cylchfan Porthmadog A4971 - Cylchfan Bodawen A487	0.8	
A487	Cylchfan Bodawen - Cylchfan Tremadog A498		0.8
A498	Cylchfan Tremadog A498 - Beddgelert A498 - Cyffordd A4086 Penygwryd	23.3	
A498	Cyffordd A4086 Penygwryd - Beddgelert		12.2
A4085	Beddgelert - Rhyd Ddu at Cyffordd B4418	5.8	
A4085 + A498	Rhyd Ddu - Beddgelert - Pont Aberglaslyn		8.2
A4085	Pont Aberglaslyn - Llanfrothen	6.6	
B4410	Llanfrothen - Prenteg	2.7	
A498 + A497	Prenteg - Cylchfan Tremadog - Cyffordd Penamser - Pentrefelin - Criccieth - Depo Afonwen		18.1
		59.7	50.5

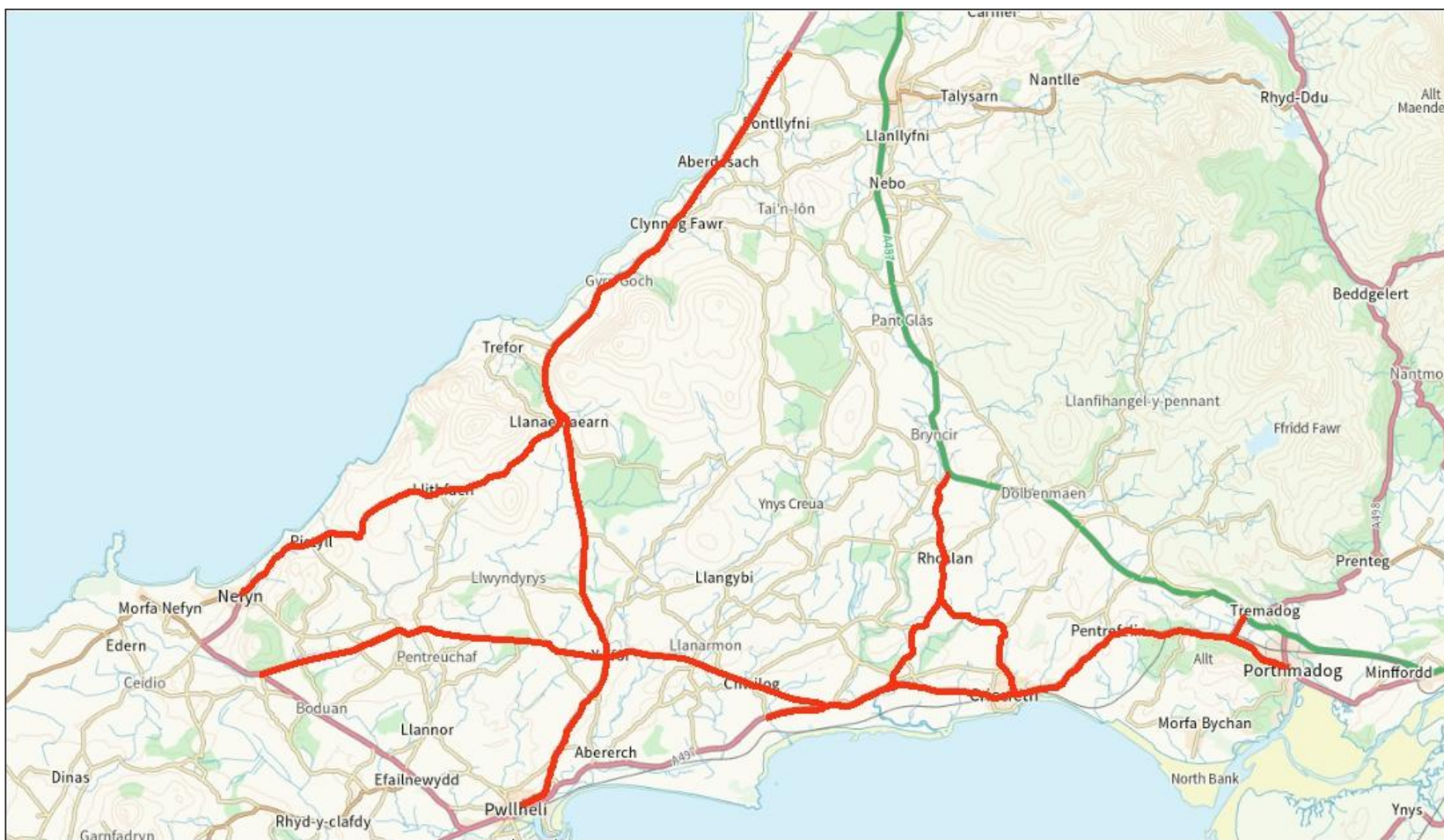

Llwybr Mewndir 1 - Inland Route 1

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Cylchdaith Prif Ddosbarthwyr/Main Distributor Route – DMD/2

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Dos/Class 3	Depo Afonwen - Cylchfan A497 Afonwen		0.3
A487	Cylchfan A497 Afonwen - Cylchfan Porthmadog	20.5	
A4971 + A487	Cylchfan Porthmadog - Cylchfan Bodawen A4971 - Cylchfan Tremadog		1.6
A498	Cylchfan Tremadog A487 - Cyffordd Penamser A498/A497	0.7	
A497	Cyffordd Penamser A487 - Sgwar Criccieth A497		12.6
B4411	Sgwar Criccieth B4411 - Cyffordd Glandwyfach A487	7.1	
B4411	Glandwyfach - Ynys Heli, Rhoslan		3.3
Dos/Class 3	Ynys Heli, Rhoslan - Cyffordd A497, Tyddyn Sianel	2.9	
A497	A497, Tyddyn Sianel - Cylchfan Black Lion, Pwllheli		10.1
A499	Cylchfan Black Lion, Pwllheli - Y Ffor - Cylchfan Llanaelhaearn (cynnwys holl cylchfan Allt y Llan - gwaelod Allt Goch (cynnwys holl o gyffordd Allt Goch)	22.4	
A499	Allt Goch - Cylchfan Allt y Llan, Llanaelhaearn		11.2
B4417	Cylchfan Allt y Llan - Llithfaen - Cylchfan Nefyn	10.4	
A497	Cylchfan Nefyn - Bryncynan - Tan y Graig, Boduan		3.2
B4354	Tan y Graig, Boduan - Y Ffor	9.1	
B4354	Y Ffor - Chwillog - Modurdy Pandy	5.8	
A497 + Dos/Class 3	Modurdy Pandy - Depo Afonwen		1.8
		78.9	44.1

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

Llwybr Mewndir 2 - Inland Route 2

Cylchdaith Prif Ddosbarth/Main Distributor Route – DMD/3

Ffordd/Road	Disgrifiad o'r Rhan/Description of Section	Halenu/Salting (km)	Teithio Rhydd/Free Travel (km)
Dos/Class 3	Depo Afonwen - R'bout A497 Afonwen		0.3
A497	Cylchfan A497 Afonwen (graeau'r 4 cylchfan) - Cylchfan Black Lion, Pwllheli	6.9	
A497	Cylchfan Black Lion, Pwllheli - Cylchfan Turnpike, Pwllheli (graeau'r 3 cylchfan)	1.6	
A499	Cylchfan Turnpike, Pwllheli - Abersoch (yn cynnwys y sustem unffordd)	9.9	
A499	Riverside, Abersoch - Glyn y Weddw, Llanbedrog		4.3
B4413	Glyn y Weddw, Llanbedrog - Pengroeslon - Tŷ Newydd, Aberdaron	20.5	
B4413	Tŷ Newydd, Aberdaron - Pengroeslon		6.5
B4417	Pengroeslon - Cae Coch, Morfa Nefyn	13.8	
B4412	Cae Coch, Morfa Nefyn - Cylchfan Bryncynan (cynnwys yr holl gylchfan)	1.4	
A497	Cylchfan Bryn Cynan - Nefyn	1.6	
B4417	Nefyn - Cae Coch, Morfa Nefyn	2.1	
B4412 +Dos/Class 3	Cae Coch, Morfa Nefyn - Linksway - Terfyn, Morfa Nefyn	0.8	
B4417 + B4412	Terfyn, Morfa Nefyn - Cylchfan Bryn Cynan		1.9
A497	Cylchfan Bryn Cynan - Turnpike, Pwllheli	8.2	
A497	Turnpike, Pwllheli - Efailnewydd		1.8
B4415	Efailnewydd - Nanhoron	9.9	
B4413 + A499 + A497	Nanhoron - Mynytho - Llanbedrog - Pwllheli - Depo Afonwen		19.0
		76.7	33.8

Llwybr Mewndir 3 - Inland Route 3

© Hawlfraint y Goron a hawliadau cronfa ddata
Arolwg Ordnans 100023387 (2022)
© Crown copyright and database
rights Ordnance Survey
Ordnance Survey 100023387 (2022)

CYFARFOD	PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU
DYDDIAD	18 Medi 2025
TEITL	Blaenraglen Pwyllgor Craffu Cymunedau 2025/26
PWRPAS YR ADRODDIAD	Cyflwyno rhaglen waith ddrafft y Pwyllgor ar gyfer 2025/26 i'w mabwysiadu
AWDUR	Bethan Adams, Ymgynghorydd Craffu

1. Rhoddwyd cyfle i holl aelodau'r Cyngor, aelodau cyfetholedig, Aelodau Cabinet, Penaethiaid Adran a'r cyhoedd i awgrymu eitemau posib i'w craffu yn ystod 2025/26.
2. Yng nghyfarfod anffurfiol y Pwyllgor ar 10 Gorffennaf 2025, ystyriwyd yr eitemau posib i'w craffu yn ystod 2025/26.
3. Darparwyd gwybodaeth am yr eitemau posib ymlaen llaw i aelodau'r pwyllgor. Roedd yr eitemau yn cynnwys rhai oedd wedi eu hawgrymu yng nghyfarfodydd cyswllt y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd gyda'r Penaethiaid Adran a'r Aelodau Cabinet perthnasol, eitemau a graffwyd a oedd angen dilyniant ac eitemau blynyddol. Yn ogystal â dwy eitem oedd wedi eu hawgrymu gan aelodau'r Cyngor, un gan aelod o'r Pwyllgor hwn.
4. Blaenoriaethwyd eitemau yn y cyfarfod gan gadw mewn cof pwrpas craffu yng Ngwynedd, sef:

CYFRANNU AT YRRU GWELLIANT MEWN GWASANAETHAU I BOBL GWYNEDD

Gwneir hyn yn adeiladol trwy:

- Ymchwilio i bryderon am ansawdd ein gwasanaethau
- Weithredu fel Ffrind Critigol yn sicrhau fod sylw priodol yn cael ei roi i lais y dinesydd
- Adnabod ymarfer da a gwendidau
- Dal y Cabinet a'i aelodau i gyfrif
- Adolygu neu graffu penderfyniadau neu weithredoedd nad ydynt yn gyfrifoldeb y Cabinet

5. Gofynnwyd i aelodau ystyried y ffactorau canlynol wrth flaenoriaethu eitemau:

- ❖ *A yw'r mater yn effeithio trigolion Gwynedd?*
- ❖ *A yw craffu yn gallu gwneud gwahaniaeth / cael dylanwad? (pobl / gwasanaeth / perfformiad)*
- ❖ *A yw'r mater yn amserol i'w graffu?*
- ❖ *Ydi'r mater yn flaenoriaeth i'r Cyngor?*
- ❖ *A ydym yn glir beth ydym yn ceisio ei wella?*

6. Gwnaed ymgais i flaenoriaethu uchafswm o dair eitem fesul cyfarfod er mwyn sicrhau bod sylw teilwng yn cael ei roi i faterion a bod craffu yn gallu ychwanegu gwerth. Nid oedd hynny yn bosib ar bob achlysur gyda phedair eitem wedi ei raglennu ar gyfer un cyfarfod. Disgwylir i bob aelod sicrhau eu presenoldeb ar gyfer sesiwn y bore a'r prynhawn.
7. Adnabuwyd yr eitem 'Cynllun Datblygu Lleol Newydd – Hoff Strategaeth' fel eitem wrth gefn.
8. Mae gan y Pwyllgor rôl i graffu gwaith Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn. Bu i'r aelodau flaenoriaethu dwy eitem i'w craffu yn ystod 2025/26, sef:
 - Adroddiad Blynyddol 2024/25 - Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn (18 Medi 2025)
 - Adroddiad Cynnydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn (19 Mawrth 2026)
9. Yn dilyn anfon nodyn at y swyddogion perthnasol yn eu hatgoffa o'r amserlen cyflwyno adroddiadau ar gyfer yr eitemau i'w craffu yn y cyfarfod yma, derbyniwyd ymateb gan Reolwr Rhaglen Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn yn nodi byddai'r adroddiad blynyddol yn cael ei gyflwyno i gyfarfod y Bwrdd ym mis Rhagfyr. Felly, nid oedd modd cyflwyno'r adroddiad blynyddol fel y rhaglenwyd i'r cyfarfod yma.
10. Pe byddai eitem yn llithro o gyfarfod 22 Ionawr 2026, gall y Pwyllgor ystyried ail-raglennu'r adroddiad cynnydd sydd wedi ei raglennu ar gyfer cyfarfod mis Mawrth.
11. Gweler ynghlwm fel atodiad i'r adroddiad, rhaglen waith ddrafft y Pwyllgor.
12. Mae'r blaenraglen craffu yn rhaglen fyw a fydd yn cael ei adolygu yn gyson yn ystod y flwyddyn i sicrhau bod y materion cywir yn cael sylw. Rhoddir ystyriaeth i flaenoriaethu materion a fydd yn codi yn ystod y flwyddyn e.e. materion yn codi wrth graffu perfformiad ac eitemau ar flaenraglen y Cabinet.
13. **Gofynnir i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau fabwysiadu'r rhaglen waith ar gyfer 2025/26.**

BLAENRAGLEN DDRAFFT PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU 2025/26

Dyddiad	Eitemau	Rheswm dros graffu
5/6/25	- Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Amgylchedd - Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Priffyrdd, Peirianeg a Ymgynghoriaeth Gwynedd	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor
18/9/25	- Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur: Adroddiad Blynyddol 2024/25 - Trefniadau Graeanu a Biniau Halen	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd Dilynant yn dilyn craffu yng nghyfarfod 28 Medi 2022
6/11/25	- Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Priffyrdd, Peirianeg a Ymgynghoriaeth Gwynedd - Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Amgylchedd - Adolygiad o'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur	Craffu perfformiad adrannau'r Cyngor Blaengraffu / Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd
22/1/26	- Gweithrediad Cyfarwyddyd Erthygl 4 - Cynllun Datblygu Lleol Newydd – Dewisiadau Strategol, Gweledigaeth ag Amcanion - Teithio Llesol	Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Glyd Rôl i graffu'r Cynllun Datblygu Lleol / Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd
19/3/26	- Diweddariad Blynyddol gan Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol Gwynedd a Môn - Adroddiad Cynnydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn - Gwasanaethau Casglu Gwastraff ac Ailgylchu - Llwybrau Cyhoeddus	Rôl y Pwyllgor fel Pwyllgor Trosedd ac Anrhefn Rôl y Pwyllgor i graffu gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cynllun y Cyngor 2023-28 - Gwynedd Werdd Sicrwydd o ran gweithrediad